

Mecanismul financiar norvegian 2014-2021, Romania

**Programme area “Effectiveness and Efficiency of the Judicial System,
Strengthening the Rule of Law”**

Proiect „Protecția victimelor infracțiunilor”

Activitatea 2.1: Evaluarea mecanismelor de protecție și asistență a copiilor victime ale infracțiunilor și recomandări pentru îmbunătățirea eficienței acestora

Intervenția 2.1.2 – Revizuirea analitică și evaluarea critică a procedurilor curente și lacunelor în colectarea datelor desegregate cu privire la copiii victime ale infracțiunilor

Rezultatul 2.2: Cartografierea procedurilor de raportare și colectare a datelor referitoare la copii în calitate de victime ale infracțiunilor

Contractor: Human European Consultancy

Autor: Oana Gîrlescu

Expert senior: Romanița Iordache

NOTA: Acest document a fost contractat pentru a se stabili contextul care va sta la baza realizării unei analize comparative de către Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA) în cadrul proiectului „Protecția victimelor infracțiunilor” finanțat prin Mecanismul Financiar SEE/Norvegia. Informațiile și opiniile conținute în document nu reflectă în mod necesar punctele de vedere sau poziția oficială a FRA. Documentul este pus la dispoziția publicului doar în scopuri de transparență și informare și nu constituie consultanță sau opinie juridică.

CUPRINS

LISTA TABELELOR.....	4
1. SUMAR.....	5
2. INTRODUCERE ÎN CERCETARE	11
3. REZULTATELE CERCETĂRII.....	12
3.1. Raportarea și înregistrarea infracțiunilor împotriva copiilor.....	12
3.1.1. Introducere.....	12
3.1.2. Raportarea.....	12
3.1.3. Înregistrarea	18
3.1.4. Analiza rezultatelor.....	18
3.2. Referiri din partea terților către poliție/parchet.....	18
3.2.1. Introducere.....	18
3.2.2. Mecanisme de referire de către terți	19
3.2.3. Analiza rezultatelor.....	21
3.3. Trimiteri din partea poliției/parchetului către serviciile de sprijin pentru victime/ organizațiile pentru drepturile copilului/autoritățile de protecție a copilului.....	22
3.3.1. Introducere.....	22
3.3.2. Trimiteri de către poliție sau parchet.....	22
3.3.3. Analiza rezultatelor.....	23
3.4. Parcursul răspunsului justiției penale în cazul infracțiunilor împotriva copiilor	23
3.4.1. Introducere.....	23
3.4.2. Etapele principale ale unei investigații.....	24
3.4.3. Asistență juridică	24
3.4.4. Audierea copiilor	26
3.4.5. Standarde de probațiune	33
3.4.6. Servicii de sprijin.....	34
3.4.7. Particularități întâlnite în practică.....	35
3.4.8. Formarea profesioniștilor care lucrează cu copii în cadrul sistemului de justiție penală.....	37
3.4.9. Analiza rezultatelor.....	41
3.5. Date colectate privind infracțiunile împotriva copiilor	43
3.5.1. Introducere.....	43
3.5.1. Date privind activitatea ofițerilor de poliție	43
3.5.2. Date privind activitatea instanțelor.....	45
3.5.3. Date privind activitatea altor profesioniști relevanți	46
3.5.4. Indicatori.....	48
3.5.5. Analiza rezultatelor.....	48

3.6. Sondaje despre victimizare și cercetări calitative cu privire la copiii implicați în proceduri juridice	49
3.6.1. Introducere.....	49
3.6.2. Prezentare generală a rapoartelor recente	49
<i>Practices and gaps in legal aid systems for children in Belgium, France, Hungary, Romania and The Netherlands. European review (2021)</i>	51
<i>Salvați Copiii - Analiza sistemului de identificare și referire a abuzului în cazul copiilor cu vârsta sub 11 (2018)</i>	53
3.7. Lacune, provocări și recomandări	54
Parcursul răspunsului justiției.....	56
4. EVALUARE GENERALĂ	61
4.1. Provocări și lacune	61
4.2. Practici promițătoare	62
4.3. Sugestii și recomandări	65
5. CONCLUZII.....	66
ANEXE.....	68

LISTA TABELELOR

Tabel nr. 1 – Cazuri de violență domestică trimise la poliție de către Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați (ANES) în perioada 2017-2021 (3.2.2)

Tabel nr. 2 – Numărul copiilor victime ale violentei domestice (3.5.3)

Tabel nr. 3 – Infrațiuni comise împotriva copiilor – numărul sesizărilor depuse în perioada 2017-2021 (Anexă)

Tabel nr. 4 – Infrațiuni comise împotriva copiilor – numărul cazurilor în care au fost începute proceduri penale în perioada 2017-2021 (Anexă)

Tabel nr. 5 - Situația privind durata medie de soluționare a cauzelor judecate pe fond în fața instanțelor din România, conform obiectului principal al cauzei, în perioada 2017-2021 (Anexă)

Tabel nr. 6 - Situația persoanelor condamnate printr-o hotărâre definitivă în fața instanțelor din România, conform obiectului principal al cauzei, în perioada 2017-2021 (Anexă)

1. SUMAR

Această cercetare a cartografiat procedurile de raportare și colectare a datelor referitoare la copii implicați în proceduri judiciare în România. Informațiile furnizate și analizate au fost colectate în urma unei analize documentare amănunțite, fiind examinate o mare varietate de resurse, inclusiv legislație și politici publice, ghiduri, cercetări și articole de presă. Informații suplimentare au fost colectate prin solicitări specifice de informații adresate autorităților relevante și, de asemenea, în cadrul a trei focus-grupuri cu profesioniști care lucrează cu copii victime ale infracțiunilor (unul cu reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale cu experiență îndelungată în sprijinirea sau reprezentarea copiilor, unul cu judecători și procurori și unul cu polițiști și asistenți sociali) și a două interviuri (cu doi reprezentanți ai Direcției Investigații Criminale din cadrul Inspectoratului General al Poliției Române și cu directoarea unui institut de medicină legală).

Raportul este corelat cu Analiza tematică a mecanismelor de protecție și asistență pentru copii în calitate de victime ale infracțiunilor, realizată în cadrul aceluiași proiect - Consolidarea mecanismelor de protecție și asistență pentru victimele infracțiunilor din România.

Această analiză include o privire de ansamblu asupra raportării și înregistrării plângerilor referitoare la infracțiunile în care sunt implicați copii, trimiterea cazurilor de către și către organele de urmărire penală și traiectoria copiilor în diferitele etape ale procedurii, inclusiv audierea și serviciile de sprijin disponibile. Sunt discutate aspecte referitoare la asistența juridică acordată copiilor victime, precum și standardele de probațiune. Ca element transversal sunt abordate, de asemenea, pregătirea profesioniștilor care interacționează cu copiii și mecanismele de colectare a datelor.

În ceea ce privește **raportarea și înregistrarea plângerilor referitoare la infracțiunile în care sunt implicați copii**, acestea sunt reglementate de prevederile generale ale dreptului procesual penal. Sesizarea infracțiunilor în care sunt implicați copii se poate face în formă scrisă sau orală în fața ofițerilor de poliție și a procurorilor, dar și prin mijloace alternative, cum ar fi liniile de telefon pentru asistență generală sau specifică. De exemplu, există linii de telefon de asistență speciale pentru raportarea abuzului asupra copiilor, traficului de persoane și violenței pe internet. Cea mai obișnuită modalitate de raportare este la poliție, prin apelarea Serviciului Național de Urgență 112. Sesizările pot fi depuse de oricine, polițiștii putând, în general, să inițieze o anchetă, indiferent de cine a fost persoana care a depus plângerea sau de modul în care a fost depusă aceasta. Poliția are nevoie doar de informații suficiente despre presupusa victimă și despre presupusa infracțiune. Am identificat următoarele provocări în legătură cu înregistrarea și raportarea:

- Plângerile orale nu sunt mereu soluționate.
- Sesizările sunt, în general, examinate de ofițeri de poliție care nu au o pregătire specială în lucrul cu copiii victime, copiii martori sau copiii care vin să raporteze infracțiunile în calitate de terți.

Există unități specializate care se ocupă de infracțiuni precum traficul de persoane și pornografia infantilă; ofițerii care lucrează în aceste unități au experiență și cunoștințe anume în privința normelor și procedurilor legale specifice, precum și, acolo unde este necesar, a tehnologiei. Cu toate acestea, ei nu sunt instruiți și în ceea ce privește lucrul cu copiii. În plus, în secțiile de poliție nu există zone separate de așteptare pentru copiii victime ale infracțiunilor.

Mai mult decât atât, nu sunt dezvoltate abilități speciale în materie de colectare de date, datele statistice colectate nefiind aproape niciodată dezagregate și cuprinzătoare. De regulă, datele existente oferă informații în legătură cu tipul infracțiunii săvârșite, durata pedepsei cu închisoarea aplicate și durata procedurilor; uneori, se ia în considerare și sexul victimei. O dezagregare suplimentară în funcție de vârstă, etnie, dizabilitate, alt tip de vulnerabilitate nu se realizează practic niciodată.

O altă problemă importantă care trebuie abordată este **referirea cazurilor de infracțiuni în care sunt implicați copii de către și către organele de urmărire penală**. Este important ca terții să fie proactivi și să sesizeze organele de urmărire penală cu privire la cazurile ce implică astfel de infracțiuni; acest lucru este necesar pentru a descuraja, investiga și pedepsi autorii infracțiunilor împotriva copiilor. De asemenea, este important ca organele de urmărire penală să colaboreze cu alte autorități și profesioniști care pot oferi sprijin copiilor, având în vedere că aceștia știu cine sunt copiii implicați și care sunt circumstanțele acestora. În conformitate cu normele generale de procedură penală, orice persoană poate sesiza poliția; nu există însă proceduri standardizate sau protocoale de colaborare sau instituționale care să reglementeze aceste sesizări.

De obicei, terții sesizează cazurile de infracțiuni în care sunt implicați copii la poliție, prin plângeri cu caracter general sau prin intermediul Serviciului Național de Urgență 112. Atunci când acești terți sunt profesioniști care lucrează cu copiii, cum ar fi profesori, asistenți sociali sau medici, procedura de urmat este aceeași. Copiii implicați în proceduri legale au nevoie de sprijin din partea mai multor tipuri de profesioniști; pe lângă avocații, polițiștii și procurorii implicați în dosar, este adesea necesară și intervenția altor persoane, precum psihologi sau asistenți sociali. De aceea este necesar ca polițiștii și procurorii să colaboreze cu alte autorități.

Deși există exemple de colaborare între autoritățile relevante, cum ar fi între ofițerii de poliție și asistenții sociali, această colaborare este de natură informală, nefiind nici obligatorie, nici reglementată în vreun fel. Ea depinde de bunăvoința și experiența persoanelor implicate. Informații cu privire la acest tip de interacțiuni par să nu fie colectate în majoritatea cazurilor; atunci când sunt colectate, informațiile se referă doar la numărul de sesizări, așa cum se întâmplă, de pildă, în cazul Autorității Naționale pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție. Aceasta este singura instituție care colectează date statistice pe care le publică în mod regulat, fără însă a le dezagrega în funcție de elemente precum mediul social, vârsta sau etnia copilului sau a presupusului făptuitor.

Lipsa datelor statistice dezagregate este unul dintre motivele pentru care este greu de cuantificat amploarea anumitor probleme specifice cu care se confruntă copiii în interacțiunea lor cu autoritățile. De asemenea, înseamnă și că măsurile luate pentru a răspunde nevoilor lor specifice rămân insuficiente. De exemplu, România se confruntă cu o problemă, mai ales în cazul anumitor comunități de romi, în care fetele sunt victime ale căsătoriilor forțate și timpurii, fiind obligate să întrețină relații sexuale. Amplora acestui fenomen rămâne necunoscută, fiind susținută în mare parte de dovezi anecdotice; la nivel național, nu sunt luate măsuri specifice pentru a rezolva această problemă gravă.

Diferite etape ale procedurii care implică copilul victimă, copilul martor sau copilul care vine să raporteze o infracțiune ca terț sunt și ele reglementate de prevederile generale de procedură penală. Orice anchetă începe cu audierea victimei, a făptuitorilor și a martorilor, care este efectuată de polițiști și/sau procurori; uneori sunt implicați și alți profesioniști, cum ar fi psihologi și avocați. E posibil ca unele dintre părțile implicate în proceduri să trebuiască să se prezinte la serviciul de medicină legală și să se supună unui examen fizic și/sau să efectueze o evaluare psihologică, sau chiar să fie supuse unei expertize psihiatrice medico-legale. Necesitatea îmbunătățirii capacităților psihologilor și medicilor legiști de a interacționa adecvat cu copiii victime ale infracțiunilor a fost subliniată ca o prioritate de către profesioniștii participanți la toate cele trei focus-grupuri.

O parte dintre aceste cazuri vor ajunge în faza de judecată. În aceste etape diferite sunt implicați diverși profesioniști, printre care ofițeri de poliție, procurori, avocați, judecători și psihologi. În majoritatea cazurilor, acești profesioniști nu sunt pregătiți pentru sau nu au experiență în lucrul cu copiii victime, copiii martori sau copiii care vin să sesizeze o infracțiune ca terți. Există într-adevăr unele cazuri în care profesioniștii sunt pregătiți; unii au dobândit experiență și cunoștințe din proprie

inițiativă, datorită unui interes personal sau au fost implicați în specifice proiecte. Însă astfel de cunoștințe și de experiență nu sunt constante, și nu duc la garantarea unui sistem de justiție prietenos cu copiii, aceștia rămânând în voia sorții. Participanții la cele trei focus-grupuri au subliniat necesitatea îmbunătățirii capacității tuturor profesioniștilor, dar mai ales a psihologilor și medicilor legiști de a interacționa adecvat cu copiii victime ale infracțiunilor.

Eforturi sporite de prevenire și pedepsire a infracțiunilor sexuale împotriva copiilor au condus la dezvoltarea unei practici promițătoare de către Parchetul de pe lângă Tribunalul București; acesta dispune de o procedură specifică de investigare a infracțiunilor cu caracter sexual împotriva minorilor, implicând procurori și polițiști cu experiență practică în audierea minorilor și asigurând gestionarea acestor cazuri astfel încât să se evite victimizarea secundară a copiilor. Demersul a fost realizat în contextul cadrului legislativ actual, datorită implicării și expertizei anumitor profesioniști din domeniul juridic. Însă acest model este limitat la București și la copiii victime ale infracțiunilor sexuale; rămâne neadresată tema copiilor victime ale infracțiunilor, altele decât infracțiunile privitoare la viața sexuală, care ar trebui și ei să beneficieze de un sistem prietenos, adaptat nevoilor lor speciale.

Asigurarea de **servicii de sprijin pentru copiii implicați în proceduri legale** este reglementată în principal de Legea 211/2004 privind măsurile pentru asigurarea informării, sprijinirii și protecției victimelor infracțiunilor. Cel puțin teoretic, există o varietate de servicii de sprijin care sunt disponibile pentru copiii victime ale infracțiunilor. Acestea includ secții specializate pentru copiii victime ale infracțiunilor din cadrul Direcțiilor Județene de Asistență Socială și Protecția Copilului, centre de consiliere pentru copiii abuzați, neglijăți și exploatați, centre de primire în regim de urgență și diferite tipuri de adăposturi (pentru copii fără adăpost, pentru copii victime ale traficului de persoane sau ale violenței domestice). Cel mai consistent sprijin pare a fi disponibil pentru victimele violenței domestice. Deși nu au fost identificate servicii publice special destinate victimelor violenței sexuale, unele dintre serviciile menționate anterior le vizează și pe acestea; este cazul centrelor de consiliere pentru copiii abuzați și al celor pentru victimele violenței domestice.

Aceste servicii sunt accesate după ce furnizorii de servicii sunt contactați direct de către victime sau de reprezentanții acestora ori în urma sesizărilor din partea altor autorități. După cum s-a subliniat anterior, colaborarea dintre autorități, precum polițiștii și asistenții sociali, rămâne fragmentată, fiind de natură informală și depinzând de experiența și bunăvoința celor implicați. Mai mult, aceste servicii nu acoperă toate nevoile de sprijin. Acest lucru îi pune pe copiii implicați în proceduri legale în situații în care sunt adesea lipsiți de sprijinul de care au nevoie, serviciile disponibile concentrându-se mai ales pe soluționarea problemelor urgente, pentru care este necesară o soluție temporară. Din 2017 până în 2021, 51.577 de copii victime ale violenței domestice au beneficiat de astfel de servicii.

Asistența juridică asigurată copiilor implicați în proceduri judiciare este reglementată de Codul de procedură penală. Copiii victime au dreptul la asistență juridică, asigurată, dacă este necesar, de un avocat desemnat din oficiu. Foarte puțini copii victime își aleg propriul avocat. Deși, în general, aceștia beneficiază de serviciile unui avocat pus la dispoziție de către stat, acest avocat este ales dintr-o listă generală, fără a fi neapărat specializat în lucrul cu copiii sau în infracțiunile în care sunt implicați copii. În plus, nu există nicio prevedere care să stabilească faptul că acest avocat rămâne în cauză până la finalizarea acesteia; după cum au explicat judecătorii și procurorii participanți la focus-grup, adeseori avocați diferiți vor reprezenta copilul pe parcursul anchetei, în cursul judecății în fața instanței de fond și a procedurilor ulterioare în fața instanței de apel.

Audierea copiilor este și ea reglementată prin prevederile generale de procedură penală. De regulă, cercetările încep cu audierea copilului victimă. Această audiere are loc cel mai adesea în prezența unuia dintre părinți sau a altui reprezentant legal; oportunitatea prezenței acestei persoane nu este, în general, evaluată. O astfel de evaluare este necesară pentru a se asigura că reprezentantul legal nu

este chiar făptuitorul infracțiunii sau nu joacă un rol în perpetuarea infracțiunilor sau influențarea copilului. Normele legale care prevăd modul de a trata copii în timpul procedurilor includ condiții și garanții adecvate. Acestea precizează că: toți copiii ar trebui audiați în camere speciale, echipate corespunzător; ca aceștia să fie audiați o singură dată, audierea fiind înregistrată audio-video; că atunci când sunt audiați din nou, audierea ar trebui să fie făcută de aceeași persoană; și că ar trebui audiați în prezența unui psiholog. Posibilitatea unei audieri administrate anticipat este, de asemenea, prevăzută de lege. În același timp, aceste măsuri de protecție și garanții nu sunt prevăzute ca fiind obligatorii. Acest lucru face ca ele să fie rar aplicate în practică. Există foarte puține camere speciale de audiere la nivel național, majoritatea dintre ele nefiind echipate adecvat și fiind lipsite de mijloace de înregistrare audio-video. Psihologii sunt rareori prezenți la proceduri și, atunci când sunt, le lipsesc deseori abilitățile specifice pentru a lucra cu copiii în timpul procedurilor, ceea ce înseamnă că pot eșua în a oferi sprijin, atâta timp cât nici măcar nu se implică în anchetă de la început.

Mai mult, copiii sunt adesea audiați în mod repetat de cel puțin un polițist, un procuror și un judecător, în prezența avocatului inculpatului sau chiar a inculpatului. S-au luat o serie de măsuri pentru îmbunătățirea situației, fiind create din ce în ce mai multe camere speciale de audiere și fiind implicați profesioniști specializați. Acestea nu sunt însă suficiente, fiind nevoie de măsuri suplimentare. Nu există informații despre numărul de camere de audiere pe deplin funcționale și adecvate la nivelul poliției, parchetelor sau judecătoriilor. În mod ideal, doar profesioniștii care au urmat cursuri specializate în ceea ce privește lucrul cu copiii victime ar trebui să interacționeze cu aceștia. De asemenea, este necesară o metodologie clară privind audierea, care, de exemplu, să impună obligativitatea înregistrării audio sau video a audierilor și încurajarea audierilor administrate anticipat acolo unde este posibil. Acest lucru ar ajuta la transformarea garanțiilor legale teoretice în mijloace eficiente de protecție a copiilor. În plus, copiii și reprezentanții lor legali nu sunt întotdeauna implicați și informați în mod adecvat în și cu privire la procedurile în curs. De exemplu, asistenții sociali participanți la focus-grup și-au exprimat îngrijorarea că nici ei, nici reprezentanții legali ai copiilor nu sunt întotdeauna informați despre situația presupusului făptuitor; drept urmare, ei nu știu întotdeauna dacă făptuitorul a fost privat de libertate sau dacă a fost eliberat.

În ceea ce privește **standardele de probațiune**, ele sunt reglementate de prevederile generale de procedură penală, fără a exista norme speciale care să fi fost adoptate în ceea ce privește cazurile privind copiii. Anumite infracțiuni împotriva copiilor prezintă particularități specifice și dificultăți mai mari în a fi investigate. De exemplu, în privința infracțiunilor contra libertății și integrității sexuale, martorii oculari nu sunt adesea identificați și dese ori nu există dovezi materiale din cauza raportării tardive. În absența unor standarde alternative de probațiune și a cerinței stricte de coroborare a declarațiilor, acest lucru duce la urmărirea penală a unui număr mic de cazuri, și la și mai puține cazuri încheiate cu o condamnare.

Cercetarea a arătat că unele servicii medico-legale încă efectuează **teste de virginitate**. Ele sunt solicitate cel mai frecvent de persoane fizice, precum părinții sau rudele, din comunitatea romă, de membrii anumitor minorități religioase, precum cea penticostală, și de părinții care lucrează în străinătate și care încearcă să-și controleze fiicele rămase în România. Astfel de teste au fost solicitate și în cadrul cercetărilor penale; rapoartele emise în urma acestor examinări joacă uneori un rol important în modul în care cauza este tratată de procurori și judecători. Conform legii procesuale penale care reglementează documentarea abuzului sexual, testarea virginității este diferită de rapoartele de examinare medico-legală și nu constituie probe în condițiile legii. Prin urmare, ele sunt inutile și reprezintă o formă de încălcare a drepturilor omului.

Unele **fete rome** continuă să fie supuse căsătoriilor forțate și/sau timpurii, ceea ce poate duce, de asemenea, la a fi obligate să facă teste de virginitate, forțate să întrețină relații sexuale și forțate să avorteze sau să păstreze sarcina și să nască. Multe dintre inițiativele legate de crearea unui sistem de

justiție mai prietenos cu copiii se referă la infracțiunile cu privire la viața sexuală. Cu toate acestea, impactul lor asupra situației cu care se confruntă fetele române este limitat. Sistemul de justiție penală perpetuează asemenea practici nefiind consecvent în identificarea, urmărirea penală și condamnarea celor responsabili pentru aceste fapte. Judecătorii și procurorii care au participat la focus grup și-au exprimat îngrijorările și au vorbit despre problemele întâmpinate în lucrul cu astfel de cazuri; autoritățile naționale trebuie să ofere îndrumări cu privire la abordarea acestora, subliniind că legea nu poate fi suspendată în numele unei „tradiții”.

Vulnerabilitățile specifice, cum ar fi etnia romă, dizabilitățile, orientarea sexuală sau identitatea de gen a copiilor nu sunt percepute ca necesitând o atenție specială. Deși unii participanți la focus-grupuri au afirmat că există discriminare față de copiii aparținând unor grupuri vulnerabile, nu au fost considerate necesare măsuri speciale pentru a adresa vulnerabilitățile specifice ale acestora.

Pe parcursul cercetării am identificat lipsa unei **pregătiri adecvate a profesioniștilor**. Toți participanții la focus grupuri au subliniat că formarea adecvată a tuturor persoanelor care interacționează cu copiii în timpul procedurilor legale este extrem de importantă pentru asigurarea unui sistem de justiție prietenos cu copiii. Acest lucru va avea un impact semnificativ asupra răspunsului justiției penale în cazurile de infracțiuni împotriva copiilor și reprezintă cea mai importantă provocare din perspectiva ofițerilor de poliție, avocaților, asistenților sociali, judecătorilor și procurorilor participanți la focus-grupuri. În cadrul cercetării, am identificat o serie de cursuri de formare pentru ofițeri de poliție, judecători, procurori și asistenți sociali. Subiectele abordate în astfel de instruirii variază de la aspecte precum legislația și practicile legate de infracțiuni specifice (trafic de persoane, infracțiuni sexuale etc.), tehnicile de audiere a minorilor și de interacțiune cu aceștia, până la metodele de investigare și evaluare a veridicității declarațiilor.

Aceste training-uri sunt oferite cel mai adesea în cadrul unor proiecte specifice, astfel că la ele participă un număr limitat de profesioniști; ele nu sunt obligatorii și nu au continuitate. Lipsa oportunităților de formare, în special a cursurilor multidisciplinare cu accent practic pe dezvoltarea abilităților și atitudinilor, a fost identificată drept una dintre provocările majore cu care se confruntă profesioniștii care lucrează cu copiii. Nu se face o evaluare a nevoilor generale de formare a profesioniștilor din domeniul juridic. Nu există o strategie sau un plan comprehensiv de formare a profesioniștilor din domeniul juridic care lucrează cu copiii victime ale infracțiunilor care să depășească cadrul intervențiilor ad-hoc efectuate fie în parteneriat cu organizațiile neguvernamentale, fie în contextul finanțării internaționale. Nu s-a făcut nicio evaluare a instruirilor oferite.

Colectarea datelor este în general realizată manual, din registre și de la angajați. Datele sunt apoi transmise de la structurile locale și regionale către cele centrale. Deși datele pot fi solicitate de orice persoană fizică sau entitate juridică interesată, foarte puține date referitoare la copiii implicați în infracțiuni sunt altfel accesibile publicului. Colectarea datelor este realizată de mai multe instituții, fără a fi dezagregate în mod adecvat și cu instituțiile care lucrează cu tipuri diferite de profesioniști colaborând foarte puțin. Astfel, datele existente rămân fragmentate, actorii implicați necunoscând adesea activitatea relevantă, provocările și rezultatele obținute de ceilalți. Singura instituție care își face publice datele anual este Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție.

Datele sunt colectate pe aspecte specifice și limitate, rămânând insuficiente. De exemplu, nu există nicio colectare de date în scopuri statistice referitoare la anumite vulnerabilități, cum ar fi identitatea de gen, orientarea sexuală, originea etnică, în special originea etnică a romilor, statutul de migrant, statutul socioeconomic, condițiile de viață sau dizabilitățile. Uneori, datele colectate sunt individualizate pe baza vârstei; de exemplu, există date privind victima anumitor infracțiuni sau persoana condamnată pentru anumite infracțiuni, respectiv dacă aceasta are sub sau peste 18 ani. Acestea ar putea fi dezagregate mai mult. Nu există date colectate cu privire la durata anchetei în

legătură cu toate infracțiunile care implică copiii, date referitoare la trimiterea copiilor victime către serviciile de asistență/organizațiile pentru drepturile copilului și autoritățile de protecție.

În **concluzie**, a vorbi despre un sistem de justiție prietenos cu copii rămâne, în această etapă, un obiectiv dorit și un construct teoretic. Legiuitorii și factorii de decizie sunt conștienți de multe dintre aceste lacune și provocări. Informațiile ajung la ei, dar într-o manieră fragmentată. Pentru a corecta situația au fost luate câteva măsuri încurajatoare:

- ✓ Au fost stabilite noi linii telefonice de asistență pentru îmbunătățirea mecanismelor de raportare.
- ✓ Înființarea camerelor de audiere a devenit o prioritate, polițiștii, procurorii și judecătorii subliniind adesea cât de importante sunt acestea și cât de important este să dispună de echipamentul tehnic adecvat necesar pentru activitatea lor.
- ✓ Training-urile sunt tot mai disponibile, deși nu există o strategie de formare cuprinzătoare care să reunească toți profesioniștii sau să adapteze intervențiile specifice de formare pe baza sarcinilor efective realizate în interacțiunea cu copiii. Nu există cerințe specifice care să oblige profesioniștii ce interacționează cu copiii să urmeze cursuri de formare regulate.
- ✓ Au fost adoptate unele prevederi legale care sprijină colectarea datelor. În prezent, în procesul legislativ, există numeroase proiecte de amendamente care ar beneficia de o minimă sistematizare și coordonare.

Este însă nevoie de mai mult. Parcursul unui copil prin sistemul de justiție penală rămâne imprevizibil. Copilul poate avea șansa să întâlnească servicii bine puse la punct și profesioniști bine intenționați și proactivi. Însă cel mai adesea, acesta se va confrunta cu un aparat rigid și crud, care nu ia în considerare vulnerabilitățile și nevoile sale.

2. INTRODUCERE ÎN CERCETARE

Acest raport a fost pregătit pe baza informațiilor colectate printr-o cercetare documentară amănunțită, fiind examinate o mare varietate de resurse, inclusiv legislație și politici, ghiduri, cercetări și articole media. Informații suplimentare au fost colectate în cadrul a trei focus-grupuri și două interviuri, precum și de la autorități și instituții relevante prin răspunsuri oferite la chestionare.

Cele trei focus grupuri au fost realizate cu diferite tipuri de profesioniști care lucrează cu copiii implicați în proceduri legale. Primul focus-grup a fost realizat cu reprezentanți ai unor organizații neguvernamentale cu experiență îndelungată în sprijinirea și reprezentarea copiilor. Al doilea focus-grup a fost realizat cu judecători și procurori, iar cel de-al treilea cu ofițeri de poliție și asistenți sociali. Focus-grupurile au fost completate de două interviuri (cu doi reprezentanți ai Direcției Investigații Criminale din cadrul Inspectoratului General al Poliției Române și cu directoarea unui institut de medicină legală).

La jumătatea lunii iunie 2022, chestionare instituționale specifice, în limba română, au fost adresate, prin intermediul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, următoarelor autorități și instituții: Ministerul Justiției, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Consiliul Superior al Magistraturii, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – denumit în continuare Parchetul General, Inspectoratul General al Poliției Române, Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție, Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați, Institutul Național al Magistraturii, Institutul de Studii pentru Ordine Publică.

Au fost primite răspunsuri din partea a opt autorități și instituții; Ministerul Muncii și Protecției Sociale și Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție nu au răspuns.

În septembrie 2022, solicitări suplimentare de informații au fost trimise direct de către cercetătoare către Institutul Național de Medicină Legală „Mina Minovici”, Colegiul Psihologilor din România și Tribunalul pentru minori și familie Brașov. Nici aceste instituții nu au răspuns.

Trebuie subliniat că majoritatea reglementărilor interne ale Inspectoratului General al Poliției Române și ale Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție nu sunt disponibile publicului și nu au fost furnizate la cerere. Colectarea oficială a datelor relevante este, de asemenea, limitată, având un impact asupra acurateții acestei evaluări.

Pentru mai multe detalii despre metodologia acestei cercetări, vă rugăm să consultați raportul complementar - Analiza tematică a mecanismelor de protecție și asistență pentru copiii în calitate de victime ale infracțiunii.

Notă privind terminologia

Legislația română folosește atât termenul „copil/copii”, cât și „minor” sau „persoană minoră”. În timp ce legislația privind drepturile copilului folosește termenul „copil”, prevederile penale și de procedură penală folosesc cel mai adesea „minor” sau, alternativ, „persoană minoră”. În raport s-a optat pentru utilizarea termenului „copil/copii”, făcându-se excepție în cazul citatelor directe din prevederile penale. Termenul „copil” este în conformitate cu definiția din Convenția ONU cu privire la drepturile copilului și considerăm că reflectă modalitatea adecvată de identificare a copiilor.

3. REZULTATELE CERCETĂRII

3.1. Raportarea și înregistrarea infracțiunilor împotriva copiilor

3.1.1. Introducere

Această secțiune descrie legislația, politicile și practicile legate de raportarea și înregistrarea infracțiunilor în care sunt implicați copii. De asemenea, se oferă informații despre categoriile de persoane care pot raporta astfel de infracțiuni și despre locul unde pot fi depuse plângerile. În secțiune se discută și despre lipsa pregătirii specifice a ofițerilor care se ocupă de aceste cazuri și problemele legate de investigarea tuturor plângerilor depuse.

Sesizarea și înregistrarea infracțiunilor împotriva copiilor sunt reglementate de normele generale referitoare la sesizarea și înregistrarea infracțiunilor - așa cum sunt prevăzute în Codul de procedură penală. Nu există norme specifice care să detalieze raportarea și înregistrarea infracțiunilor în cazurile în care sunt implicați copii. Sesizarea și înregistrarea sunt efectuate de obicei de către ofițeri de poliție; uneori, în funcție de natura infracțiunii sau de practica locală, ar putea fi implicați și procurori.

3.1.2. Raportarea

Cine raportează

Poliția poate declanșa o anchetă ca urmare a:¹

- unei plângeri sau a unui denunț,
- prin acte încheiate de alte organe de constatare, în condițiile prevăzute de lege, sau
- din oficiu: astfel de cercetări nu pot fi declanșate atunci când, potrivit legii, punerea în mișcare a acțiunii penale se face numai dacă a fost depusă plângere prealabilă de către presupusa victimă, în condițiile prevăzute de lege sau dacă acțiunea penală nu poate fi pusă în mișcare fără autorizarea organului prevăzut de lege.

În practică, acesta înseamnă că sesizarea poate fi făcută de către copil, reprezentanții săi legali sau de terți. Deși din interviuri și focus-grupuri reiese că multe dintre aceste cazuri sunt raportate de către părinți sau terți, nu sunt colectate date complete în acest sens. Cercetările pot fi demarate și din oficiu.

Sesizarea făcută de către un terț se numește denunț.² Din punct de vedere tehnic, conform Codului de procedură penală, denunțul se poate face numai în persoană. Din punct de vedere al formei și procedurii, dispozițiile care reglementează depunerea unei plângeri se aplică și în cazul denunțului.

Codul de procedură penală prevede cazurile în care sesizarea organelor de urmărire penală este obligatorie:³

(1) Orice persoană cu funcție de conducere în cadrul unei autorități a administrației publice sau în cadrul altor autorități publice, instituții publice ori al altor persoane juridice de drept public, precum și orice persoană cu atribuții de control, care, în exercitarea atribuțiilor lor, au luat cunoștință de săvârșirea unei infracțiuni pentru care acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu, sunt obligate să sesizeze de îndată organul de urmărire penală și să ia măsuri pentru ca urmele infracțiunii, corpurile delictive și orice alte mijloace de probă să nu dispară.

¹ Codul de procedură penală – Legea nr.235/2010, Articolul 288.

² Codul de procedură penală – Legea nr.235/2010, Articolul 290.

³ Codul de procedură penală – Legea nr.235/2010, Articolul 291.

(2) Orice persoană care exercită un serviciu de interes public pentru care a fost investită de autoritățile publice sau care este supusă controlului ori supravegherii acestora cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu de interes public, care în exercitarea atribuțiilor sale a luat cunoștință de săvârșirea unei infracțiuni pentru care acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu, este obligată să sesizeze de îndată organul de urmărire penală.

Avocatul Copilului (care funcționează în cadrul instituției Avocatului Poporului) are și obligația de a sesiza de îndată, din oficiu sau la cerere, organele de urmărire penală, atunci când găsește indicii care sugerează săvârșirea de fapte împotriva copiilor prevăzute de legea penală.⁴

Pentru infracțiunile pentru care urmărirea penală poate fi începută numai dacă se depune plângere de către persoana vătămată sau de reprezentantul legal al acesteia⁵ (de exemplu, pentru abandon de familie), se aplică norme speciale. Termenul de depunere a unei astfel de plângeri prelabile este de 3 luni din ziua în care persoana vătămată a aflat despre săvârșirea faptei.

Când persoana vătămată este un copil, termenul de 3 luni curge de la data la care tutorele sau reprezentantul legal a luat cunoștință despre săvârșirea faptei. În cazul în care făptuitorul este reprezentatul legal al copilului, termenul de 3 luni curge de la data numirii unui nou reprezentant legal. La primirea plângerii prelabile, organul de urmărire penală verifică dacă aceasta îndeplinește condițiile de formă și dacă a fost depusă în termenul legal. În cazul în care constată că este tardivă, organul de urmărire penală înaintează procurorului actele împreună cu propunerea de clasare.

Dacă într-un dosar în care s-au depus acte de urmărire penală se constată că este necesară o plângere, organul de urmărire penală trebuie să contacteze persoana vătămată și să o întrebe dacă înțelege să facă plângere. În caz afirmativ, organul de urmărire penală continuă cercetarea. În caz contrar, înaintează procurorului actele încheiate și propunerea de clasare.

Cui se adresează sesizarea

Cei care sunt sesizați sunt de obicei polițiștii, plângerile fiind uneori depuse și în fața procurorilor. Indiferent de locul în care se depune plângerea, aceasta trebuie să urmeze același circuit: indiferent de locul în care s-a făcut sesizarea, parchetul furnizează un număr unic de înregistrare și dosarul este trimis pentru a fi cercetat de polițiști, cu implicarea procurorului în unele cazuri.⁶

Sesizările cu privire la copii sau făcute de către copii în legătură cu comiterea de infracțiuni sunt cel mai adesea examinate de polițiști cu atribuții generale, care nu au o pregătire specială în lucrul cu copiii victime, copiii martori sau copiii care vin să raporteze infracțiuni în calitate de terți. După cum s-a constatat în cadrul focus-grupului cu polițiști⁷ și în răspunsul la chestionarul emis de Inspectoratul General al Poliției Române,⁸ în rândul organelor de poliție nu există servicii specializate în lucrul cu copiii sau în informarea copiilor.

Astfel de cazuri sunt cercetate în general de polițiștii din cadrul Direcției Investigații Criminale și din structurile teritoriale de urmărire penală organizate la nivelul inspectoratelor de poliție județene și al Direcției Generale de Poliție a Municipiului București. Nu există proceduri speciale de numire pentru

⁴ Legea nr. 9 din 5 ianuarie 2018 pentru modificarea și completarea legii nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, disponibilă la : <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/196418>.

⁵ Codul de procedură penală – Legea nr.235/2010, Articolul 296.

⁶ Interviu cu reprezentanți ai Inspectoratului General al Poliției Române, efectuat pe 16 septembrie 2022.

⁷ Focus-group cu polițiști și asistenți sociali, 27 august 2022.

⁸ Inspectoratul General al Poliției Române, răspuns din 19 iulie 2022.

cei care se ocupă de cazuri în care autorul sau victima este un copil; procedurile de ocupare a acestor posturi se efectuează în raport cu cerințele cuprinse în fișa postului.

Numirea polițiștilor se face printr-un act administrativ de către șeful unității de poliție, pe perioadă nedeterminată. Încetarea/suspendarea activității se face conform situațiilor prevăzute de lege: prin relocare/transfer, delegare, detașare sau pensionare.

Inspectoratul General al Poliției Române a raportat că în evidențele sale nu există date referitoare la existența unor zone separate de așteptare pentru copiii care sunt victime ale infracțiunilor.⁹

Există și situații în care astfel de sesizări pot fi preluate de un departament specializat. Infracțiunile mai complexe, care prezintă un grad mai mare de periculozitate, precum traficul de persoane sau pornografia infantilă, sunt tratate de către Direcția de Combateră a Criminalității Organizate.¹⁰ Polițiștii care investighează aceste infracțiuni nu sunt specializați în lucrul cu copiii; deși pot avea cunoștințe în privința normelor și procedurilor legale relevante, precum și, acolo unde este necesar, a tehnologiei, ei nu sunt instruiți în mod special în lucrul cu copiii implicați în proceduri legale.

În ceea ce privește procedurile sau regulile interne de investigare a cazurilor în care sunt implicați copii, conform informațiilor furnizate de Inspectoratul General al Poliției Române, nu există astfel de proceduri cu aplicare generală la nivelul instituției.¹¹

Există proceduri specifice disponibile cu privire la:

- investigarea cauzelor traficului de persoane/trafic de minori: PS-IGPR-DCCO-17;
- investigarea infracțiunilor de pornografie infantilă prin intermediul sistemelor informatice; PS-IGPR-DCCO-16.

Aceste proceduri sunt documente interne aplicabile la nivelul structurilor de poliție competente, nefiind accesibile public.¹²

Abuzuri comise în școli. În 2020, au fost create structuri speciale de siguranță școlară în cadrul inspectoratelor de poliție.¹³ La nivelul Inspectoratului General al Poliției Române a fost înființată Direcția Siguranță Școlară. Servicii similare au fost înființate la nivel de județ, pentru fiecare dintre cele 41 de județe și Municipiul București.

„Campaniile de conștientizare în școli ar trebui făcute prin instalarea unei cutii (poștale) în care copiii să poată depune plângeri; copii trebuie să sesizeze că pot depune plângeri singuri.”(Magistrat, focus group¹⁴)

Ofițerii care lucrează în aceste structuri speciale au ca îndatorire, printre altele, să monitorizeze și să sancționeze contravențiile și să efectueze cercetări sub supravegherea procurorilor din unitățile de urmărire penală competente; în prezent, la nivel național, în aceste structuri lucrează 270 de polițiști.¹⁵ Prin urmare, sesizarea poate fi făcută și la aceste structuri specializate. Este chiar posibil ca accesul la ele să fie mai ușor, ele beneficiind și de o specializare treptată prin training-uri dedicate.

⁹ Inspectoratul General al Poliției Române, răspunsul din 19 iulie 2022.

¹⁰ De exemplu, Biroul de Investigarea a Infracțiunilor de Pornografie Infantilă prin Sisteme Informatice a fost înființat în 2014 la nivelul Direcției de Combateră a Criminalității Organizate.

¹¹ Inspectoratul General al Poliției Române, răspunsul din 19 iulie 2022..

¹² Inspectoratul General al Poliției Române, răspunsul din 19 iulie 2022.

¹³ Înființate prin Ordinul Ministrului Afacerilor Interne, O.M.A.I. I/1842/09.08.2020 și Hotărârea nr. 30431/09.09.2020 pentru punerea în aplicare a ordinului dată de Inspectoratul General al Poliției Române .

¹⁴ Focus-grup cu judecători și procurori, 21 iulie 2022.

¹⁵ Inspectoratul General al Poliției Române, răspunsul din 19 iulie 2022..

Cum se face sesizarea

În majoritatea cazurilor, infracțiunile sunt semnalate prin plângere sau printr-un denunț.¹⁶ O plângere este depusă de presupusa victimă sau de reprezentantul legal al acesteia. Plângerea poate fi depusă oral sau în formă scrisă. Plângerea orală trebuie consemnată într-un proces-verbal de către organul care o primește. În cadrul focus-grupului cu reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale, participanții și-au exprimat îngrijorarea cu privire la faptul că polițiștii tratează plângerile orale cu mai puțină atenție, uneori ignorându-le complet.

Mai mult, s-a subliniat și că plângerile provenite de la anumite grupuri vulnerabile, precum romii sau persoanele din zonele rurale, sunt uneori tratate superficial și nu se efectuează anchete, chiar dacă ar trebui. Acest lucru se întâmplă în cazul unei varietăți de tipuri de plângeri, inclusiv cazuri de violență fizică și căsătorii forțate sau timpurii. O posibilă soluție identificată a fost încurajarea raportării prin liniile de asistență dedicate.¹⁷

„Dacă vorbim despre școlile adiacente comunităților rome, tot sistemul se referă la ei ca la „ceilalți”. Limbajul, din start. "Ceilalti". „De acolo”, „de la ei”. Și noi vorbim cu profesorii despre violență. Facem 18 ore de formare și le cerem să ne dea exemple. Exemplele pe care ni le dau și care au legătură cu comunitățile de romi, sunt printre cele mai distrugătoare pe care le poți să le auzi. Situații [de violență] în care statul merge să verifice o dată, de două ori; după care a treia oară nu se mai duce nimeni. Fete care sunt căsătorite foarte devreme și se aplică justiția lor, a comunității, iar statul nu intervine. Cazurile în care sunt agresate în școală și nu se cheamă niciun fel de instituție fiindcă sunt romi, opus cu copiii (...) unde se intervine. Este clar un standard diferit aplicat față de comunitatea romă.” (reprezentant organizație neguvernamentală, focus group)¹⁸

Ca regulă generală, o plângere sau un denunț trebuie să includă numele, prenumele, codul numeric personal al petentului, calitatea și domiciliul, descrierea faptei care face obiectul plângerii, precum și indicarea făptuitorului și mijloacele de probă, dacă sunt cunoscute.

Prin urmare, ca regulă generală, plângerile nu pot fi depuse în mod anonim. Totuși, având în vedere că cercetările privind copiii pot fi inițiate din oficiu, orice formă de sesizare, chiar și în mod anonim, poate oferi organelor de urmărire penală informațiile de care au nevoie pentru a declanșa o anchetă din oficiu.

Din punct de vedere tehnic, poliția se va ocupa de orice plângere dacă există suficiente informații pentru a identifica presupusa victimă și infracțiunea care a fost/este săvârșită. Chiar și atunci când se sesizează telefonic sau când forma scrisă este anonimă, această situație nu constituie un motiv de refuz de a înregistra plângerea sau de a investiga situația semnalată, dacă există suficiente elemente pentru identificarea copilului victimă. Nu au fost găsite date în legătură cu cât de des se întâlnește acest lucru în practică.

Există, de asemenea, opțiuni alternative de raportare, unele fiind disponibile pentru toate cazurile de abuz, altele fiind relevante doar pentru anumite infracțiuni. Raportarea se poate face prin linii telefonice de asistență, prin e-mail sau prin portaluri online.

✓ 112 – Serviciul Național de Urgență

¹⁶ Codul de procedură penală – Legea nr.235/2010, Articolele 288-289.

¹⁷ Focus-grup cu reprezentanții organizațiilor neguvernamentale, 1 iulie 2022.

¹⁸ Focus-grup cu reprezentanții organizațiilor neguvernamentale, 1 iulie 2022.

Cele mai multe plângeri legate de infracțiuni în care sunt implicați copii sunt depuse prin apeluri la 112.¹⁹ Ori de câte ori se primesc astfel de apeluri, trebuie întocmit un raport despre apel și trebuie efectuată o anchetă. Prin urmare, un apel la 112 are mai multe șanse de a conduce la demararea unei anchete, în comparație cu o plângere orală depusă în fața unui polițist.²⁰ Având în vedere că 112 este cel mai utilizat mijloc de raportare, pregătirea de specialitate a operatorilor și polițiștilor care lucrează pe această linie de asistență este o prioritate.

Informațiile despre apelurile primite prin această linie de asistență rămân limitate. Deși site-ul serviciului național de urgență include o secțiune de statistici, singurele informații disponibile pentru anul 2021 sunt următoarele:²¹

- operatorii au răspuns la 10.337.426 de apeluri;
- 59,27% din apeluri sunt legate de situații de urgență și 40,73% de situații de non-urgență;
- 4.210.403 dintre apeluri au intrat în afara competenței Serviciului;
- 62,15% din apeluri au fost legate de urgențe medicale;
- 20.994 de apeluri au fost procesate în limbi străine.

Alte tipuri de informații nu sunt furnizate. Prin urmare, nu se poate stabili câte dintre aceste apeluri au fost legate de copii.

✓ **119 – Numărul unic național pentru raportarea cazurilor de abuz asupra copiilor**²²

Pandemia COVID-19 a generat un impact multidimensional asupra creșterii și dezvoltării copiilor. Anxietatea, depresia, izolarea, riscurile asociate cu utilizarea excesivă a internetului și creșterea violenței domestice s-au dovedit a fi câteva dintre efectele cartografiate ale pandemiei de COVID-19 asupra copiilor.

Pentru a rezolva această situație, Guvernul României a adoptat Programul Național de Sprijin destinat copiilor în contextul pandemiei de COVID-19 – „Din grijă pentru copii.”²³ Una dintre măsurile luate pe parcursul implementării acestui program a fost înființarea unei linii speciale de asistență destinată copiilor abuzați și neglijați.

Această linie de asistență a devenit disponibilă pe 5 ianuarie 2022 și funcționează non-stop. Apelarea este gratuită de pe orice rețea fixă sau mobilă. Linia de asistență este operată de consilierii Direcțiilor de Asistență Socială și Protecția copilului. În cele 47 de birouri ale Direcțiilor de Asistență Socială și Protecția copilului din țară au fost organizate 94 de posturi telefonice – două per birou (41 de județe și 6 în București, câte unul pentru fiecare sector).

Aceste apeluri telefonice trebuie prioritizate de către departamente și trebuie asigurată intervenția în timp real.²⁴ Oricine poate suna la acest număr de telefon. În situațiile anunțate prin 119, dar pentru care este necesară intervenția imediată a poliției sau a echipelor medicale, operatorii secțiilor de asistență socială și protecția copilului alertează Serviciul de Urgență 112. Atunci când sunt semnalate cazuri de copii dispăruți poliția poate folosi sistemul de avertizare RO-ALERT.

¹⁹ Interviu cu reprezentanții Inspectoratului General al Poliției Române realizat pe 16 septembrie 2022.

²⁰ Focus-grup cu reprezentanții organizațiilor neguvernamentale, 1 iulie 2022.

²¹ Disponibil la <https://www.sts.ro/ro/statistici-apeluri-112>.

²² <https://www.sts.ro/ro/comunicate-de-presa/119-numar-unic-de-telefon-la-nivel-national-pentru-cazurile-de-abuz-impotriva-copilor>.

²³ Lansat prin Ordonanța de Urgență nr. 105 of 2021. <https://dingrijapentru copii.gov.ro/1/>.

²⁴ Focus-grup cu polițiști și asistenți sociali, 27 august 2022.

Din 5 ianuarie 2022 până în 17 februarie 2022 au fost efectuate 19.489 de apeluri către această linie. Ca urmare a acestor apeluri, Direcțiile de Asistență Socială și Protecția Copilului au efectuat 281 de misiuni de urgență în teren; în 9 723 de cazuri au fost luate măsuri, precum consilierea, trimiterea către servicii de specialitate, medierea, monitorizarea sau intervenția de urgență. Apelurile au fost făcute atât de copii, cât și de adulți și, de obicei, s-au referit la abuz fizic și emoțional, abuz sexual, neglijare, agresiune și cerșetorie.²⁵

Trafic de persoane

În ceea ce privește traficul de copii, sesizările pot fi transmise printr-o linie de asistență specială: Tolverde 0800.800.678. Potrivit Inspectoratului General al Poliției Române, în majoritatea cazurilor dosarele de trafic de persoane sunt inițiate în urma activității specifice a lucrătorilor de specialitate (prin sesizare din oficiu).²⁶ Prin urmare, linia telefonică de asistență nu joacă un rol important în declanșarea anchetelor.

Violența pe internet

În ceea ce privește pornografia infantilă prin sisteme informatice, infracțiunile pot fi semnalate printr-o sesizare oficială sau online, prin portalul Safernet.ro. Portalul poate fi folosit pentru orice formă de violență care are loc pe internet. Violența pe internet poate fi semnalată și la linia telefonică special creată în acest scop, fiind inclus, pe lângă website-ul www.safernet.ro, e-mailul raportare@safernet.ro și numărul de telefon 021/310.31.16.

În 2015, Poliția Română a încheiat un protocol de colaborare cu „Salvați Copii România” în domeniul prevenirii și combaterii activităților ilegale împotriva minorilor prin utilizarea sistemelor informatice. Aceasta contribuie la realizarea obiectivelor Alianței Globale împotriva Abuzului Sexual asupra Copilului, în care România este membră.

Protocolul are ca obiect colaborarea dintre părți în vederea administrării portalului Safernet.ro, preluarea datelor și informațiilor referitoare la actele de exploatare sexuală a minorilor prin intermediul sistemelor informatice, precum și organizarea de activități de informare și conștientizare privind siguranța copiilor în mediul online.

Această linie de asistență reprezintă un punct neguvernamental pentru raportarea conținutului ilegal, o metodă recomandată la nivelul UE pentru a facilita identificarea conținutului abuziv. Linia de asistență se alătură altor 65 de puncte de raportare din întreaga lume în rețeaua INHOPE. Nu sunt disponibile informații publice despre numărul de cazuri raportate și/sau urmărite prin acest mecanism.

Ca o observație generală, informațiile despre activitatea acestor linii de asistență și mijloace alternative de raportare sunt foarte limitate. Linia Națională de Urgență are pe site-ul său o pagină dedicată statisticilor; datele disponibile sunt însă foarte generale, fără nicio referire la grupurile disticte care au efectuat apelurile sau la situațiile specifice care au fost abordate. Cu privire la alte linii telefonice, datele nu sunt publicate în mod regulat și rămân de asemenea generale. În plus, nu sunt disponibile informații despre modul în care sunt prelucrate, codificate și utilizate în continuare datele colectate.

---

²⁵ <https://gov.ro/ro/stiri/reuniune-de-evaluare-a-primelor-ase-luni-de-implementare-a-programului-national-al-guvernului-de-suport-pentru-copii-in-contextul-pandemiei-de-covid-19-din-grija-pentru-copii&page=2>

²⁶ Inspectoratul General al Poliției Române, răspunsul din 19 iulie 2022..

3.1.3. Înregistrarea

La primirea sesizării, organul de cercetare penală începe prin a verifica dacă este competent și, dacă este necesar, înaintează cauza procurorului. În situația în care plângerea sau denunțul nu îndeplinește condițiile de formă prevăzute de lege ori descrierea faptei este incompletă ori neclară, acestea se restituie pe cale administrativă celui care le-a depus, cu indicarea elementelor care lipsesc. Atunci când sesizarea îndeplinește condițiile legale de admisibilitate, dar din cuprinsul acesteia rezultă existența unui caz de împiedicare a exercitării acțiunii penale, organele de cercetare penală înaintează procurorului actele, împreună cu propunerea de clasare. În cazul în care procurorul apreciază propunerea ca fiind întemeiată, dispune, prin ordonanță, clasarea.²⁷

3.1.4. Analiza rezultatelor

Sesizarea se face de obicei în fața poliției, prin plângeri depuse în persoană sau prin apelarea Serviciului Național de Urgență 112. Sesizările pot fi depuse de oricine, polițiștii putând, în general, să inițieze o anchetă, indiferent de persoana care a depus plângerea sau de modul în care a fost depusă aceasta. Poliția are nevoie doar de informații suficiente despre presupusa victimă și despre presupusa infracțiune.

Principalele provocări identificate se referă, în primul rând, la faptul că plângerile orale nu sunt întotdeauna cercetate. În al doilea rând, plângerile, indiferent de modul sau locul în care au fost depuse, sunt, în general, examinate de polițiști care se află în prima linie de intervenție și nu au o pregătire specială în lucrul cu copii victime, copii martori sau copii care vin să raporteze infracțiunile în calitate de terți. Există unele unități specializate care se ocupă de infracțiuni precum traficul de persoane și pornografia infantilă; ofițerii care lucrează în aceste unități au cunoștințe detaliate în privința normelor și procedurilor legale specifice, precum și, acolo unde este necesar, a tehnologiei. Cu toate acestea, ei nu sunt neapărat instruiți în ceea ce privește lucrul cu copiii. În plus, în secțiile de poliție nu există zone separate de așteptare pentru copiii victime ale infracțiunilor.

În ultimul rând, nu sunt dezvoltate abilități speciale în materie de colectare de date, iar informațiile sunt foarte puțin dezagregate și niciodată cuprinzătoare. De regulă, datele existente oferă informații în legătură cu tipul infracțiunii săvârșite, durata pedepsei cu închisoarea aplicate și durata procedurilor; uneori, se ia în considerare și sexul victimei. O dezagregare ulterioară nu se realizează practic niciodată. După cum va fi subliniat în secțiunile de mai jos, lipsa datelor dezagregate poate avea un impact semnificativ asupra modului în care sunt tratate astfel de cazuri și asupra modului în care sunt tratați copiii implicați în procedurile legale.

3.2. Referiri din partea terților către poliție/parchet

3.2.1. Introducere

Această secțiune oferă informații despre modul în care terții trimit cazurile către autoritățile relevante, și anume poliția și parchetele. Sunt descrise mecanismele existente, precum și problemele întâlnite în practică. Deși orice terț poate sesiza poliția, nu există procese standardizate sau memorandumuri de înțelegere sau protocoale instituționale care să reglementeze trimiterile sau să ghideze colaborarea dintre diferite autorități și anumiți profesioniști. Datele despre sesizări nu sunt colectate, ceea ce duce la dificultăți în identificarea problemelor existente și în luarea măsurilor adecvate pentru rezolvarea lor.

---

²⁷ Codul de procedură penală – Legea nr.235/2010, Articolul 294.

3.2.2. Mecanismele prin care sesizează terții poliția

Terții pot sesiza poliția. Nu există însă nicio procedură automatizată la nivelul vreunei instituții de stat și nici procese standardizate sau memorandumuri de înțelegere sau protocoale instituționale. Sesizările se vor face în general în fața poliției, urmând procedura disponibilă oricărei persoane fizice sau juridice. Diferiți profesioniști, cum ar fi polițiști, asistenți sociali sau medici, au declarat că au puncte de contact în rândul autorităților relevante;²⁸ aceste mecanisme rămân însă informale și depind de bunăvoința și experiențele persoanelor implicate.

„În momentul în care un copil este vătămat, primul lucru pe care-l face un părinte este să se ducă la doctor. Pentru că e rănit. Curge sânge. (...) Un model de bună practică ar fi ca audierea să se organizeze în incinte unde se acordă și servicii de ordin medical.” (Magistrat, focus group)²⁹

Potrivit informațiilor furnizate de Autoritatea Națională pentru Drepturile Copilului și Adopție (ANPDCA), pentru cazurile de violență împotriva copiilor, Direcțiile Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului sesizează în general poliția atunci când e vorba de copii victime sau copii martori ai infracțiunilor. În cadrul focus-grupului cu asistenți sociali și polițiști a fost menționată o rețea informală care include reprezentanți ai Autorității/direcțiilor județene, ai Procurorului General/procurorilor de la nivel local și ai Inspectoratului General de Poliție/polițiștilor de investigație la nivel județean ca exemplu de echipă multidisciplinară informală de sprijin.³⁰ Grupul de lucru care include reprezentanți ai celor trei instituții cheie la nivel central este completat de o rețea de puncte focale la nivel județean, dezvoltată informal. Aceasta este o inițiativă promițătoare a reprezentanților Ministerului Public, Poliției Române și Autorității Naționale pentru Drepturile Copilului și Adopție, creată în cadrul grupului de lucru privind victimele infracțiunilor, constituit la nivelul Ministerului Justiției. Deși această rețea este raportată ca fiind o activitate în curs de desfășurare, mulți dintre asistenții sociali sau polițiștii participanți la focus-grup nu aveau informații despre rețeaua informală activă la nivel de județ sau despre reprezentantul lor în grup care trebuie abordat în calitate de punct focal.³¹

Conform informațiilor furnizate în timpul focus-grupurilor și în răspunsurile oferite de autorități și instituții, se pare că atât autoritățile de cercetare, cât și alte părți interesate (cum ar fi societatea civilă) consideră cooperarea dintre ele ca fiind inefficientă.³² Deși există excepții, de multe ori ambele părți simt că nu primesc sprijin de la cealaltă sau că cealaltă parte nu este deschisă colaborării.

Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați (ANES) a declarat în răspunsul său că nu dispune de un model de raportare la poliție a unei situații/suspiciuni de violență domestică.³³ Documentul scris pe care îl redactează conține cel puțin informațiile principale despre cazul/suspiciunea de violență domestică și date relevante despre situația familială și presupusul făptuitor. Aceste sesizări nu sunt publice. Din răspunsul primit, nu se poate stabili câte informații colectează și ce informații include ANES în sesizările sale.

²⁸ Focus-grup cu polițiști și asistenți sociali, 27 august 2022.

²⁹ Focus-grup cu judecători și procurori, 21 iulie 2022.

³⁰ Focus-grup cu polițiști și asistenți sociali, 27 august 2022. De asemenea, interviul cu doi reprezentanți ai Direcției Investigații Criminale din cadrul Inspectoratului General al Poliției Române, 16 septembrie 2022.

³¹ Focus-grup cu polițiști și asistenți sociali, 27 august 2022.

³² Focus-grup cu reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale, 1 iulie 2022; Focus-grup cu judecători și procurori, 21 iulie 2022; Focus-grup cu polițiști și asistenți sociali, 27 august 2022.

³³ Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați, răspunsul din 8 iulie 2022.

În perioada 2017-2021, în baza apelurilor preluate prin linia de asistență cu numărul național unic 0800.500.333, destinat victimelor violenței domestice, linie telefonică gratuită non-stop, ANES a sesizat la Poliție eventuale cazuri de violență domestică.³⁴

Tabel nr. 1: Cazuri de violență domestică trimise poliției de către Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați (ANES) în perioada 2017-2021, conform răspunsului ANES din 8 iulie 2022.

Anul	2017	2018	2019	2020	2021
Sesizări trimise poliției de către ANES	59	34	37	24	12

Datele colectate nu sunt dezagregate. Nu se păstrează nicio înregistrare în legătură cu alte caracteristici, cum ar fi locul evenimentului sau vârsta și sexul victime sau al făptuitorului.

După cum au indicat reportajele din presă și a reieșit și din focus-grupurile cu judecători și procurori, România se confruntă cu o problemă specifică în cazul unora dintre comunitățile de romi în care fetele sunt victime ale căsătoriilor forțate sau timpurii, fiind obligate să întrețină relații sexuale.³⁵ Asemenea fapte ajung să fie investigate în urma sesizărilor făcute de spitalele clinice în care fete tinere, majoritatea sub 14 ani, se prezintă pentru a naște, pentru întreruperi de sarcină sau din cauza unor boli cu transmitere sexuală.

Nu există o metodologie clară pentru profesioniștii prin care să se determine dacă aceste fete sunt rome sau care să ofere îndrumare pentru abordarea cazurilor de căsătorii timpurii sau căsătorii forțate. Pe de o parte, determinarea etniei fetelor pare să se bazeze pe percepția subiectivă a profesioniștilor implicați. Printre elementele luate în considerare se numără locul de reședință al fetei, dacă aceasta provine dintr-o comunitate de romi segregată și purtarea hainelor tradiționale ale romilor. Pe de altă parte, nu există niciun indiciu că sunt colectate date despre etnia copiilor implicați în proceduri judiciare. Unul dintre participanții la focus-grupul pentru judecători și procurori a descris provocările în investigarea unor astfel de cazuri atunci când se ține cont de interesul superior al copilului, încercând și să înțeleagă diferențele culturale.³⁶

Participanții la focus-grupul cu magistrați și-au exprimat de asemenea îngrijorările legate de lipsa de îndrumare în cazurile de căsătorii timpurii sau forțate și au fost de acord că autoritățile trebuie să ofere informații specifice cu privire la modul de intervenție în acest tip de cazuri, subliniind că legea nu poate fi suspendată în numele unei „tradiții” și că este esențial să se colaboreze cu ONG-urile active în domeniul drepturilor romilor și cu comunitățile de romi.³⁷

„Noi ne raportăm foarte mult la mediul urban că aici, na, te aud vecinii, eventual se sesizează ăia. În mediul rural nu te crede nimeni. Eu chiar știu un caz în care o fetiță din mediul rural (...) a fost bătută de mamă pentru că a zis că a asistat la o scenă de viol; [mama] i-a spus: «Ce făceai tu acolo?»

³⁴ Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați, răspunsurile din 8 iulie 2022.

³⁵ Focus-grup cu judecători și procurori, 21 iulie 2022.

³⁶ Focus-grup cu judecători și procurori, 21 iulie 2022.

³⁷ Focus-grup cu judecători și procurori, 21 iulie 2022.

Și nu mai inventa prostii!!» Și a bătut-o măr. Că a vorbit «prostii»”.
(Magistrat, focus-grup)³⁸

Mai mult, participanții la focus-grupul cu reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale au subliniat, de asemenea, că este mult mai puțin probabil ca terții să facă sesizări cu privire la anumite grupuri vulnerabile, cum ar fi romii sau membrii comunității LGBTQI+. De asemenea, un participant la focus-grupul cu judecători și procurori a sugerat că plângerile depuse de terți ar putea fi mai frecvente în zonele urbane, în comparație cu cele rurale.

„Eu am lucrat cu adolescenți [LGBT] și știu de multe cazuri unde au fost bătuți și batjocoriți pentru că sunt „diferiți” și nu a intervenit nimeni. Așa că ele (plângerile) nici măcar nu intră în sistem. Darămite să fie tratați în mod adecvat atunci când sunt acolo.” (reprezentant ONG, focus-grup)³⁹

Copiii instituționalizați au fost de asemenea identificați ca un grup în legătură cu care există dovezi anecdotice că sunt adesea supuși unor forme diverse de abuz, iar plângeri privind bunăstarea lor sunt rareori depuse. Violența împotriva acestor grupuri pare să fie uneori tolerată la nivelul anumitor instituții, cum ar fi școlile sau organele de urmărire penală.

„Așa, din credință populară, credem că există o problemă cu copiii instituționalizați. Dar din munca noastră, din statistici, nu știm prea multe. Cine ar depune vreodată o astfel de sesizare...” (Magistrat, focus-grup)⁴⁰

3.2.3. Analiza rezultatelor

Este esențial ca oricine cunoaște cazuri de infracțiuni comise împotriva copiilor să sesizeze autoritățile. De asemenea, este important ca organele de urmărire penală să colaboreze cu alte autorități și alți profesioniști care pot oferi sprijin copiilor. Copiii implicați în proceduri legale au nevoie de sprijinul a diferite tipuri de specialiști; pe lângă avocații, polițiștii și procurorii implicați în dosar, este adesea necesară intervenția altor profesioniști, precum psihologi sau asistenți sociali.

De obicei, terții sesizează cazurile de infracțiuni care implică copii la poliție, prin plângeri cu caracter general sau prin intermediul Serviciului Național de Urgență 112. Atunci când acești terți sunt profesioniști care lucrează cu copiii, cum ar fi profesori, asistenți sociali sau medici, procedura de urmat este aceeași; nu există procese standardizate sau memorandumuri de înțelegere sau protocoale instituționale care să o reglementeze. Acest lucru face ca procesul de sesizare să fie mai puțin eficient, nefiind disponibil niciun fel de sprijin la dispoziția acelorora în cazul cărora există probabilitatea cea mai mare să ajungă să afle despre astfel de infracțiuni.

În plus, când vine vorba de colaborarea dintre diferite autorități, precum polițiști și medici sau asistenți sociali, situația rămâne problematică. Existența unei rețele informale care include reprezentanți ai asistenților sociali, procurorilor și ofițerilor de poliție a fost menționată în cadrul focus-grupului cu asistenți sociali și polițiști ca exemplu de echipă de sprijin multidisciplinară.⁴¹ Deși aceasta este o inițiativă promițătoare, impactul său rămâne limitat, mulți profesioniști neavând informații despre ea. Prin urmare, deși există exemple de colaborare între autorități, aceasta este de natură informală,

³⁸ Focus-grup cu judecători și procurori, 21 iulie 2022.

³⁹ Focus-grup cu reprezentanții organizațiilor neguvernamentale, 1 iulie 2022.

⁴⁰ Focus-grup cu judecători și procurori, 21 iulie 2022.

⁴¹ Focus-grupul cu polițiști și asistenți sociali, 27 august 2022. De asemenea, interviul cu doi reprezentanți ai Direcției Investigații Criminale din cadrul Inspectoratului General al Poliției Române, 16 septembrie 2022.

nefiind obligatorie, nici reglementată în vreun fel. Prin urmare, eficiența sa depinde de experiența și bunăvoința persoanelor implicate.

Date legate de astfel de sesizări sunt rareori colectate; când sunt colectate, informațiile se referă doar la numărul de sesizări; nu se face nicio dezagregare suplimentară în cadrul procesului de colectare a datelor pentru a include informații despre mediul social, vârsta, etnia etc. copilului sau a presupusului făptuitor. Această lipsă de date dezagregate generează lacune în identificarea problemelor cu care se confruntă copiii din România. De asemenea, duce la limitări în ceea ce privește măsurile luate. De exemplu, amploarea unor fenomene precum căsătoriile forțate și timpurii ale fetelor române sau a testelor de virginitate rămâne necunoscută, fiind susținută în mare parte de dovezi anecdotice; la nivel național, nu sunt luate măsuri specifice pentru a rezolva aceste probleme grave.

3.3. Trimiteri din partea poliției/parchetului către serviciile de sprijin pentru victime/ organizațiile pentru drepturile copilului/autoritățile de protecție a copilului

3.3.1. Introducere

Această secțiune oferă informații despre colaborarea poliției și procurorilor cu alte autorități sau entități care ar putea oferi sprijin copiilor implicați în proceduri legale. Asemenea referiri din partea autorităților către serviciile de sprijin sunt necesare, având în vedere că mare parte dintre copiii implicați în proceduri au nevoie de acest sprijin. De exemplu, aceștia ar putea fi traumatizați și ar putea avea nevoie de consiliere psihologică sau ar putea fi în pericol și ar putea avea nevoie de un adăpost de urgență.

3.3.2. Trimiteri de către poliție sau parchet

Legislația română nu prevede o procedură automată de notificare a autorităților de protecție a copilului în cazurile în care sunt implicați copii. O astfel de notificare pare a fi obligatorie numai atunci când este identificată o victimă a traficului de minori. Din răspunsurile oferite de autorități, focus-grupuri și interviurile efectuate pe parcursul cercetării, reiese că există mecanisme informale, elaborate ad-hoc, prin care polițiștii și procurorii colaborează cu asistenți sociali, psihologi sau alți furnizori de servicii care oferă sprijin. Forma de colaborare rămâne de stabilit de la caz la caz, de către fiecare organ de urmărire penală în parte.

După cum se precizează în secțiunea 3.2.1, în cadrul focus-grupului cu asistenți sociali și polițiști s-a menționat că s-a constituit o rețea informală, la nivel național, care include reprezentanți ai Autorității Naționale pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adoptie (ANPDCA), ai Procurorului General și al Inspectoratului General al Poliției Române. Această rețea informală s-a desprins din grupul de lucru privind victimele infracțiunilor instituit de Ministerul Justiției. Rețeaua de la nivel central este reflectată la nivel local de o rețea care include puncte focale cu reprezentanți ai Direcțiilor Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului, procurori de la nivel local și ofițeri de investigație.⁴² Această inițiativă încurajatoare este însă raportată ca o activitate în lucru; mulți dintre asistenții sociali sau polițiștii participanți la focus-grup nu cunoșteau grupurile informale constituite la nivel local sau nu știau cine era reprezentantul lor în aceste grupuri, reprezentant care ar trebui să poată fi abordat ca punct focal. Reprezentantul Autorității a invocat prevederile Regulamentului general privind protecția datelor ca justificare pentru nepunerea la dispoziție a listelor cu grupurile informale existente la nivel local.⁴³

---

⁴² Focus-grup cu polițiști și asistenți sociali, 27 august 2022.

⁴³ Focus-grup cu polițiști și asistenți sociali, 27 august 2022.

Participanții la focus-grupuri și interviuri au declarat, de asemenea, că nu există un cadru pentru schimburi de experiență și dialog. Aceștia ajung să se familiarizeze cu omologii lor responsabili pentru anumite acțiuni din diferite instituții pe parcurs, în timp ce se ocupă de cazuri.⁴⁴ Tot atunci se creează și conexiuni personale, ceea ce contribuie atât la o mai bună colaborare, cât și la oferirea de sprijin copiilor. Se poate concluziona că acești profesioniști ajung să colaboreze după ce se întâlnesc în timp ce lucrează la cazuri și mai rar în timp ce participă la instruirii. Ambele tipuri de colaborare rămân informale, depinzând de experiența și de bunăvoința anumitor persoane care lucrează cu copiii implicați în proceduri legale.

În ceea ce privește persoanele incluse în Programul de protecție a martorilor, nu există nici o notificare automată. Conform răspunsului Inspectoratului General al Poliției Române, în astfel de cazuri prioritatea o reprezintă respectarea nevoilor de secretizare și siguranță în vederea protejării integrale a victimei care are calitatea de martor protejat. Din datele furnizate de Inspectoratul General de Poliție, din 2017 până în 2021 acest statut s-a acordat unui număr de șase copii. Doar într-unul dintre aceste cazuri, în anul 2021, s-a considerat necesar ca unui copil să i se acorde măsuri de asistență conform Legii nr. 682/2002.⁴⁵

3.3.3. Analiza rezultatelor

Copiii implicați în proceduri judiciare au nevoie de sprijinul a diverse tipuri de specialiști; polițiștii și procurorii sunt cei care știu cine sunt copiii implicați în procesul penal și care sunt circumstanțele acestora. Prin urmare, între aceste autorități trebuie să existe un mecanism de colaborare care să asigure o identificare preliminară a nevoilor copiilor și trimiterea acestora către specialiștii care îi pot ajuta.

Din datele culese în cadrul acestei cercetări se pare că colaborarea polițiștilor și procurorilor cu alți specialiști rămâne limitată. Această colaborare se desfășoară în mod ad-hoc, informal, desfășurându-se diferit de la caz la caz și în funcție de pregătirea, bunăvoința și posibilitatea de implicare ulterioară din partea organelor de urmărire penală.

3.4. Parcursul răspunsului justiției penale în cazul infracțiunilor împotriva copiilor

3.4.1. Introducere

Această secțiune descrie pașii principali ai unei anchete cu privire la infracțiunile în care sunt implicați copii și analizează tipurile și profilul specialiștilor implicați în gestionarea acestora. Secțiunea oferă informații despre modul în care sunt audiați copiii, despre cine îi audiază și despre mecanismele de protecție și garanțiile care sunt prevăzute de lege și cele care sunt acordate în practică. De asemenea, se oferă detalii despre modul în care copiii victime pot primi asistență juridică și provocările cu care se confruntă aceștia. Este de asemenea examinată disponibilitatea și nivelul serviciilor de sprijin pentru copiii implicați în proceduri legale, oferindu-se informații despre gama lor, modul în care sunt accesate și lipsurile existente.

„Trebuie stabilit un culoar. Copilul trebuie cumva să nu simtă [că procedura este în desfășurare]. Din momentul în care au depus plângerea, aceștia nu ar trebui să parcurgă prin etapele menționate mai sus. Audieri pe la secții, chemări cu părinții, chemări în fața instanței (...) dosarul respectiv să ajungă la procuror în maximum două zile, trebuie date dispoziții, trebuie să fie audiat în maxim o săptămână (...) Copilul ar trebui să interacționeze doar cu

⁴⁴ Focus-grup cu judecători și procurori, 21 iulie 2022.

⁴⁵ Inspectoratul General al Poliției Române, răspunsul din 19 iulie 2022.

procurorul și să fie folosit un instrument științific, astfel încât să nu fie necesare audieri suplimentare în fața instanței.” (Magistrat, focus-grup)⁴⁶

3.4.2. Etapele principale ale unei anchete

De obicei prima etapă în faza de anchetă este audierea. Alte etape vor include, în funcție de infracțiunea în cauză, deplasarea la serviciul de medicină legală și efectuarea unui examen fizic, efectuarea unei evaluări/expertize psihologice sau chiar efectuarea unei expertize psihiatrice medico-legale. Judecătorii și procurorii care au participat la focus grup au subliniat suprautilizarea și utilizarea arbitrară a expertizelor psihiatrice medico-legale.⁴⁷ Participanții la focus-grupurile cu experți din organizațiile neguvernamentale care asigură servicii de sprijin pentru copiii victime ale infracțiunilor au menționat în repetate rânduri că aceste comisii care evaluează copiii victime ale infracțiunilor nu includ profesioniști în lucrul cu copiii sau cu copii victime.⁴⁸ În opinia lor, această lipsă de expertiză duce la traumatizarea copiilor.

„În ce constă formarea profesională? Ea [una dintre procuroarele participante la focus grup] face formare profesională. Neoficial. De câte ori are ocazia, ea se duce și le vorbește altor judecători și procurori, le prezintă audieri, le arată niște exemple de bună practică și cine are de înțeles ceva, înțelege. Cu pași timizi, așa, aceste cunoștințe se difuzează. Acum 2-3 ani prin țară nimeni nu știa despre acest protocol de audiere care se folosește acum. Oamenii încep să audă, să știe despre el.” (Magistrat, focus-grup)⁴⁹

Odată ce cazul ajunge în fața instanțelor de judecată, acesta va fi analizat, cel mai probabil, de judecători fără o pregătire specială în privința infracțiunilor în care sunt implicați copii. Potrivit răspunsului dat de Ministerul Justiției la 19 iulie 2022, în România există 4.925 de judecători, acest număr rămânând stabil din 2017 (când erau 4.918 judecători).⁵⁰ Articolele 39-41 din Legea 304/2004 privind organizarea judiciară prevăd organizarea de secții și complete specializate pentru minori și familie; aceste complete judecă infracțiunile săvârșite de minori și împotriva minorilor, componența acestora fiind stabilită de consiliul de conducere al instanței, în raport cu volumul de activitate, ținând cont de specializarea judecătorului.

Înființarea unor astfel de complete specializate nu este obligatorie și ele nu există în toată România. Chiar și atunci când există, judecătorii nu au neapărat o pregătire specială pentru tratarea unor astfel de cazuri. Cererea de informații depusă în cadrul acestui proiect la singura instanță specializată în probleme legate de copil și familie, Judecătoria pentru Minori și Familie Brașov, a rămas fără răspuns.

3.4.3. Asistență juridică

Conform legislației interne, copiii ar trebui să fie reprezentați în toate etapele procesului penal.⁵¹ Mai mult, asistența juridică este obligatorie atunci când victima unei infracțiuni este un copil.⁵² În general, această prevedere este respectată în practică, marea majoritate a victimelor fiind reprezentate de un

⁴⁶ Focus-grup cu judecători și procurori, 21 iulie 2022.

⁴⁷ Focus-grup cu judecători și procurori, 21 iulie 2022.

⁴⁸ Focus-grup cu reprezentanții organizațiilor neguvernamentale, 1 iulie 2022.

⁴⁹ Focus-grup cu judecători și procurori, 21 iulie 2022.

⁵⁰ Ministrul Justiției, răspunsul din 19 iulie 2022.

⁵¹ Codul de procedură penală – Legea nr.235/2010, Articolul 171.

⁵² Codul de procedură penală – Legea nr.235/2010), Articolul 93.

avocat din oficiu.⁵³ Cu toate acestea, au fost identificate cazuri în care copii victime au fost audiați fără un avocat ales sau un avocat desemnat din oficiu.⁵⁴

Legea prevede că orice persoană care are nevoie de asistență juridică, inclusiv copiii, trebuie să o solicite în fața instanței de judecată sau a procurorului, care o aprobă și o trimite Baroului local relevant. Există 41 de barouri județene care dețin majoritatea competențelor de reglementare și o Uniune Națională a Barourilor din România (UNBR). Barourile locale mențin un registru de asistență juridică din oficiu și au un birou de asistență juridică din oficiu care numește avocații din oficiu. Metoda de repartizare a dosarelor este decisă de fiecare barou în parte; avocații sunt de serviciu pe rând, în ture, sau dosarele le sunt repartizate aleatoriu, printr-un algoritm. Așadar la alocarea dosarelor nu sunt luate în considerare experiența, interesul și aptitudinile avocaților și nici specializarea sau cursurile urmate de aceștia.

Atunci când unei persoane i se acordă asistență judiciară din oficiu, onorariile avocatului sunt plătite de către stat, din bugetul Ministerului Justiției. Onorariile variază în funcție de tipul serviciului juridic prestat de avocat și de tipul infracțiunii, fără a se face distincții în funcție de vârsta beneficiarului. Aceste taxe pot fi și sunt aceleași pentru adulți sau copii. Acestea variază de obicei de la 340 RON (70 EUR) la 1.098 RON (223 EUR) per beneficiar.⁵⁵

Din punct de vedere tehnic, oricine are dreptul să își aleagă avocatul. Cu toate acestea, beneficiarii asistenței judiciare din oficiu nu pot refuza avocatul desemnat de stat și nu pot cere schimbarea acestuia.

Asistența juridică pro bono este rareori disponibilă. Nu există un sistem coerent de stat sau o rețea care să organizeze avocații dornici să ofere servicii pro bono. Dimpotrivă, în cadrul focus-grupului cu reprezentanții organizațiilor neguvernamentale s-a menționat că barourile județene privesc cu suspiciune avocații care doresc să facă muncă pro bono, iar această suspiciune acționează ca un factor de descurajare.⁵⁶ Există unele servicii de sprijin disponibile prin intermediul organizațiilor neguvernamentale care plătesc avocați din bugetele proprii. Există, pe de o parte, organizații neguvernamentale internaționale care oferă uneori astfel de servicii; acestea sunt de obicei mai active în fața organismelor internaționale, nu în fața instanțelor naționale. Printre acestea se numără, de pildă, Validity și Centrul European pentru Drepturile Romilor. La nivel național, Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile a încercat să înființeze un centru de resurse românesc pro bono, care să furnizeze servicii organizațiilor neguvernamentale, însă fără prea mare succes.⁵⁷

PRACTICĂ PROMIȚĂTOARE

Rețeaua ACTEDO de avocați pro bono

---

⁵³ Consiliul Național al Magistraturii – Inspekția Judiciară, Raport privind practica instanțelor de judecată și a parchetelor de pe lângă acestea în investigarea și soluționarea cauzelor privind infracțiuni la viața sexuală cu victime minore, 2021, p. 120, disponibil la: http://www.inspectiajudiciara.ro/Raportul-privind-practica-instantelor-de-judecata-si-a-parchetelor-de-pe-langa-acestea-in-investigarea-si-solutionarea-cauzelor-privind-infracțiuni-la-viața-sexuală-cu-victime-minore_2021-07-28.pdf.

⁵⁴ Consiliul Național al Magistraturii – Inspekția Judiciară, 2021, Raport privind practica instanțelor de judecată și a parchetelor de pe lângă acestea în investigarea și soluționarea cauzelor privind infracțiuni la viața sexuală cu victime minore, 2021, p. 92, disponibil la: http://www.inspectiajudiciara.ro/Raportul-privind-practica-instantelor-de-judecata-si-a-parchetelor-de-pe-langa-acestea-in-investigarea-si-solutionarea-cauzelor-privind-infracțiuni-la-viața-sexuală-cu-victime-minore_2021-07-28.pdf.

⁵⁵ Ministerul Justiției, răspunsul din 19 iulie 2022.

⁵⁶ Focus-grup cu reprezentanții organizațiilor neguvernamentale, 1 iulie 2022.

⁵⁷ <https://www.fdsc.ro/servicii-juridice-ong-romania>.

În 2014, Centrul de Acțiune pentru Egalitate și Drepturile Omului a lansat Rețeaua pro bono pentru Drepturile Omului în scopul punerii în legătură a avocaților care doresc să ofere servicii pro bono organizațiilor neguvernamentale sau persoanelor fizice. Această rețea reunește 100 de avocați din 21 de județe din România, care au susținut până în prezent 267 de beneficiari. Nu sunt disponibile informații despre câți dintre acești beneficiari au fost copii.⁵⁸

Potrivit datelor deținute de Ministerul Justiției, numărul cererilor de asistență juridică gratuită pentru copiii victime ale infracțiunilor depuse în ultimii cinci ani a fost de 13, 10 dintre acestea fiind aprobate și 3 respinse.⁵⁹ De asemenea, numărul cererilor de acordare a compensațiilor financiare copiilor victime depuse în ultimii cinci ani este de 23. Toate aceste cereri au fost aprobate.⁶⁰

Judecătorii și procurorii, precum și experții din organizațiile neguvernamentale participanți la focus grupuri au declarat că există probleme mari în cazurile în care este asigurată asistența juridică din oficiu.⁶¹ Pe de o parte, avocații care reprezintă astfel de victime sunt adesea lipsiți de orice pregătire în lucrul cu copiii sau în abordarea anumitor tipuri de infracțiuni. În plus, nu există nicio prevedere conform căreia avocatul numit din oficiu ar trebui să rămână același pe parcursul procedurii. Aceasta înseamnă că, atunci când o victimă are un avocat din oficiu, vor exista diferiți avocați care reprezintă victima în faza de anchetă, în procedurile în fața instanței de fond și, dacă este cazul, în fața instanței de apel. Nu există deocamdată un proces de acreditare sau certificare pentru avocații care lucrează cu copii.

Avocații nu sunt disponibili în unele locuri, mai ales în zonele rurale. Lipsa interpreților ar putea fi, de asemenea, un obstacol pentru copiii migranți. De exemplu, în România, traducătorii sunt adesea disponibili în capitală, dar nu și în orașele mai mici.

Avocații trebuie să-și îmbunătățească cunoștințele despre comunicarea prietenoasă cu copiii și despre abordarea sensibilă a acestora. În plus, avocații tind să se concentreze mai mult pe drepturile procedurale și mai puțin pe alte drepturi ale copiilor, cum ar fi dreptul la participare.⁶²

3.4.4. Audierea copiilor

De regulă, copiii victime sunt audiați imediat după depunerea plângerii de către organul de urmărire penală, uneori numai în prezența părintelui care a depus plângerea sau care a însoțit copilul la depunerea plângerii. Chiar și în situația în care la audiere sunt prezenți unul sau ambii părinți ai victimei, în general nu pare să fie realizată o evaluare a oportunității prezenței acestor persoane, a modului în care declarația victimei poate fi/a fost influențată de prezența acestora.⁶³

„Părinții nu trebuie să asculte totul – copilul nu trebuie să se simtă ascultat de părinți”. (Magistrat, focus-grup)⁶⁴

⁵⁸ <https://actedo.org/reteaua-pro-bono/>.

⁵⁹ Ministerul Justiției, răspunsul din 19 iulie 2022.

⁶⁰ Ministerul Justiției, răspunsul din 19 iulie 2022.

⁶¹ Focus-grup cu reprezentanții organizațiilor neguvernamentale, 1 iulie 2022. Focus-grup cu judecători și procurori, 21 iulie 2022.

⁶² L. Graziani et. al., (2021), Revizuirea la nivel european a practicilor și a lacunelor din sistemele de asistență judiciară pentru copiii din Belgia, Franța, Ungaria, România și Țările de Jos, p. 10, disponibil la: [Revizuire EU RO.pdf \(childhub.org\)](#)

⁶³ L. Graziani et. al., (2021), Revizuirea la nivel european a practicilor și a lacunelor din sistemele de asistență judiciară pentru copiii din Belgia, Franța, Ungaria, România și Țările de Jos, pp. 92-93, disponibil la: [Revizuire EU RO.pdf \(childhub.org\)](#)

⁶⁴ Focus-grup cu judecători și procurori, 21 iulie 2022.

Un raport din 2021 al Consiliului Superior al Magistraturii avertiza împotriva riscului neevaluării prezenței reprezentanților legali. În raport se menționa că în practică lipsa evaluării a dus la situații precum cea în care victima a fost audiată în prezența celui care a violat-o; sau într-un caz în care au fost evaluate relațiile sexuale între o persoană de 30 de ani și una de 13 ani, victima a fost audiată în prezența bunicii, care susținea abuzul.⁶⁵

În cazuri izolate, organele de urmărire penală au audiat doar reprezentantul legal al copilului, fără a se proceda la audierea efectivă a copilului victimă.⁶⁶ Câteva exemple de acest tip au fost menționate ca practică promițătoare și de experții din organizațiile neguvernamentale participante la focus-grup.⁶⁷ O astfel de abordare poate ajuta la evitarea traumatizării ulterioare a victimei.

Există și cazuri în care reprezentantul legal nu poate fi găsit (când victima provine dintr-un mediu familial dificil sau în care nu există membri apropiați ai familiei), nu se prezintă la audieri sau are și calitatea de martor sau inculpat.⁶⁸

Procedura de audiere

Audierea copiilor în calitate de victime ale infracțiunilor este prevăzută de articolul 111 din Codul de procedură penală, o normă generală care prevede audierea tuturor victimelor infracțiunilor sau a părților vătămate. Nu există o prevedere specifică cu privire la audierea copiilor victime. Audierea va începe cu întrebări care vizează stabilirea identității persoanei și detalii despre circumstanțele sale personale. Ulterior, li se va acorda timp să formuleze orice declarații doresc în fața organului de urmărire penală.

Articolul 111 alineatul (6) prevede că, în cazul victimelor pentru care s-a stabilit, în condițiile legii, existența unor nevoi specifice de protecție, organul judiciar poate dispune una sau mai multe dintre următoarele măsuri:

- a) audierea acestora în incinte concepute sau adaptate acestui scop;
- b) audierea acestora prin intermediul sau în prezența unui psiholog sau a altui specialist în consilierea victimelor;
- c) audierea acestora, cât și eventuala lor reaudiere se realizează de aceeași persoană, dacă acest lucru este posibil și dacă organul judiciar apreciază că aceasta nu aduce atingere bunei desfășurări a procesului ori drepturilor și intereselor părților.

Această prevedere se aplică copiilor victime ale infracțiunilor. Astfel de măsuri nu sunt totuși obligatorii, organele judiciare având libertatea să aleagă dacă sunt necesare. Pe 2 iunie 2022 a fost înregistrat la Senatul României un proiect de lege care propune completarea articolului 111 din Codul de procedură penală privind audierea copiilor victime ale infracțiunilor. Proiectul propune ca prezența

---

⁶⁵ L. Graziani et. al., (2021), Revizuirea la nivel european a practicilor și a lacunelor din sistemele de asistență judiciară pentru copiii din Belgia, Franța, Ungaria, România și Țările de Jos, pp. 92-93, disponibil la: [Revizuire EU_RO.pdf \(childhub.org\)](#)

⁶⁶ L. Graziani et. al., (2021), Revizuirea la nivel european a practicilor și a lacunelor din sistemele de asistență judiciară pentru copiii din Belgia, Franța, Ungaria, România și Țările de Jos, pp. 92-93, disponibil la: [Revizuire EU_RO.pdf \(childhub.org\)](#)

⁶⁷ Focus-grup cu reprezentanții organizațiilor neguvernamentale, 1 iulie 2022.

⁶⁸ Consiliul Național al Magistraturii – Inspekția Judiciară, 2021, Raport privind practica instanțelor de judecată și a parchetelor de pe lângă acestea în investigarea și soluționarea cauzelor privind infracțiuni la viața sexuală cu victime minore, 2021, pp. 120-153, disponibil la: http://www.inspectiajudiciara.ro/Raportul-privind-practica-instantelor-de-judecata-si-a-parchetelor-de-pe-langa-acestea-in-investigarea-si-soluționarea-cauzelor-privind-infracțiuni-la-viața-sexuala-cu-victime-minore_2021-07-28.pdf.

unui psiholog desemnat de instanță să fie obligatorie în toate astfel de cazuri; psihologul va oferi consiliere de specialitate pe toată durata procedurii judiciare. De asemenea, se impune ca obligatorie analizarea oportunității prezenței reprezentantului legal la aceste audieri. Dacă acest reprezentant nu poate fi prezent, are altă calitate în procedură (suspect, acuzat, parte vătămată, parte civilă, parte responsabilă civilmente) sau se crede că influențează mărturia copilului, audierea se face în prezența unui reprezentant al autorității tutelare sau a unei rude. Proiectul a fost adoptat de Senat la 29 iunie 2022, iar procedura legislativă continuă în Camera Deputaților, unde a fost înregistrat sub nr. Plx 456/2022.⁶⁹

„Lucrez cu un caz unde vorbim de o traumă trans-generațională... unde mama a fost violată la 13 ani (...) și fiica la 9 ani, deși mama fugise din comunitate [...] Acolo justiția a funcționat, dar în ceea ce privește trauma nu a fost primit niciun sprijin.”
(reprezentant ONG, focus- grup)⁷⁰

În ceea ce privește situația actuală, conform informațiilor furnizate în cadrul interviurilor și focus-grupurilor, audierile au loc de multe ori în prezența inculpatului și a avocatului acestuia.⁷¹ Uneori, la audierea copilului vătămat participă un psiholog, fără ca aceasta să fie o regulă și fără posibilitatea de a garanta că psihologul are o pregătire adecvată. Participanții la toate focus-grupurile au remarcat că nu există o pregătire pentru psihologi care să le permită să-și dezvolte expertiza în sprijinirea copiilor în timpul audierilor.⁷² Un participant la focus-grupul cu judecători și procurori a explicat că, chiar și atunci când instanța numește un psiholog care să fie disponibil și să participe la audierile desfășurate în astfel de cazuri, în practică, psihologul instanței nu este prezent din cauza volumului mare de muncă, dar și pentru că psihologii evită astfel de cazuri dificile.⁷³ Procurorii participanți la focus-grup au menționat că și-au asumat responsabilitatea găsirii unor psihologi dispuși și capabili să sprijine copiii victime ale infracțiunilor, iar acest lucru s-a făcut adesea prin contacte personale. Un procuror a subliniat că nu există sau sunt foarte puțini psihologi care știu să efectueze o evaluare a unui copil victimă a unei infracțiuni.⁷⁴

„Codul de procedură penală ne trimite să apelăm la un psiholog atunci când vrem să facem o audiere. Plecând de la premisa că un psiholog, orice psiholog din lume, poate face acest lucru (realizarea audierii). Ei bine, pot să vă spun cu cea mai mare certitudine niciun psiholog din România pe care eu l-am întâlnit nu este capabil să facă o audiere de bună calitate. [...] Nu există psiholog specializat în audieri; audierea este un proces prin care urmărim identificarea probelor cu care aflăm adevărul. Tehnica trebuie folosită de investigatori (polițiști, procurori) – poate ideea nu este să ai un psiholog specializat, ci să fie echipați investigatorii cu astfel de skills-uri [...] Psihologul poate fi necesar pentru copii cu dizabilități, copii foarte mici. Dar altfel, dacă nu are cunoștințe despre tehnicile de investigare... nu pot să ajute.”
(Magistrat, focus grup)⁷⁵

Articolul 111(7) din Codul procedură penală prevede că, pentru anumite infracțiuni, victima poate solicita să fie audiată de o persoană de același sex. Acestea includ infracțiuni care pot avea ca victimă și un adult (cum ar fi violența domestică, violul și agresiunea sexuală), dar și infracțiunile în care victima

⁶⁹ [Proiect Plx no.456/2022.](#)

⁷⁰ Focus-grup cu reprezentanții organizațiilor neguvernamentale, 1 iulie 2022.

⁷¹ Focus-grup cu ofițeri de poliți și asistenți sociali, 27 august 2022.

⁷² Focus-grup cu reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale, 1 iulie 2022. Focus-grup cu judecători și procurori, 21 iulie 2022. Focus-grup cu ofițeri de poliți și asistenți sociali, 27 august 2022.

⁷³ Focus-grup cu judecători și procurori, 21 iulie 2022.

⁷⁴ Focus-grup cu judecători și procurori, 21 iulie 2022.

⁷⁵ Focus-grup cu judecători și procurori, 21 iulie 2022.

este întotdeauna un copil (cum ar fi actul sexual cu un minor și rele tratamente aplicate minorului). Astfel de măsuri pot fi deci adoptate în cazuri specifice, fără ca ele să fie obligatorii.

Potrivit articolului 111(8), înregistrarea audio sau audio-video a audierii este obligatorie atunci când victima este copil. Cu toate acestea, textul prevede că, atunci când o astfel de înregistrare nu este posibilă, acest lucru se consemnează în declarația persoanei vătămate, cu indicarea concretă a motivului pentru care înregistrarea nu a fost posibilă. În practică, înregistrarea audierilor are loc rar, organelor judiciare lipsindu-le echipamentele relevante pentru a întreprinde astfel de acțiuni.⁷⁶

În cadrul acestei audieri, victima ar trebui informată că, în cazul în care inculpatul va fi privat de libertate, poate fi informată despre eliberarea sa. Potrivit informațiilor furnizate și în cadrul focus-grupurilor, organele de urmărire penală nu au obligația de a informa victima sau reprezentantul legal al acesteia cu privire la privarea de libertate sau eliberarea presupușilor făptuitori, iar practica este variată. Asistenții sociali participanți la focus-grup au menționat că solicitările lor de informații specifice adresate poliției, procurorilor sau instanțelor în cazuri individuale rămân fără răspuns, chiar dacă informațiile sunt necesare pentru a sprijini în mod adecvat victimele.⁷⁷

Conform articolului 113(2) din Codul de procedură penală, copiii victime ale infracțiunilor sunt considerați victime vulnerabile, ceea ce le dă dreptul la anumite măsuri de protecție. De exemplu, reaudierea unui copil victimă ar trebui făcută numai dacă acest lucru este strict necesar pentru desfășurarea procesului penal. Mai mult, ori de câte ori organul judiciar nu poate stabili vârsta victimei și există motive de a crede că este vorba despre un copil, victima va fi prezumată a fi copil.

„Cum se stabilește veridicitatea mărturiilor? Noi nu avem standarde minime, să avem un singur om care vorbește cu el, nu o o sută de oameni, de ajungem să modificăm realitatea și să acuzăm copiii de mărturie mincinoasă. Copiii nu ar trebui să vorbească cu poliția.” (reprezentant ONG, focus-grup)⁷⁸

Din focus-grupurile și interviurile efectuate, reiese că, cel mai adesea, caracterul excepțional al reaudierii este ignorat, reaudierea fiind o practică comună. Victima, chiar și atunci când este copil, este audiată de obicei cel puțin de polițistul care se ocupă de plângerea inițială, de procuror în cursul urmăririi penale și de judecător în timpul cercetării în fața instanței de fond. Uneori, copiii sunt audiați în mod repetat în timpul anchetei. În cadrul focus-grupurilor, s-a afirmat că instanțele de apel au ales rareori să reaudieze copiii. Judecătorii participanți la focus grupuri au explicat că decizia de a efectua o nouă audiere a copiilor victime în instanță derivă din interpretarea jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului și este percepută ca o obligație legală a judecătorilor.⁷⁹

Articolul 124 din Codul de procedură penală reglementează audierea copiilor martori, prevăzând că: (1) Audierea martorului minor în vârstă de până la 14 ani are loc în prezența unuia dintre părinți, a tutorei sau a persoanei ori a reprezentantului instituției căreia îi este încredințat minorul spre creștere și educare. (2) Dacă persoanele arătate la alin. (1) nu pot fi prezente sau au calitatea de suspect, inculpat, persoană vătămată, parte civilă, parte responsabilă civilmente ori martor în cauză ori există suspiciunea rezonabilă că pot influența declarația minorului, audierea acestuia are loc în prezența unui reprezentant al autorității tutelare sau a unei rude cu capacitate deplină de exercițiu,

⁷⁶ Focus grup cu ofileri de poliție și asistenți sociali, 27 august 2022.

⁷⁷ Focus grup cu ofileri de poliție și asistenți sociali, 27 august 2022.

⁷⁸ Focus-grup cu reprezentanții organizațiilor neguvernamentale, 1 iulie 2022.

⁷⁹ Focus-grup cu judecători și procurori, 21 iulie 2022.

stabilite de organul judiciar. (3) Dacă se consideră necesar, la cerere sau din oficiu, organul de urmărire penală sau instanța dispune ca la audierea martorului minor să asiste un psiholog. (4) Audierea martorului minor trebuie să evite producerea oricărui efect negativ asupra stării psihice a acestuia. (5) Martorului minor care la data audierii nu a împlinit vârsta de 14 ani nu i se comunică obligațiile (prevăzute la art. 120 alin. (2) lit. d), dar i se atrage atenția să spună adevărul.

Articolul 308 din Codul de procedură penală prevede posibilitatea organizării unei proceduri de administrare anticipată a probatoriului/audiere anticipată a martorului. Această procedură a fost pusă la dispoziție pentru situațiile în care există riscul ca un martor să nu mai poată fi audiat în cursul judecății. Participanții la focus-grupul cu magistrați au fost de acord că aceasta se poate aplica totuși copiilor implicați în proceduri.⁸⁰ Această procedură trebuie declanșată de procuror, care va sesiza judecătorul de drepturi și libertăți în vederea audierii anticipate a martorului. Judecătorul de drepturi și libertăți, dacă apreciază cererea ca fiind întemeiată, stabilește de îndată data și locul audierii, dispunându-se citarea părților și subiecților procesuali principali. Participarea procurorului este obligatorie. Această opțiune a fost menționată de procurorii care au participat la focus-grup ca o practică potențială promițătoare pentru a reduce audierile repetate și victimizarea.⁸¹ Cu toate acestea, nu au fost găsite dovezi care să sugereze că această procedură este utilizată pe scară largă în cazurile cu copii victime.

Lipsa unei practici unitare de audiere a copiilor

În prezent, în România nu există o practică unitară privind audierea copiilor. La nivelul autorităților această problemă este cunoscută și s-au făcut o serie de pași pentru schimbarea situației.

„O justiție prietenoasă ar trebui să însemne o justiție în care atât resursele materiale, cât și procedurile sunt concentrate mai puțin pe obiectivul procedurii, și mai mult pe nevoile specifice ale fiecărui copil și pe interesul superior al copilului. Există oameni extraordinari în justiție care chiar au cele mai bune intenții, dar pentru care Dumnezeu este procedura. (...) În eforturile de a face cel mai eficient lucru posibil, nu vedem că pierdem copilul și îi provocăm la fel de mult rău ca făptuitorul pe care vrem să-l sancționăm.” (reprezentant organizație neguvernamentală, focus-grup)⁸²

Din 2016 până în 2017 a fost realizat un proiect intitulat Model de intervenție multidisciplinară și intersecțională pentru un răspuns coordonat și eficient la nevoile copiilor victime ale violenței în familie.⁸³ Proiectul a avut ca scop îmbunătățirea accesului și furnizarea de servicii sociale adresate copiilor victime ale violenței domestice din România, printr-un model inovator de intervenție pilotat în județele Dolj și Cluj. În cadrul acestui proiect a fost elaborat un Ghid metodologic privind audierea copiilor victime ale violenței.⁸⁴ Nu sunt disponibile informații despre niciun exemplu sau despre numărul de cazuri în care a fost aplicat acest model.

Metodologia de audiere propusă de acest ghid s-a bazat pe Protocolul NICHHD (National Institute of Child Health and Human Development - Institutul Național pentru Sănătatea Copilului și Dezvoltarea

⁸⁰ Focus-grup cu judecători și procurori, 21 iulie 2022.

⁸¹ Focus-grup cu judecători și procurori, 21 iulie 2022.

⁸² Focus-grup cu reprezentanții organizațiilor neguvernamentale, 1 iulie 2022.

⁸³ <https://fonpc.ro/2021/08/20/model-de-interventie-multidisciplinara-si-intersectoriala-pentru-un-raspuns-coordonat-si-eficient-la-nevoile-copiilor-victime-ale-violentei-in-familie-2/> and <http://elvetiaromania.ro/proiecte/model-de-interventie-multidisciplinara/>

⁸⁴ https://fonpc.ro/wp-content/uploads/2021/11/Ghid_audierea_minorilor_victime_violentei.pdf

Umană),⁸⁵ elaborat în Statele Unite ale Americi și care a fost considerat cel mai bun instrument internațional dezvoltat în acest scop. De atunci, Protocolul NCHD a fost folosit ca instrument de instruire și a fost diseminat într-o varietate de ateliere de lucru conduse de organizații neguvernamentale și instituții de stat. Procurorii participanți la focus-grup au menționat instruirii ad-hoc și ateliere de lucru pe care le-au desfășurat pentru colegii lor cu privire la Protocolul NCHD și au subliniat necesitatea unui efort structurat, de formare continuă, care vizează toți profesioniștii care interacționează cu copiii victime ale infracțiunilor.⁸⁶

PRACTICI PROMIȚĂTOARE

Procurori specializați în investigarea infracțiunilor de natură sexuală cu victime copii

Parchetul de pe lângă Tribunalul București a elaborat propriul Ghid de bune practici privind desfășurarea urmăririi penale în cauzele care au ca obiect infracțiunile prevăzute la art. 218-223 din Codul penal săvârșite împotriva unui minor.⁸⁷ Acest instrument ghidează activitatea procurorilor care lucrează în biroul respectiv, precum și cu birourile subordonate acestuia (parchetele de pe lângă instanțe de fond din municipiul București). Ghidul a fost diseminat atât în format electronic, cât și în format scris, procurorilor, organelor de poliție judiciară și Direcțiilor de Asistență Socială și Protecția Copilului.⁸⁸ Ghidul nu este disponibil publicului și nu a fost distribuit în contextul cercetării efectuate pentru acest proiect, la cerere. Prin urmare, nu a putut fi consultat sau analizat.

În baza normelor interne emise de șeful Parchetului de pe lângă Tribunalul București, toate dosarele privind anumite infracțiuni contra libertății și integrității sexuale în care victima avea sub 16 ani au fost transferate de la parchetele din subordine la Parchetul Tribunalului București. A fost amenajată o sală specială de audiere pentru copiii victime. De asemenea, din 2016 a început să fie utilizat Protocolul NCHD (Institutul Național pentru Sănătatea Copilului și Dezvoltarea Umană).⁸⁹

Parchetul de pe lângă Tribunalul București a elaborat un model de informare a victimelor infracțiunilor sexuale și s-a stabilit o colaborare directă cu Direcțiile Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului. În anul 2019, Parchetul de pe lângă Tribunalul București a organizat o formare la care s-a folosit tehnica audierii și au fost prezentate camera de audiere și procedurile probatorii specifice. La această instruire au participat 18 procurori din cadrul parchetelor din subordine și 5 polițiști din cadrul Biroului Abuzuri Sexuale.⁹⁰

La nivelul fiecărui parchet din subordine au fost desemnați 4-6 procurori care să se ocupe de astfel de cazuri; a fost trimisă o informare tuturor secțiilor de poliție din București, care prevedea instrucțiuni pentru gestionarea primului contact al copilului victimă cu poliția și modul de audiere a copiilor.

Spații destinate audierii minorilor

---

⁸⁵ <https://nichdprotocol.com/the-nichd-protocol/>.

⁸⁶ Focus-grup cu judecători și procurori, 21 iulie 2022.

⁸⁷ Ghidul de bune practici privind efectuarea urmăririi penale în cauzele având ca obiect infracțiunile prevăzute de Art. 218-223 Cod penal comise asupra minorilor, adoptat la nivelul Parchetului de pe lângă Tribunalul București și unităților de parchet din subordine prin Ordinul nr. 1882/I-1/2020 din 25.11.2020 al prim-procurorului Parchetului de pe lângă Tribunalul București.

⁸⁸ Consiliul Național al Magistraturii – Inspekția Judiciară, Raport privind practica instanțelor de judecată și a parchetelor de pe lângă acestea în investigarea și soluționarea cauzelor privind infracțiuni la viața sexuală cu victime minore, 2021, pp. 31-32.

⁸⁹ Focus-grup cu judecători și procurori, 21 iulie 2022.

⁹⁰ Focus-grup cu judecători și procurori, 21 iulie 2022.

O problemă recurentă identificată în toate etapele cercetării a fost lipsa sălilor de audiere echipate corespunzător pentru copii. Astfel de săli există, deși nu este clar care este numărul lor și câte sunt funcționale și echipate corespunzător. Discuțiile din cadrul focus-grupurilor au subliniat că nu există în toate județele săli de audiere prietenoase cu copii, iar unele dintre cele existente nu sunt echipate corespunzător. Această problemă există atât la nivelul poliției, parchetelor și instanțelor de judecată, cât și la nivelul altor autorități relevante, precum serviciile criminalistice. Nu a fost identificată nicio sursă care să conțină informații despre toate sălile de audiere de la nivel național și despre cum sunt acestea echipate.

„Judecătorii pot folosi camere mai mici [în locul camerelor speciale de audiere]. Nu avem camere cu oglinzi, suntem inventivi, folosim telefoane. Îl iei pe copil și vorbești doar tu cu el. Conform unui protocol, un instrument științific...” (Magistrat, focus-grup)⁹¹

Odată ajunsă procedura în instanță, lipsa unor astfel de săli înseamnă cel mai adesea că victima este audiată în aceeași cameră cu agresorul și avocatul acestuia. Această cameră este de obicei sala de judecată, ședința nefiind publică. Există într-adevăr cazuri în care copiii victime au fost audiați separat, astfel de cazuri constituind excepții. În aceste situații victima a fost audiată fie în sala de judecată, dar fără inculpat, într-o cameră separată sau prin conferință audio sau video.⁹² Uneori copiii sunt audiați în cabinetul psihologului instanței, când acesta există – așa cum se întâmplă la Curtea de Apel Cluj.⁹³

„Fără jucării [în camerele de audiere]. O sală nu ar trebui să reprezinte un mediu care distrage atenția. Tu trebuie să-l audiezi pe copilul ăla. El nu trebuie să se lege de mașinuță, de chestii... Trebuie să fie un mediu cumva neutru care să coloreze un pic declarația lui. Un mediu prietenos, dar... neutru.” (Magistrat, focus-grup)⁹⁴

În anul 2021, Ministerul Justiției a strâns date în legătură cu situația sălilor de ședințe înființate la sediul instanțelor din România, solicitând informații de la curțile de apel. A rezultat că în luna august 2021 existau un număr de 25 de spații care puteau fi folosite pentru audierea copiilor la sediul instanțelor de judecată (pentru detalii vezi Tabelul nr. 6). 13 dintre aceste săli nu dispuneau de echipamentul necesar pentru a permite înregistrarea ședinței. În timp ce 5 aveau astfel de echipamente, pentru restul de 7 nu au fost furnizate informații. 7 dintre aceste săli erau rezervate doar audierilor în cauze civile. Trei astfel de săli erau în curs de organizare.⁹⁵

Unele dintre aceste camere sunt folosite doar pentru audierea copiilor, în timp ce altele sunt folosite și în alte scopuri. De exemplu, la Tribunalul pentru minori și familie Brașov, în colaborare cu o organizație neguvernamentală, urma să fie amenajată o cameră de audieri. Având în vedere lipsa acută de spațiu, aceasta urma să fie amenajată în biroul președintelui instanței, având un rol mixt. Un alt exemplu oferit este că, deși este folosit doar pentru audierea copiilor, spațiul disponibil la Judecătoria Bicaz are doar patru metri pătrați.

⁹¹ Focus-grup cu judecători și procurori, 21 iulie 2022.

⁹² Consiliul Național al Magistraturii – Inspekția Judiciară, Raport privind practica instanțelor de judecată și a parchetelor de pe lângă acestea în investigarea și soluționarea cauzelor privind infracțiuni la viața sexuală cu victime minore, 2021, pp. 120-153.

⁹³ Ministerul Justiției, răspunsul din 19 iulie 2022.

⁹⁴ Focus-grup cu judecători și procurori, 21 iulie 2022.

⁹⁵ Ministerul Justiției, răspunsul din 19 iulie 2022.

În ceea ce privește aspectul, unele dintre aceste camere sunt vopsite în culori vii și au jucării și cărți; altele, deși sunt folosite pentru acest scop, nu au fost decorate și echipate special pentru copii. Nu există un standard general cu privire la modul în care ar trebui să arate astfel de camere.

În ceea ce privește inițiativa înființării camerelor, raportul din 2021 al Consiliului Superior al Magistraturii a menționat mai multe situații. Camerele de audiere de la Judecătoria Piatra Neamț și de la Tribunalul Arad au fost realizate și/sau înființate cu sprijinul unei organizații neguvernamentale. Sala de ședință de la Curtea de Apel Oradea a fost înființată la inițiativa personală a psihologului instanței și a unora dintre judecători, care au asigurat materialele folosite pentru decorarea și dotarea camerei.⁹⁶

Nu s-au obținut informații cu privire la numărul de copii audiați în aceste spații sau la natura specialiștilor care au asistat la audieri.

Inspectoratul General al Poliției Române a raportat că este implicat în implementarea proiectului „Îmbunătățirea cooperării polițienești între Elveția și România în domeniul traficului de persoane”, finanțat prin Programul de Cooperare Elvețiano-Român, care prevede renovarea și dotarea a 17 săli de audiere și a 44 de spații de lucru, beneficiar fiind Direcția de Combatere a Criminalității Organizate.⁹⁷ În acest sens, s-a început deja achiziția de bunuri, echipamente și servicii pentru renovarea sălilor de audiere și a spațiilor de lucru, care vor fi utilizate de polițiștii specializați în combaterea traficului de persoane. Nu sunt disponibile informații suplimentare despre stadiul acestui proiect de cooperare.

3.4.5. Standarde de probațiune

Din punctul de vedere al administrării probelor, cauzele având ca obiect infracțiuni contra libertății și integrității sexuale săvârșite împotriva copiilor prezintă particularități specifice și dificultăți mai mari față de cauzele care au ca obiect alte infracțiuni împotriva persoanei. Acest lucru se datorează faptului că, de cele mai multe ori, în cazul acestor infracțiuni, nu sunt identificați martori oculari și nu sunt descoperite mijloace materiale de probă; examenul medico-legal este irelevant atunci când, din cauza raportării tardive, se efectuează după o perioadă lungă de timp de la data presupusului raport sexual sau din cauza trăsăturilor anatomice ale victimei, iar inculpatul contestă încadrarea faptelor.⁹⁸

„Am avut o fată de 17 ani care a venit și a sesizat că la vârsta de 7 ani, deci cu 10 ani în urmă, a fost violată de un tip. Nimeni n-ar fi crezut-o. Am audiat-o pe protocol [protocolul NICHD (Institutul Național pentru Sănătatea Copilului și Dezvoltarea Umană)] și am făcut o percheziție electronică pe telefonul lui [suspectului] pentru că ea a spus că a și filmat-o. Și am găsit imagini cu el violând-o. Ideea este că copiii le poate lua foarte mult să sesizeze. Sau nu o fac niciodată. Sau dacă sesizează după 10 ani, cine îi mai crede? [În acest caz] am avut norocul să se și confirme [faptele]. Dar altfel, cine crede după o vorbă? Nu ești de acord că nimeni n-ar fi crezut-o [altfel] după 10 ani? (Magistrat, focus-grup)⁹⁹

⁹⁶ Consiliul Național al Magistraturii – Inspekția Judiciară, Raport privind practica instanțelor de judecată și a parchetelor de pe lângă acestea în investigarea și soluționarea cauzelor privind infracțiuni la viața sexuală cu victime minore, 2021.

⁹⁷ Inspectoratul General al Poliției Române, răspunsul din 19 iulie 2022.

⁹⁸ Focus-grup cu judecători și procurori, 21 iulie 2022.

⁹⁹ Focus-grup cu judecători și procurori, 21 iulie 2022.

Raportul Inspecției Judiciare a concluzionat că numărul redus de cauze în care inculpații au fost trimiși în judecată se datorează dificultăților care derivă din dovedirea constrângerii, atât fizice, dar mai ales psihice, asupra victimelor, cât și a temeiniciei consimțământului exprimat de copiii victime, având în vedere vârsta lor.¹⁰⁰

Mai mult, în cadrul focus-grupului cu reprezentanții ONG-urilor, s-a subliniat că evaluarea probelor și a faptelor este uneori influențată de prejudecăți împotriva a, de exemplu, comunităților de romi.

„Două cazuri în care cei care conduceaz ancheta penală au presupus că apartenența rasială la un grup etnic, a celuilalt, potențează ideea de consimțământ. „Lăsați-o așa cum este... ele își încep viața sexuală mai devreme”. „Sigur a vrut...”. Și vorbim de vârste foarte mici.” (reprezent organizație neguvernamentală, focus-grup)¹⁰¹

3.4.6. Servicii de sprijin

Potrivit Legii nr. 211/2004, serviciile de sprijin pentru copiii victime ale infracțiunilor sunt următoarele:

- a) Pentru copiii victime ale infracțiunilor definite ca violență asupra copiilor: departamentul specializat de intervenție în cazuri de abuz, neglijare, trafic, migrație și repatrieri (din cadrul Direcțiilor Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului) și servicii specializate (publice sau private) pentru copiii victimele ale violenței – înființate în 2010;
- b) Pentru copiii victime ale altor infracțiuni decât violența: serviciul de sprijin pentru victimele infracțiunilor, înființat și în cadrul fiecărei direcții generale de asistență socială și protecția copilului, care se ocupă și de victimele adulte.

„Justiția prietenoasă ar trebui să însemne că cazul nu se încheie atunci când îl trimiteți în judecată sau când se dispune o clasare– poate din cauza decesului presupusului autor.” (Magistrat, focus-grup)¹⁰²

Există de asemenea adăposturi, care fac parte din serviciile specializate pentru copiii victime ale violenței, inclusiv infracțiuni care vizează violența împotriva copiilor. Potrivit informațiilor furnizate de Autoritatea Națională pentru Drepturile Copilului și Adopție,¹⁰³ în prezent sunt disponibile următoarele servicii:

- Centre de consiliere pentru copiii abuzați, neglijăți și exploatați – 12 la nivel național (din care 8 sunt instituții private);
- Centre de primire de urgență pentru copii abuzați, neglijăți și exploatați și Centre rezidențiale pentru copii abuzați, neglijăți și exploatați – 52 de centre;
- Alte servicii specializate pentru copiii victime ale violenței, cum ar fi adăposturi pentru copii fără adăpost, adăposturi pentru copii victime ale traficului de persoane și servicii rezidențiale de integrare socio-profesională;
- 53 de servicii rezidențiale pentru victimele violenței domestice - specializate pentru cuplurile mamă-copil sau care primesc și cupluri mamă-copil abuzate.

¹⁰⁰ Consiliul Național al Magistraturii – Inspecția Judiciară, Raport privind practica instanțelor de judecată și a parchetelor de pe lângă acestea în investigarea și soluționarea cauzelor privind infracțiuni la viața sexuală cu victime minore, 2021, pp. 86-87, disponibil la http://www.inspectiajudiciara.ro/Raportul-privind-practica-instantelor-de-judecata-si-a-parchetelor-de-pe-langa-acestea-in-investigarea-si-solutionarea-cauzelor-privind-infracțiuni-la-viața-sexuală-cu-victime-minore_2021-07-28.pdf.

¹⁰¹ Focus-grup cu reprezentanții organizațiilor neguvernamentale, 1 iulie 2022.

¹⁰² Focus-grup cu judecători și procurori, 21 iulie 2022.

¹⁰³ Autoritatea Națională pentru Drepturile Copilului și Adopție, răspunsul din 18 iulie 2022.

Deși nu au fost identificate servicii dedicate în mod special victimelor violenței sexuale, unele dintre serviciile menționate anterior vizează și aceste victime; este cazul centrelor de consiliere pentru copiii abuzați și cele pentru victimele violenței domestice.

Accesarea acestor servicii are loc după ce furnizorii de servicii sunt contactați direct de victime sau de reprezentanții acestora sau în urma recomandărilor din partea altor autorități. După cum s-a subliniat anterior, colaborarea dintre autorități precum polițiștii și asistenții sociali rămâne fragmentată, fiind de natură informală și depinzând de experiența, angajamentul și bunăvoința anumitor indivizi. Acest lucru poate face ca unii copii victime să nu primească întotdeauna sprijinul de care au nevoie.

De exemplu, cazurile de abuz asupra copiilor pot fi raportate utilizând linia națională de asistență 119 special destinată pentru astfel de cazuri. Această linie de asistență este operată de consilieri ai Direcțiilor de Asistență Socială și Protecția Copilului, care sunt în legătură cu direcțiile specializate care funcționează în cadrul aceleiași instituții. Nu sunt disponibile public informații despre modul în care funcționează aceste proceduri și despre numărul de copii care au accesat servicii de asistență în urma unor astfel de sesizări.

Din informațiile furnizate în cadrul focus-grupurilor și interviurilor se pare că nu toți copiii implicați în proceduri judiciare au acces la sprijinul de care ar putea avea nevoie.¹⁰⁴ Direcțiile de Asistență Socială și Protecția Copilului se străduiesc să pună la dispoziție specialiști pregătiți corespunzător care să însoțească un copil în diferitele etape ale procedurii; asigurarea accesului copilului la consilierea de care ar putea avea nevoie rămâne secundară, cu o atenție redusă sau deloc acordată acestor nevoi. Cu doar 12 centre de consiliere pentru copiii abuzați, neglijați și exploatați disponibile la nivel național, cei care au nevoie de un astfel de sprijin trebuie să-l obțină singuri, de la furnizori privați de servicii.

Cele mai numeroase servicii de sprijin sunt adăposturile și centrele de primire în situații de urgență, care se ocupă de probleme urgente și oferă soluții temporare.

În ceea ce privește numărul victimelor implicate în proceduri desfășurate de serviciile de protecție a victimelor din cadrul direcțiilor în ultimii cinci ani, pe 8 iulie 2022, Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați preciza că în perioada 2017-2021, numărul total de cazuri de violență în familie care au beneficiat de servicii sociale a fost de 64.319, din care 51.577 copii (vezi Tabelul nr. 2).¹⁰⁵

3.4.7. Particularități întâlnite în practică

Testele de virginitate

Serviciile medico-legale sunt uneori solicitate să efectueze teste de virginitate pentru fete. Astfel de teste sunt adesea solicitate de persoane fizice, cum ar fi părinții sau rudele, ca formă de control asupra fetei; acest lucru este cel mai frecvent solicitat de membrii comunităților de romi, membrii anumitor minorități religioase, precum penticostalii și părinți care lucrează în străinătate și care încearcă să controleze fiicele care au rămas în România.¹⁰⁶ Această practică nu este prevăzută în cadrul legislativ ca probă conform legii. Testarea virginității este menționată doar în lista de prețuri pentru serviciile criminalistice, cuprinsă în anexa la Hotărârea Guvernului nr.1609/2006 privind aprobarea tarifului

¹⁰⁴ Focus-grup cu polițiști și asistenți sociali, 27 august 2022.

¹⁰⁵ Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse, răspunsul din 8 iulie 2022.

¹⁰⁶ Fapt sublinat într-un interviu cu directorul unui serviciu medico-legal pe 26 septembrie 2022.

pentru efectuarea expertizelor, constatărilor și a altor lucrări medico-legale.¹⁰⁷ Aceasta reprezintă o formă de încălcare a drepturilor omului, așa cum a subliniat Organizația Mondială a Sănătății, care consideră că testarea virginității este neștiințifică, inutilă și nesigură din punct de vedere medical, și asociată cu rezultate negative asupra sănătății pe termen scurt și lung.¹⁰⁸

Astfel de teste au fost solicitate și în cadrul cercetărilor penale; rapoartele emise în urma acestor examinări joacă uneori un rol important în modul în care cauza este tratată de procurori și judecători.¹⁰⁹ Această practică a ajuns recent în atenția publicului larg. Deși a fost interzis în unele institute de medicină legală, continuă în altele.

Copiii romi

Unele fete rome continuă să fie supuse căsătoriilor forțate și/sau timpurii; ca urmare a acestei practici, ele sunt uneori forțate să facă teste de virginitate, forțate să întrețină relații sexuale și forțate să avorteze sau să păstreze sarcina și să nască. Unul dintre participanții la focus-grupul cu judecători și procurori a subliniat că nu există îndrumări disponibile și protocoale care să sprijine profesioniștii din domeniul juridic în a face distincția între căsătoriile timpuri și căsătoriile forțate și că, atunci când se confruntă cu astfel de cazuri, profesioniștii trebuie să studieze suplimentar în mod individual pentru a înțelege situația.¹¹⁰ Un alt participant la focus-grup și-a exprimat îndoiala că intervenția în astfel de cazuri este necesară.

„Căsătoriile forțate în care vedem copile de 8-9 ani. Iar socrul mai pune și (imagini) pe Facebook să se laude.. Suntem revoltați, mergem, reclamăm. Dar justiția răspunde cu „așa-i la ei”. Sunt și procurori care trimit (poliția) dar neavând o rețea consolidată... pentru că nu există mentorat, nu se pot încuraja între ei să susțină dosarele până la capăt. Dincolo de deficitul de personal, sunt 3 criminaliști într-un întreg județ”. (doi reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale, care s-au completat reciproc în timpul focus-grupului)¹¹¹

Multe dintre inițiativele desfășurate în legătură cu crearea unui sistem de justiție mai prietenos cu copiii se referă la infracțiunile cu privire la viața sexuală. Cu toate acestea, impactul lor asupra situației cu care se confruntă fetele rome este limitat. Sistemul de justiție penală perpetuează astfel de practici nefiind consecvent în identificarea, urmărirea penală și condamnarea celor responsabili pentru aceste fapte. Autoritățile de la nivel național trebuie să ofere informații specifice despre astfel de cazuri, subliniind că legea nu poate fi eludată în numele unei „tradiții”.

„Surpriza noastră a fost că judecătorul n-a făcut nicio anchetă. Cine, de ce.. «Așa-i la ei [...] haide să vedem cum scoatem cazul».. și procurorii [...] și asistența socială la fel. «Oh, e însărcinată. Așa-i la ei.» «Știți câte cazuri sunt.» «Știți cum e»... Lucrurile merg la extrem și, din păcate, avem cea mai tânără bunică din Europa (...) Ne confruntăm cu această barieră. Asistentele comunitare care merg în comunitate și cunosc realitatea; și mediatoarele sanitare; depun plângeri de fiecare dată, dar la poliție merg cu: «așa-i la ei; de ce ar trebui să intervenim; atunci e scandal și se omoară între ei»”. (reprezentant organizație neguvernamentală, focus grup).¹¹²

¹⁰⁷ [Hotărârea Guvernului nr.1609/2006 privind aprobarea tarifului pentru efectuarea expertizelor, constatările și a altor lucrări medico-legale](#)

¹⁰⁸ World Health Organization, [Eliminating Virginity testing – an interagency statement](#), 16 octombrie 2018

¹⁰⁹ După cum s-a subliniat în timpul unui interviu cu directorul unui serviciu de medicină legală din 26 septembrie 2022.

¹¹⁰ Focus-grup cu judecători și procurori, 21 iulie 2022.

¹¹¹ Focus-grup cu reprezentanții organizațiilor neguvernamentale, 1 iulie 2022.

¹¹² Focus-grup cu reprezentanții organizațiilor neguvernamentale, 1 iulie 2022

Profesioniștii participanți la focus-grupurile cu magistrați și cele cu polițiști și asistenți sociali au considerat că vulnerabilitățile specifice, precum etnia romă, dizabilitățile, orientarea sexuală sau identitatea de gen, ar putea constitui o provocare care să presupună nevoia unei atenții speciale. Deși participanții la focus grupul cu reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale au afirmat în unanimitate că există discriminare față de copiii aparținând unor grupuri vulnerabile, în focus grupurile cu magistrați și cu polițiști și asistenți sociali nu au fost considerate necesare măsuri speciale pentru a adresa vulnerabilitățile specifice ale acestora.¹¹³ Reprezentanții organizațiilor neguvernamentale care oferă sprijin copiilor au subliniat că neînțelegerea aspectelor intersecționale și a nevoilor specifice ale copiilor romi, copiilor LGBTI, copiilor cu dizabilități constituie în sine o formă de discriminare.¹¹⁴

3.4.8. Formarea profesioniștilor care lucrează cu copii în cadrul sistemului de justiție penală

Pregătirea adecvată a tuturor celor care interacționează cu copiii în timpul procedurilor judiciare este extrem de importantă pentru a asigura un sistem de justiție prietenos cu copiii. Acest lucru va avea un impact semnificativ asupra parcursului răspunsului justiției penale în cazurile de infracțiuni împotriva copiilor și reprezintă cea mai importantă provocare din perspectiva tuturor profesioniștilor participanți la focus-grupuri.¹¹⁵

Formarea polițiștilor

În ceea ce privește polițiștii, instituția responsabilă de formare este în principal Institutul de Studii pentru Ordine Publică (ISOP), care funcționează în cadrul Ministerului Afacerilor Interne. ISOP a raportat că aspecte relevante sunt atinse în cadrul componentei lor de formare privind abordarea categoriilor vulnerabile.¹¹⁶ Cu toate acestea, deși Institutul pentru Studierea Ordinii Publice este dispus să desfășoare astfel de instruirii, în prezent nu oferă cursuri privind prevenirea și combaterea infracțiunilor împotriva copiilor. Institutul nu are niciun program care să implice cooperarea internațională pe acest subiect.

„Trebuie să fie introduse în formarea inițială - în Academia de Poliție, la școlile de poliție. Acestea sunt niște cunoștințe elementare. Cum să interacționezi cu un copil. Sunt mulți care nu au copii. Sunt mulți care au copii și fac lucrurile și mai prost. La începutul carierei este bine să îi chinui pe oameni. Când sunt pe băncile școlii și nu au încotro. Trebuie să stea la cursuri și să asculte. Pentru că, odată ce au intrat în sistem, nu mai au o disponibilitate atât de mare.” (Magistrat, focus-grup)¹¹⁷

Pregătirea polițiștilor este asigurată separat și de Inspectoratul General al Poliției Române care în perioada 2017-2022, a desfășurat următoarele instruirii relevante:¹¹⁸

- Prevenirea și combaterea infracțiunilor care implică copii și persoane vulnerabile – sesiuni de formare online, cu o durată de 16 ore, oferite la 124 de polițiști;

¹¹³ Focus-grup cu polițiști și asistenți sociali, 27 august 2022. De asemenea, Focus-grup cu judecători și procurori, 21 iulie 2022.

¹¹⁴ Focus-grup cu reprezentanții organizațiilor neguvernamentale, 1 iulie 2022

¹¹⁵ Focus-grup cu reprezentanții organizațiilor neguvernamentale, 1 iulie 2022. Focus-grup cu judecători și procurori, 21 iulie 2022; Focus-grup cu polițiști și asistenți sociali, 27 august 2022.

¹¹⁶ Institutul de Studii pentru Ordine Publică, răspunsul din 8 iulie 2022.

¹¹⁷ Focus-grup cu judecători și procurori, 21 iulie 2022.

¹¹⁸ Inspectoratul General al Poliției Române, răspunsul din 19 iulie 2022.

- Investigarea infracțiunilor contra libertății și integrității sexuale împotriva minorilor – sesiuni de formare cu durata de 15 ore, oferite pentru 60 de polițiști;
- Curs multidisciplinar de instruire pe teme specifice combaterii traficului de ființe umane – sesiuni de formare care includ un curs de două ore de interviu a copiilor oferite unui număr de 72 de polițiști.

Ministerul Afacerilor Interne a raportat alte training-uri care au fost efectuate pentru angajații săi:

- Aspecte specifice relației cu copiii în activitatea de poliție – training online de 10 zile, organizat de Centrul de Formare Inițială și Continuă al Ministerului Afacerilor Interne – Orăștie, în parteneriat cu Centrul Român de Politici Publice București, Fundația Terre des Hommes România și Inspectoratul General al Poliției Române. La cele 6 sesiuni de formare separate organizate în perioada 2020-2022 au participat 85 de ofițeri;
- Activități specifice privind siguranța școlară – curs organizat de Centrul Multifuncțional de Formare Schengen; 41 de ofițeri au fost instruiți în două sesiuni de instruire separate.¹¹⁹

S-a mai precizat că din 2017 până în 2022, Ministerul Afacerilor Interne a trimis 16 polițiști la cursuri internaționale relevante pentru investigațiile în care sunt implicați copii. Actele normative interne care reglementează modul de planificare, organizare și desfășurare a programelor de formare a personalului angajat în structurile Poliției Române nu impun angajaților acestora să obțină o recertificare sau o re-acreditare ulterioară în legătură cu un anumit domeniu de studiu.¹²⁰

Deși nu sunt incluse în răspunsurile oficiale ale Inspectoratului General al Poliției Române sau ale Ministerului Afacerilor Interne și nu sunt amintite în focus-grupurile realizate în scopul acestei cercetări, reprezentanții Inspectoratului General al Poliției Române au menționat într-un context diferit, atunci când s-a discutat despre educația profesională, ca exemplu de formare profesională continuă, existența unor materiale obligatorii. Acest subiect a fost abordat printr-un interviu, deoarece materialele nu sunt publice și nu au fost furnizate la cerere.¹²¹ În fiecare an, diferite structuri ale Inspectoratului General al Poliției Române pregătesc astfel de materiale de formare profesională care abordează anumite teme. În fiecare an sunt alese șase teme care devin material obligatoriu de studiu pentru toți polițiștii. Fiecare ofițer este apoi evaluat la sfârșitul anului pe toate cele șase teme. Audierea copiilor victime ale infracțiunilor sexuale este una dintre cele șase teme în prezent.

Nu se realizează o evaluare generală a nevoilor de formare a profesioniștilor din domeniul juridic. Nu există o strategie sau un plan comprehensiv de formare a profesioniștilor din domeniul juridic care lucrează cu copiii victime ale infracțiunilor și care să depășească cadrul intervențiilor ad-hoc efectuate fie în parteneriat cu organizațiile neguvernamentale, fie în contextul finanțărilor internaționale. În răspunsurile instituționale nu a fost menționată nicio evaluare a instruirilor oferite.¹²²

Formarea procurorilor și judecătorilor

În ceea ce privește magistrații, formarea profesională inițială sau continuă a acestora este asigurată de Institutul Național al Magistraturii (INM). INM este instituția responsabilă de formarea profesională inițială și continuă a judecătorilor și a procurorilor din sistemul judiciar românesc.

¹¹⁹ Ministerul Afacerilor Interne, răspunsul din 8 august 2022.

¹²⁰ Inspectoratul General al Poliției Române, răspunsul din 19 iulie 2022. De asemenea, Ministerul Afacerilor Interne, răspunsul din 8 august 2022.

¹²¹ Interviul cu doi reprezentanți ai Direcției Investigații Criminale din cadrul Inspectoratului General al Poliției Române, 16 septembrie 2022.

¹²² Inspectoratul General al Poliției Române, răspunsul din 19 iulie 2022. De asemenea, Ministerul Afacerilor Interne, răspunsul din 8 august 2022.

În răspunsul său, INM a declarat că se implică în formarea magistraților prin oferirea de cursuri și prin popularizarea bunelor practici identificate la nivel local și replicarea acestora la nivel național.¹²³ În formarea inițială a judecătorilor, deși niciun curs nu tratează în mod specific chestiunea copiilor implicați în proceduri judiciare, tema este abordată în cursuri care tratează alte teme generale, precum Dreptul penal și Dreptul procesual penal, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Dreptul familiei, Combaterea discriminării, Psihologia și Rolul magistratului în problematica diversității culturale. Nu a fost inclusă nicio referință la utilizarea cursurilor relevante HELP ale Consiliului Europei¹²⁴ sau la utilizarea Instrumentului de Evaluare a Participării Copiilor al Consiliului Europei.¹²⁵

„Am redeschis urmărirea penală într-un anumit dosar care (...) când am luat legătura telefonic cu ea, să o chem la audiere, pentru că avea deja 17 ani și m-am gândit că pot să discut direct... (...) chiar m-a înjurat. Mi-a spus că „M-am săturat de voi. [...] Mi-ați distrus viața (...)”. Mi-am cerut scuze și i-am spus că înțeleg (...) și știu că îi este greu. „Dă-mi doar o șansă pentru că eu cred că tu ai spus adevărul. Mai vino o dată, haide să vorbim.” Și bineînțeles, înainte de a intra direct în această audiere, am avut o discuție preliminară cu ea și cu mama ei. Să vă arăt dosarul, să vedeți camera de audiere, să înțelegeți care sunt următorii pași ai procedurii. Cu alte cuvinte, trebuie schimbată și interacțiunea pe care o avem cu copilul. Este nevoie de un culoar bine stabilit, care trebuie parcurs.” (Magistrat, focus-grup)¹²⁶

PRACTICĂ PROMIȚĂTOARE

Modul special pentru judecători și procurori privind audierea copiilor

Potrivit INM, în ceea ce privește pregătirea profesională inițială, în toamna anului 2022 ar fi fost introdus un modul de activitate distinct intitulat Audierea minorilor. Modulul va fi structurat în două cursuri și trei seminarii la care vor participa în calitate de formatori echipe de magistrați și psihologi specializați în audierea minorilor. Se vor dobândi cunoștințe practice privind tehnicile de audiere a persoanelor atât în procesul civil, cât și în procesul penal, în special specificul audierii copiilor. În cadrul seminarelor, prin exerciții practice înregistrate, vor fi simulate activități de audiere desfășurate de auditorii judiciari, care vor fi îndrumate de formatori și evaluate în discuții interactive.

În programul INM de formare continuă există cursuri specifice. Potrivit participanților la focus grup, precum și a răspunsului Institutului, în multe cursuri a fost folosit „Protocolul NICHD: Ghid de interviu”.¹²⁷ Printre cursurile relevante pentru subiect, desfășurate din 2017 până în 2022, în răspunsul INM au fost menționate următoarele:¹²⁸

- Audierea minorilor și interacțiunea cu aceștia în cadrul procedurilor judiciare – acest curs a fost organizat în perioada 26 – 27 iunie 2017 în București, 8 ore pe zi; Au participat 13 judecători și 5 procurori, participarea fiind voluntară;
- Justiția juvenilă - aspecte penale – acest curs a fost oferit în 2019 pentru 21 de magistrați; obiectivul său a fost de a ajuta judecătorii și procurorii să dobândească abilități și cunoștințe pentru tratarea cauzelor care implică copii; au participat și doi reprezentanți ai Institutului

¹²³ Institutul Național al Magistraturii, răspunsul din 8 iulie 2022.

¹²⁴ Disponibil la <https://help.elearning.ext.coe.int/>.

¹²⁵ Disponibil la <https://rm.coe.int/16806482d9>.

¹²⁶ Focus-grup cu judecători și procurori, 21 iulie 2022.

¹²⁷ Focus-grup cu judecători și procurori, 21 iulie 2022.

¹²⁸ Institutul Național al Magistraturii, răspunsul din 8 iulie 2022

Național al Justiției din Republica Moldova; participarea a fost pe bază de voluntariat; cursul a durat două zile, 8 ore pe zi;

- Tehnici de audiere a minorilor, cu accent pe specificul populației de etnie romă – o serie de 15 seminarii care urmează să fie organizate în perioada 2020-2023; acestea sunt realizate în cadrul proiectului „Formare profesională și consolidare a capacității la nivelul sistemului judiciar”, finanțat prin Mecanismul financiar norvegian (MFN) 2014-2021; proiectul este condus de Consiliul Superior al Magistraturii, în parteneriat cu Institutul Național al Magistraturii, Școala Națională de Grefieri și Administrația Tribunalului din Norvegia; proiectul mai presupune elaborarea unui ghid pe această temă, o misiune de schimb în Norvegia și înființarea de camere de audiere specializate; au avut loc 3 cursuri în 2020 și 6 în 2022; toate cursurile au fost organizate în București; Au participat 205 profesioniști, inclusiv judecători, procurori, polițiști, consilieri de probațiune și consilieri ai serviciilor sociale; restul de 6 seminarii urmează să fie organizate în 2023; cursurile durează două zile, 8 ore pe zi, iar participarea este voluntară; pentru mai multe informații vezi Secțiunea 4.2.
- Instrumentarea eficientă a dosarelor penale privind infracțiunile împotriva libertății și integrității sexuale comise împotriva victimelor minore - au fost organizate două seminarii de cinci zile în 2021 și un seminar de supraveghere de două zile în 2022. Au participat 32 de procurori și ofițeri de poliție. Seminariile au avut ca scop consolidarea capacității Parchetului de pe lângă Tribunalul București și a parchetelor de sector din subordine de a trata dosarele penale care implică acest tip de infracțiuni;
- Abuzul sexual asupra victimelor minore – au fost organizate două seminarii în 2021; au participat 37 de judecători și procurori;
- Evaluarea validității declarațiilor – seminarii desfășurate online în 2021, în colaborare cu Asociația pentru Victimele Infracțiunilor Sexuale; seminariile au durat 4 zile fiecare și au participat 37 de judecători și procurori. Pentru mai multe informații, vezi Secțiunea 4.2.

„Am aplicat acest protocol [Protocolul NICHD Institutul Național pentru Sănătatea Copilului și Dezvoltarea Umană] care cere o doză de imparțialitate. Nu ai voie să te apropii, să iei victima în brațe (...) Și la final am întrebat-o cum s-a simțit. Pentru că fata plângea atât de tare, încât își ștergea lacrimile din barbă și a zis că a fost OK. I s-a părut îngrozitor doar că a trebuit să-și amintească toate lucrurile. Dar asta nu înseamnă retraumatizare. Traumatizată ar fi fost dacă nu aș fi aplicat acest protocol și aș fi vorbit altfel cu ea.” (Magistrat, focus grup)¹²⁹

Nu există o evaluare generală a nevoilor de formare a magistraților. Nu există o strategie sau un plan comprehensiv de formare a profesioniștilor din domeniul juridic care lucrează cu copiii victime ale infracțiunilor, care să depășească cadrul intervențiilor ad-hoc efectuate fie în parteneriat cu organizațiile neguvernamentale, fie în contextul finanțărilor internaționale. Nu s-a făcut nicio evaluare a instruirilor oferite.¹³⁰

Formarea personalului cu rol în protecția copilului

Autoritatea Națională pentru Drepturile Copilului și Adopție a organizat un curs online, „Prevenirea și combaterea violenței împotriva copiilor”, pentru specialiștii din domeniul protecției sociale. 97 de profesioniști au fost instruiți cu privire la amploarea fenomenului violenței împotriva copiilor în România, cadrul legislativ pentru prevenirea și combaterea violenței împotriva copiilor, managementul cazurilor pentru copiii victime ale violenței asupra copiilor și modele de prevenire.¹³¹

¹²⁹ Focus-grup cu judecători și procurori, 21 iulie 2022.

¹³⁰ Institutul Național al Magistraturii, răspunsul din 8 iulie 2022.

¹³¹ Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție, răspunsul din 20 iulie 2022.

La formare au participat asistenți sociali și psihologi, reprezentanți ai Direcțiilor Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului în echipele locale intersectoriale de prevenire a violenței asupra copiilor și angajați ai Serviciului Abuz, Neglijare, Trafic, Migrație și Repatrieri. Trainingul a durat în total 30 de ore și a fost organizat din noiembrie 2021 până în septembrie 2022.

3.4.9. Analiza rezultatelor

Orice anchetă începe cu audierea victimei, a presupușilor făptuitori și a martorilor. Uneori, diferitele părți implicate în proceduri trebuie să se prezinte la serviciul de medicină legală și să se supună unui examen fizic, să efectueze o evaluare/expertizare psihologică sau chiar să se supună unei expertize psihiatrice medico-legale. Unele institute medico-legale efectuează încă teste de virginitate; astfel de teste sunt cel mai frecvent solicitate de persoane fizice. Astfel de teste au fost solicitate și în cadrul cercetărilor penale; rapoartele emise în urma acestor examinări pot juca un rol important în modul în care este tratată cauza de procurori și judecători, deși ele constituie o formă de încălcare a drepturilor omului. Faptul că această practică a testului de virginitate nu este interzisă de lege oferă părinților și organelor de anchetă spațiu pentru a o folosi în interesul lor, încălcând drepturile fundamentale ale copiilor implicați în proceduri judiciare.

Unele dintre aceste cazuri ajung în faza de judecată. În aceste etape diferite sunt implicați diferiți profesioniști. În general, indiferent dacă sunt psihologi, avocați, polițiști, procurori sau judecători, acești profesioniști nu au neapărat pregătire sau experiență specială în lucrul cu copiii. Există și cazuri în care profesioniștii, mai ales din proprie inițiativă, datorită unui interes personal sau abilităților personale, oferă sprijin copiilor și acordă o atenție deosebită modului în care sunt tratați aceștia. Însă acest lucru nu se datorează măsurilor luate pentru a asigura un sistem de justiție prietenos cu copii, aceștia rămânând la voia întâmplării.

Conform legislației interne, copiii din România au acces la o varietate de servicii de sprijin, care includ direcții specializate din cadrul agențiilor de asistență socială și protecția copilului, centre de consiliere pentru copiii abuzați, neglijăți și exploatați, centre de primire în regim de urgență și diferite tipuri de adăposturi (pentru copiii fără adăpost, copiii victime ale traficului de persoane sau ale violenței domestice). Cel mai cuprinzător sprijin pare a fi disponibil victimelor violenței domestice. Din 2017 până în 2021, 51,577 de copii victime ale violenței domestice au beneficiat de astfel de servicii. Acest lucru nu înseamnă că toți copiii victime au acces la sprijin sau la cel mai adecvat sprijin pe care ar trebui să-l primească. Referirea copiilor către acești furnizori de servicii nu se face în mod consecvent, neexistând metodologii clare care să asigure existența unui astfel de acces. Mai mult, serviciile disponibile nu acoperă toate nevoile existente.

Copiii victime au dreptul la asistență juridică, care este asigurată, dacă este necesar, de un avocat desemnat din oficiu. Foarte puțini copii victime sau reprezentatul/reprezentanții lor își aleg propriul avocat. Deși în general beneficiază de serviciile unui avocat oferit de stat, acest avocat nu are pregătire în lucrul cu copiii sau cu privire la infracțiunile în care sunt implicați copii; iar avocatul se schimbă în diferitele etape ale parcursului cauzei.

Investigațiile încep de obicei, atunci când este cazul, cu audierea copilului victimă. Această audiere are loc cel mai frecvent în prezența unuia sau a ambilor părinți sau a altui reprezentant legal; oportunitatea prezenței acestei persoane/persoanelor nu este de obicei evaluată, ceea ce înseamnă că se poate întâmpla ca un copil să fie audiat chiar în prezența făptuitorului sau în prezența unei persoane care a știut de și/sau este implicată în săvârșirea infracțiunii și poate influența sau intimidă copilul.

Normele legale care reglementează ancheta care implică copii prevede măsuri de protecție și garanții. Aceste norme prevăd ca audierea copiilor să se facă în camere speciale, echipate corespunzător; ca aceștia să fie audiați o singură dată, audierea fiind înregistrată audio; atunci când sunt reaudiați, reaudierea trebuie făcută de aceeași persoană; și că ar trebui audiați în prezența unui psiholog. Posibilitatea unei audieri anticipate este, de asemenea, prevăzută de lege. În același timp, aceste măsuri de protecție și garanții nu sunt impuse imperativ așa cum cer principiile internaționale privind drepturile copilului.

Faptul că aceste prevederi nu sunt obligatorii, împreună cu lipsa resurselor personale și tehnice de bază înseamnă că, de facto, aceste principii sunt rar aplicate. Există foarte puține camere speciale de audiere la nivel național, majoritatea dintre ele nefiind echipate adecvat și fiind lipsite de mijloace de înregistrare audio-video. Psihologii sunt rareori prezenți și, atunci când sunt, adesea le lipsesc abilitățile specifice de însoțire a copiilor în timpul procedurilor judiciare. Mai mult decât atât, copiii sunt adesea reaudiați cel puțin de un polițist, un procuror și un judecător, fiind prezent avocatul inculpatului sau chiar inculpatul.

S-au luat măsuri pentru îmbunătățirea situației, fiind construite sau amenajate din ce în ce mai multe camere speciale de audiere și fiind implicați specialiști. Unele dintre aceste camere sunt în curs de construcție și dotare, cu implicarea profesioniștilor, la inițiativa și cu finanțare din partea autorităților publice. Altele sunt create la inițiativa unor persoane fizice, precum judecătorii și psihologii care au nevoie de ele, precum și la inițiativa unor organizații neguvernamentale. Toate aceste eforturi sunt neordonate, neexistând niciun plan de acțiune pentru abordarea acestei probleme și nicio cartografiere a camerelor existente și a celor care lipsesc.

Prin urmare, sunt încă necesare măsuri suplimentare. Trebuie creat un plan de acțiune sau document de politică publică. Mai mult, nu există informații despre numărul de camere de audiere pe deplin funcționale și adecvate la nivelul poliției, procurorilor și judecătorilor. Este necesară o cartografiere a camerelor funcționale existente pentru a se realiza o evaluare a nevoilor și pentru a se maximiza intervențiile ulterioare.

În plus, copiii și reprezentanții lor legali nu sunt întotdeauna implicați și informați în mod adecvat cu privire la procedurile în curs. De exemplu, aceștia nu sunt întotdeauna informați despre statutul presupusului făptuitor; drept urmare, ei nu știu întotdeauna dacă făptuitorul a fost privat de libertate sau dacă a fost eliberat.

Anumite infracțiuni împotriva copiilor (cum ar fi infracțiunile sexuale), prezintă particularități și dificultăți mai mari în a fi investigate. De multe ori nu sunt identificați martori oculari și nicio dovadă materială nu este disponibilă dată fiind raportarea tardivă. În absența unor standarde alternative de probațiune și a cerinței stricte de coroborare a declarațiilor, acest lucru duce la urmărirea penală a unui număr mic de cauze, cu și mai puține dosare ducând la condamnare.

Fetele rome continuă să fie supuse căsătoriilor forțate sau timpurii, ceea ce poate duce, de asemenea, la a fi forțate să facă teste de virginitate, forțate să întrețină relații sexuale și forțate să avorteze sau să păstreze sarcina și să nască. Multe dintre inițiativele desfășurate în legătură cu crearea unui sistem de justiție mai prietenos cu copiii se concentrează pe infracțiunile privind viața sexuală. Totuși, impactul acestor inițiative asupra situației cu care se confruntă fetele rome este limitat.

Formarea adecvată și continuă a tuturor celor care interacționează cu copiii în timpul procedurilor judiciare este vitală pentru asigurarea unui sistem de justiție prietenos cu copii. O varietate de cursuri sunt disponibile pentru ofițerii de poliție, judecători, procurori și asistenți sociali. Subiectele pe care le abordează variază de la aspecte precum legislația și practicile legate de infracțiuni specifice (trafic

de persoane, infracțiuni privind viața sexuală etc), tehnici de audiere a copiilor și de interacțiune cu aceștia, metode de investigare și evaluare a veridicității declarațiilor.

Provocările identificate în legătură cu trainingurile vin din lipsa unei abordări structurate, strategice, lipsa de regularitate și acoperire a acestora și implicarea tuturor persoanelor interesate. Aceste training-uri sunt oferite cel mai adesea în cadrul unor proiecte specifice; nu sunt obligatorii și le lipsește continuitatea și sustenabilitatea. Nu se face o evaluare generală a nevoilor de formare a profesioniștilor din domeniul juridic. Nu există o strategie sau un plan comprehensiv de formare a profesioniștilor din domeniul juridic care lucrează cu copiii victime ale infracțiunilor, care să depășească cadrul intervențiilor ad-hoc efectuate fie în parteneriat cu organizațiile neguvernamentale, fie în contextul finanțărilor internaționale. Nu s-a făcut nicio evaluare a instruirilor oferite.

Toți participanții la focus grupuri au evidențiat importanța formării multidisciplinare cu obiective educaționale bazate pe competențe, cel puțin pentru profesioniștii cheie care interacționează cu copiii victime ale infracțiunilor.

3.5. Date colectate privind infracțiunile împotriva copiilor

3.5.1. Introducere

Această secțiune descrie procesele de colectare a datelor statistice. Se concentrează pe datele culese cu privire la activitatea polițiștilor, activitatea instanțelor de judecată și activitatea altor profesioniști relevanți. Instituțiile care colectează datele sunt Inspectoratul General Român al Poliției Române, Ministerul Justiției, Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați (ANES) și Autoritatea Națională pentru Drepturile Copilului și Adopție.

Dintre acestea, doar Autoritatea Națională pentru Drepturile Copilului și Adopție publică periodic pe site-ul său datele colectate. Această instituție descrie datele existente și identifică lacunele existente. Datele la nivel național sunt, în general, colectate manual din registre și direct din rapoartele angajaților. Datele sunt introduse de personalul structurilor teritoriale de specialitate. Deși pot fi solicitate de orice persoană sau entitate juridică interesată, majoritatea datelor culese nu sunt altfel accesibile publicului.

Două baze de date de jurisprudență sunt disponibile pentru profesioniștii juridici care lucrează cu copiii. Primul este ROLII;¹³² a fost elaborat de Institutul Român pentru Informații Juridice împreună cu Consiliul Superior al Magistraturii și cuprinde peste 20, 000 de hotărâri judecătorești din România. Al doilea este portal.just,¹³³ o bază de date care permite accesul la cazuri și ședințe de judecată.

Niciuna dintre aceste baze de date nu are categorii sau parametri de căutare dedicați identificării cazurilor care implică copii. Includerea unor astfel de parametri ar trebui luată în considerare, deoarece astfel de informații ar sprijini în mod semnificativ activitatea acestor profesioniști din domeniul juridic.

3.5.1. Date privind activitatea ofițerilor de poliție

Inspectoratul General al Poliției Române (IGPR) culege anual date cu privire la infracțiunile comise împotriva copiilor și numărul de persoane față de care s-a început urmărirea penală în legătură cu

---

¹³² <http://www.rolii.ro/>

¹³³ <http://portal.just.ro/SitePages/acasa.aspx>

astfel de infracțiuni.¹³⁴ Cele mai relevante date se referă la numărul de sesizări pe care le primește Poliția și numărul de dosare în legătură cu care se inițiază urmărirea penală. Cu toate acestea, datele au un caracter general și sunt colectate manual, din registrele de la nivel național. Datele sunt introduse de personalul structurilor teritoriale de specialitate (caziera judiciară, statistici și evidențe operaționale); acești lucrători pot fi ofițeri de poliție/agenți, personal contractual cu studii medii sau superioare. Aceste date sunt validate și centralizate de către Direcția Evidență Statistică Judiciară și Evidență Operațională.

Instrucțiunile pentru culegerea datelor sunt prevăzute în următoarele documente:

- Norme metodologice privind implemenarea și exploatarea situațiilor statistice (aprobată de conducerea IGPR);
- Nota IGPR nr. 76/2014 privind activitatea de înregistrare a dosarelor penale și a dispozițiilor procurorului.

Datele sunt prelucrate și centralizate la Inspectoratul General al Poliției Române - Direcția Cazieră Judiciară, Statistică și Evidențe Operative. Acestea sunt încărcate în rețeaua internă a Poliției Române pentru a putea fi consultate de structurile de poliție interesate.

Datele statistice disponibile pot fi transmise, la cerere, oricărei persoane fizice sau juridice, autoritate sau instituție publică interesată. Ele nu sunt disponibile public în mod automat.

În ceea ce privește numărul de sesizări, acesta a crescut constant, de la 8, 373 de sesizări depuse în 2017, la 10, 234 în 2021 (cu o cifră care s-a ridicat la de 9, 859 în 2019). Aproximativ 85% dintre sesizări se referă la unul dintre următoarele trei tipuri de infracțiuni:

- infracțiuni de natură sexuală (viol, act sexual cu un minor etc) – 35 până la 40%;
- violență și rele tratamente care nu sunt de natură sexuală (abuz fizic, acte de violență etc.) – cca. 30%;
- nerespectarea măsurilor privind încredințarea minorului – 20%.

Cele mai multe dintre sesizările cercetate se referă la acuzații legate de cerșetorie, trafic de persoane, privare de libertate și împiedicarea accesului la învățământul general obligatoriu.

Având în vedere metoda de culegere a datelor, este greu de evaluat câte dintre aceste plângeri duc de fapt la începerea urmăririi penale. Deși există informații despre numărul de cazuri în care astfel de proceduri sunt inițiate în fiecare an (vezi Tabelul nr. 3), acestea s-ar putea referi și la sesizările depuse în anii precedenți. În orice caz, dacă se compară numărul de sesizări depuse pe an cu numărul de proceduri penale inițiate în același an, se pare că sesizările referitoare la infracțiunile de natură sexuală au cea mai mare probabilitate să conducă la declanșarea unor astfel de proceduri – în aproape 30% din cazuri. În ceea ce privește violența și relele tratamente care nu sunt de natură sexuală, acest procent este de aproximativ 10%, scăzând și mai mult când vine vorba de sesizări legate de nerespectarea măsurilor privind încredințarea minorului. Pentru date mai detaliate, a se vedea Tabelele nr. 2 și nr. 3.

Inspectoratul General al Poliției Române a raportat că nu colectează date referitoare la durata cercetărilor, prin urmare nu se poate stabili care este durata medie a procedurilor aferente cauzelor în care sunt implicați copii. Datele sunt dezagregate pe baza vârstei, în general, doar prin separarea infracțiunilor în funcție de vârsta victimei: sub sau peste 18 ani.¹³⁵

Se colectează date statistice privind infracțiunile, suspectii și inculpații, cu indicatori specifici precum infracțiunea săvârșită împotriva unui copil numai pentru anumite infracțiuni (prevăzute în

¹³⁴ Inspectoratul General al Poliției Române, răspunsul din 19 iulie 2022.

¹³⁵ Inspectoratul General al Poliției Române, răspunsul din 19 iulie 2022.

următoarele articole din Codul penal: aer. 188-189, 191, 193, 194, 195, 197, 200, 202, 205, 211, 213, 214, 215, 216¹, 218, 219, 220 (cu victima între 13 și 15 ani / cu victima sub 13 ani), 221, 222, 223, 374, 379 și 380). Prin urmare, dezagregarea ulterioară operează numai în legătură cu infracțiunea de raport sexual cu un minor; astfel de date sunt dezagregate pentru copiii sub 13 ani și copiii între 13 și 15 ani.

Datele statistice privind copiii vătămați, grupate pe sex (masculin/feminin) sunt disponibile numai pentru infracțiunile săvârșite între membrii familiei, așa cum sunt definite în Legea nr. 217/2003. De asemenea, se colectează date privind faptele penale săvârșite de copii, precum și participanții la comiterea acestora, pe categorii de infracțiuni și pe grupe de vârstă, centralizate cu o frecvență trimestrială.

Poliția nu adună date referitoare la trimiterea copiilor victime către serviciile de asistență/organizațiile pentru drepturile copilului și autoritățile de protecție. În evidențe se introduc date minime (colectate manual) privind făptuitorul/suspectul/inculpatul sau victima; informațiile pot fi extrase pentru a crea situații statistice, dar nu se realizează automat sau în mod comprehensiv.

3.5.2. Date privind activitatea instanțelor

Ministerul Justiției colectează date referitoare la activitatea instanțelor naționale, defalcate pe infracțiuni și după durata medie a procedurilor în fața unei instanțe naționale.¹³⁶ În urma unei solicitări de informații, Ministerul a furnizat date privind numărul de sentințe definitive pronunțate pentru anumite infracțiuni; aceste date au fost dezagregate în funcție de sediul instanței care a pronunțat pedeapsa, vârsta persoanei condamnate (sub sau peste 18 ani), durata pedepsei cu închisoare aplicată și dacă pedeapsa cu închisoarea a fost sau nu suspendată.

De asemenea, Ministerul a furnizat date pentru perioada 2017-2021 în legătură cu următoarele infracțiuni: actul sexual cu un minor, coruperea sexuală a minorilor, folosirea minorilor în scop de cerșetorie, racolarea minorilor în scopuri sexuale, rele tratamente aplicate minorilor, traficul de minori (Art. 211 Cod penal) și traficul de minori (Legea nr. 678/2001, Art. 13). Datele legate de viol lipsesc.

Datele (așa cum sunt detaliate în Tabelul nr. 4) arată că numărul de astfel de cauze care ajung în fața instanțelor a crescut de la 390 în 2017 la 545 în 2021, cu fluctuații în creștere și scădere în anii intermediari. Ceea ce pare să fi crescut semnificativ este durata medie a procedurilor în fața instanței – care a crescut de la 368,44 zile în 2017 la 536,15 zile în 2021. Infracțiunea în care durata medie a procedurilor este semnificativ mai mare decât toate celelalte este traficul de minori, în condițiile prevăzute de Legea nr. 678/2001, art. 13.

După cum se detaliază în Tabelul nr. 5, numărul persoanelor condamnate pentru astfel de infracțiuni a scăzut de la 407 în 2017 la 311 în 2021, în ciuda creșterii numărului de dosare. În anii intermediari, numărul de condamnări a fost mai asemănător cu cel înregistrat în 2021 (288 în 2018, 311 în 2019 și 274 în 2020). În aproximativ 60% din cazuri, persoanele condamnate primesc pedeapsa închisorii cu suspendare. Aproximativ 25% primesc pedepse de la 0 la 5 ani de închisoare, fiind privați de libertate. În aproximativ 10% din cazuri se aplică pedepse cu închisoarea de la 5 la 10 ani. Sancțiunea cu amenda sau stabilirea de pedepse mai mari de 10 ani este rară.

Ministerul Justiției nu colectează date dezagregate în raport cu modul de desemnare a avocatului (ales/din oficiu), sexul sau etnia persoanelor condamnate sau a victimelor sau numărul victimelor.

În sistemul de raportare a datelor statistice judiciare privind activitatea instanțelor, care este disponibil la nivelul Ministerului privind indicatorul legat de durata medie a procedurilor în fața

---

¹³⁶ Ministerul Justiției, răspunsul din 19 iulie 2022.

instanței, nu pot fi evidențiate cazuri distincte. Raportarea se face în funcție de subiectul principal al cazului, iar duratele raportate sunt durate medii. În plus, nu sunt disponibile date referitoare la proceduri care ar fi putut fi închise sau încheiate din cauza expirării termenului de prescripție.

În ceea ce privește activitatea instanțelor, datele sunt publicate pe portal.just.ro. Fiecare instanță din România are un site web în cadrul acestui portal. Informațiile de pe aceste site-uri sunt introduse și păstrate direct de către personalul instanței, cu excepția informațiilor despre dosare și ședințe. Aceste informații sunt preluate automat din sistemul de gestionare a dosarelor instanței - ECRIS CDMS. Ministerul Justiției este responsabil pentru informațiile despre circumscripții (coduri poștale - care pot fi adăugate, actualizate, șterse etc.). Ministerul are și competențe informatice în întreținerea și suportul tehnic al aplicației ECRIS, informațiile de tip conținut fiind în administrarea instanțelor de judecată.

Persoanele care nu doresc ca dosarele să fie publice pe portalul instanțelor pot solicita confidențialitatea de la instanța care se ocupă de cauză. Instanțele pot folosi opțiunea de confidențialitate atunci când introduc date în aplicația ECRIS, astfel încât cazurile să poată fi eliminate de pe portal. De asemenea, pot anonimiza nume etc.

Tipul de date colectate de personalul de specialitate la nivelul instanțelor de judecată se stabilește prin hotărâre a Consiliului Superior al Magistraturii, fiind publicate periodic (trimestrial) în bazele de date statistice judiciare. Aceste date pot fi raportate prin rapoarte predefinite în cadrul sistemului STATIS. Acest sistem este administrat de Consiliul Superior al Magistraturii. În sistemul de raportare STATIS nu există date statistice judiciare privind situația victimelor. Singura categorie de persoane pentru care sunt disponibile date statistice judiciare, în cadrul acestui sistem, este categoria persoanelor condamnate prin hotărâre definitivă.

3.5.3. Date privind activitatea altor profesioniști relevanți

Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați (ANES)

ANES, în calitate de autoritate publică centrală în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie, centralizează datele reprezentând numărul total de victime ale violenței în familie, beneficiare de servicii sociale, raportate de Direcțiile Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului (DGASPC) în baza informațiilor furnizate de toate instituțiile și organizațiile competente.

Tabel nr. 2 – Numărul copiilor victime ale violenței domestice

(așa cum este furnizat de ANES în răspunsul oficial din 13 iulie 2022)

An	Numărul copiilor victime ale violenței domestice	Din care:
2017	10,972	5,295 băieți 5,677 fete
2018	10,867	5,125 băieți 5,742 fete
2019	11,162	5,158 băieți 6,004 fete
2020	9,255	4,374 băieți 4,881 fete

2021	9,321	4,260 băieți 5,061 fete
------	-------	----------------------------

Începând cu anul 2021, ANES centralizează numărul copiilor victime în funcție de formele violenței în familie și de tipurile de servicii oferite acestora. Aceste date sunt discutate și mai sus, în Secțiunea 3.4.6., unde sunt examinate serviciile de sprijin disponibile pentru copii victime ale infracțiunilor.¹³⁷

Categoriile de informații menționate în dosarul centralizator în domeniul violenței în familie cuprind informații despre situația victimelor violenței în familie și se referă la cazurile înscrise în evidențele fiecărei Direcții Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului (DGASPC) în perioadele de raportare. Ele se referă, de asemenea, la distribuția lor pe sexe, reședință, cetățenie, grupe de vârstă, tipuri de intervenție, servicii furnizate, tipuri și stadiu de soluționare, proceduri judiciare, măsuri de siguranță și protecție și factori de risc. Nu există informații dacă aceste date sunt utilizate pentru orice tip de analiză statistică sau dacă se aplică vreo procedură de anonimizare în legătură cu acestea. Secțiunea statistică destinată copiilor victime ale violenței domestice analizează exclusiv cazurile copiilor victime ale diferitelor forme de violență domestică și tipurile de servicii oferite acestora. Informațiile cu privire la alte particularități sunt folosite pentru tratarea cazului de către specialiștii din cadrul direcțiilor generale de asistență socială și protecția copilului, și nu în scopuri statistice.

Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție (ANPDCA)

Autoritatea Națională colectează și date în legătură cu rapoartele direcțiilor generale județene de asistență socială și protecția copilului privind abuzul, neglijarea și exploatarea copiilor. Unii dintre copiii victime ale abuzului, neglijării și exploatării sunt și victime ale unor infracțiuni anume, însă datele de raportare nu sunt dezagregate în acest sens.

Autoritatea nu colectează date în legătură cu numărul de copii instituționalizați care au comis infracțiuni. Datele disponibile acoperă doar numărul copiilor care săvârșesc o faptă penală și nu răspund penal și care au fost notificați și înregistrați în evidențele Direcțiilor Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului.¹³⁸

Autoritatea colectează date în legătură cu numărul copiilor victime ale infracțiunilor. Din 2020, Autoritatea a început culegerea de date referitoare la tipurile de infracțiuni comise împotriva unor astfel de copii. Astfel de date nu sunt furnizate încă în mod corespunzător de către serviciile sociale. Raportarea efectuată este considerată a fi o încercare de a pilota extinderea problematicilor asupra cărora autoritățile locale ar putea transmite astfel de informații.

Colectarea datelor privind copiii victime a fost inițiată după aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 24/2019. În răspunsul său la solicitarea de informații, Autoritatea Națională s-a referit la următoarele elemente pentru perioada 2019-2021:¹³⁹

- a) înființarea și organizarea Serviciilor de Sprijin pentru Victimele Infracțiunilor;
- b) numărul copiilor victime ale altor infracțiuni decât violența asupra copiilor și enumerarea tipurilor de infracțiuni - beneficiari ai Serviciilor de sprijin pentru victimele infracțiunilor;
- c) numărul de cazuri de violență asupra copiilor în legătură cu care s-a încheiat procesul penal fără ca nimeni să fie trimis în judecată;
- d) numărul cazurilor de violență asupra copiilor în legătură cu care s-au pronunțat sentințe definitive;
- e) o enumerare a tipurilor de cazuri privind violența împotriva copiilor.

¹³⁷ Autoritatea Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați, răspunsul din 13 iulie 2022.

¹³⁸ Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție, răspunsul din 20 iulie 2022.

¹³⁹ Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție, răspunsul din 20 iulie 2022.

Aceste informații sunt obținute de la Direcțiile Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului (DGASPC). În cadrul focus-grupului, asistenții sociali și reprezentatul Autorității au subliniat că, în general, în cazurile menționate la punctele b) și c), parchetele și instanțele de judecată nu comunică direcțiilor datele solicitate; ele nu o fac nici după depunerea de cereri scrise, deși au o astfel de obligație conform Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 24/2019. Puținele autorități care trimit date, le trimit cu ani de zile întârziere.¹⁴⁰

Nu sunt colectate date referitoare la vulnerabilitățile specifice ale victimelor (cum ar fi identitatea de gen, orientarea sexuală, originea etnică, statutul de migrant, condițiile de viață etc.). Deși Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 24/2019 prevede înființarea unui Registru al victimelor infracțiunilor, Registrul respectiv nu conține nici el astfel de detalii. Acest lucru se poate datora lipsei de resurse sau faptului că în general colectarea datelor și dezagregarea lor nu sunt percepute ca fiind suficient de importante.

Serviciile de Asistență pentru Victimele Infracțiunilor au început să funcționeze, din punct de vedere tehnic, din anul 2019 (în urma adoptării Ordonanței nr. 24/2019). În septembrie 2021, au fost înființate 27 (57,44%) astfel de servicii, 3 erau în curs de înființare, 5 erau nefuncționale și marea majoritate a acestora nu avuseseră niciodată beneficiari.¹⁴¹ Registrul victimelor infracțiunilor va furniza date referitoare atât la copii, cât și la adulți. În cadrul focus-grupului, participanții au recunoscut că Registrul nu există sau că acolo unde există la nivel local este până acum subdezvoltat.¹⁴²

Datele sunt colectate de Autoritatea Națională ca parte a raportului anual al Echipei Intersecționale Locale de prevenire și combatere a violenței asupra copiilor. Această colectare de date este utilizată în scopul raportării către diferite organisme internaționale sau pentru elaborarea de politici în domeniu; datele sunt puse la dispoziție în mod regulat pe site-ul instituției.

3.5.4. Indicatori

Din informațiile identificate în timpul acestei cercetării, reiese că nu se efectuează nicio evaluare a vreunui indicator pe baza datelor colectate. Prin urmare, evaluarea oricăror indicatori structurali, de proces sau de rezultat lipsește.

3.5.5. Analiza rezultatelor

În general, datele de la nivel național sunt colectate manual, din registrele instituționale și direct din rapoartele angajaților. Datele sunt introduse de personalul structurilor teritoriale de specialitate. Deși pot fi solicitate de orice persoană sau entitate juridică interesată, majoritatea datelor colectate nu sunt altfel accesibile publicului. Singura instituție care anual își face publice unele date este Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție.

Colectarea datelor este realizată de mai multe instituții, fără a fi dezagregate adecvat și cu foarte puțină colaborare între instituții care lucrează cu diferite tipuri de specialiști. Prin urmare, datele existente rămân fragmentate, actorii implicați neavând adesea informații despre activitatea relevantă, provocările și rezultatele obținute de ceilalți.

Se colectează date privind aspecte specifice și limitate, datele rămânând insuficiente. De exemplu, nu există nicio colectare de date în scopuri statistice atunci când este vorba de vulnerabilități specifice,

---

¹⁴⁰ Focus-grup cu polițiști și asistenți sociali, 27 august 2022.

¹⁴¹ Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție, răspunsul din 20 iulie 2022.

¹⁴² Focus-grup cu polițiști și asistenți sociali, 27 august 2022.

cum ar fi identitatea de gen, orientarea sexuală, originea etnică, în special originea etnică a romilor, statutul de migrant, statutul socio-economic, condițiile de viață sau dizabilitățile. Uneori, datele colectate sunt dezagregate pe baza vârstei; de exemplu, există date privind victima anumitor infracțiuni sau persoana condamnată pentru anumite infracțiuni, respectiv dacă are sub sau peste 18 ani. Acestea ar putea fi dezagregate în funcție de mai multe criterii. Nu există date colectate cu privire la durata anchetei în legătură cu toate infracțiunile în care sunt implicați copiii, date referitoare la trimiterea copiilor victime către serviciile de asistență/organizațiile pentru drepturile copilului și autoritățile de protecție. Modul actual de colectare a datelor nu urmează nicio structură metodologică internațională, cum ar fi metodologia ODIHR pentru evaluarea drepturilor omului bazată pe indicatori structurali, de proces și de rezultat.

3.6. Sondaje despre victimizare și cercetări calitative cu privire la copiii implicați în proceduri legale

3.6.1. Introducere

Cercetările disponibile privind copiii implicați în proceduri legale rămân limitate, majoritatea rapoartelor existente fiind emise de actori neguvernamentali. În această secțiune vor fi prezentate trei dintre cele mai recente și relevante rapoarte:

- un raport al Consiliului Superior al Magistraturii privind practica judecătorilor și procurorilor în cauzele privind infracțiunile de natură sexuală cu copii victime;¹⁴³
- un raport comparativ, Revizuirea la nivel european a practicilor și a lacunelor din sistemele de asistență judiciară pentru copiii din Belgia, Franța, Ungaria, România și Țările de Jos;¹⁴⁴
- un raport al organizației Salvați Copiii privind sistemul de identificare și referire a abuzului în cazul copiilor sub 11 ani.¹⁴⁵

3.6.2. Prezentare generală a rapoartelor recente

Raport privind practica instanțelor de judecată și a parchetelor de pe lângă acestea în investigarea și soluționarea cauzelor privind infracțiuni la viața sexuală cu victime minore¹⁴⁶ (Consiliul Superior al Magistraturii)

Acest raport a fost publicat în urma cercetărilor efectuate în cadrul Inspecției Judiciare a Consiliului Superior al Magistraturii, fiind finanțat prin buget propriu. Obiectivele controlului au fost următoarele:

- evaluarea modului în care instanțele și parchetele apreciază valabilitatea consimțământului copilului victimă în funcție de vârsta acestuia;

---

¹⁴³ Consiliul Național al Magistraturii – Inspecția Judiciară, Raport privind practica instanțelor de judecată și a parchetelor de pe lângă acestea în investigarea și soluționarea cauzelor privind infracțiuni la viața sexuală cu victime minore, 2021, disponibil la: http://www.inspectiajudiciara.ro/Raportul-privind-practica-instantelor-de-judecata-si-a-parchetelor-de-pe-langa-acestea-in-investigarea-si-soluționarea-cauzelor-privind-infracțiuni-la-viața-sexuală-cu-victime-minore_2021-07-28.pdf.

¹⁴⁴ L. Graziani et. al., (2021), Revizuirea la nivel european a practicilor și a lacunelor din sistemele de asistență judiciară pentru copiii din Belgia, Franța, Ungaria, România și Țările de Jos, p. 10, disponibil la: [Revizuire EU RO.pdf \(childhub.org\)](#)

¹⁴⁵ Salvați Copiii, Analiza sistemului de identificare și referire a abuzului în cazul copiilor cu vârsta sub 11 ani, (2018), disponibil la: <https://www.salvaticopiii.ro/sci-ro/files/a4/a4afa9be-8055-4320-b96b-ae9a0dda39fa.pdf>; vezi și Salvați Copiii România, Studiu privind incidența violenței asupra copiilor, 2021, disponibil la: https://www.salvaticopiii.ro/sci-ro/media/Documente/Studiu-violenta-asupra-copilului-Salvati-Copiii-2021_1.pdf.

¹⁴⁶ Consiliul Național al Magistraturii – Inspecția Judiciară, Raport privind practica instanțelor de judecată și a parchetelor de pe lângă acestea în investigarea și soluționarea cauzelor privind infracțiuni la viața sexuală cu victime minore, 2021, disponibil la: http://www.inspectiajudiciara.ro/Raportul-privind-practica-instantelor-de-judecata-si-a-parchetelor-de-pe-langa-acestea-in-investigarea-si-soluționarea-cauzelor-privind-infracțiuni-la-viața-sexuală-cu-victime-minore_2021-07-28.pdf.

- identificarea standardelor de probațiune;
- evaluarea respectării prevederilor legale privind modalitatea de audiere a copiilor victime;
- identificarea cauzelor care au determinat posibile situații de practică neunitară;
- identificarea măsurilor necesare.

În ceea ce privește metodologia, echipele de control au solicitat instanțelor și parchetelor în primul rând lista cauzelor/dosarelor privind infracțiunile legate de viața sexuală în care sunt implicate victime copii. În al doilea rând, au solicitat toate hotărârile judecătorești și soluțiile procurorului de netrimiteră în judecată în cauze care pun sub semnul întrebării valabilitatea consimțământului copiilor victime ale acestor infracțiuni. Controlul a vizat un eșantion de cel puțin 2,5 % din cazurile din prima categorie și cel puțin 10 % din cazurile din a doua categorie. Eșantionul propus inițial trebuia să includă un procent mai mare de cazuri, dar a fost redus având în vedere constrângerile financiare și de timp.

Controlul s-a efectuat în perioada 1 septembrie 2020 -1 martie 2021. Informațiile solicitate au vizat cauze și dosare din perioada februarie 2014 - iulie 2020. S-a constatat că în această perioadă, parchetele din țară au cercetat 18, 549 de cazuri de infracțiuni sexuale cu victime copii. Dintre acestea, 3, 496 au fost finalizate prin rechizitorii și 138 prin acorduri de recunoaștere a vinovăției (mai puțin de 20%); în restul cazurilor, urmărirea penală a fost încheiată de parchete (în 2,279 prin soluții de renunțare la urmărirea penală, presupusului făptuitor fiindu-i aplicate alte sancțiuni mai puțin severe și 12,636 dosare au fost clasate).

Din februarie 2014 până în iulie 2020, instanțele interne s-au ocupat de 2,732 de cazuri de infracțiuni sexuale cu victime copii în care a fost pronunțată o decizie definitivă. În 252 dintre acestea, valabilitatea consimțământului a fost pusă sub semnul întrebării. 69 de cauze au fost soluționate prin acorduri de recunoaștere a vinovăției. În aproape toate aceste cazuri (cu excepția unuia), inculpatul a fost condamnat pentru act sexual cu un minor și nu pentru viol. În doar patru dosare în care a existat un acord de recunoaștere a vinovăției, inculpații au ajuns în spatele gratiilor. În restul cazurilor, autorii au primit o pedeapsă cu închisoare cu suspendare.

Raportul a evidențiat o problemă importantă legată de jurisprudența divergentă și practica neunitară în ceea ce privește noțiunea de consimțământ în cauzele care privesc infracțiuni sexuale cu copii victime. Problema ține de vârsta la care se consideră că ar putea copiii consimți la relații sexuale. S-a relevat faptul că unii procurori consideră că victimele sub 12 ani nu pot exprima un consimțământ valabil (în sensul de a întreține acte sexuale și de a înțelege ce înseamnă aceasta și care sunt consecințele lor). Prin urmare, autorii au fost acuzați de viol în formă agravată. Au existat totuși și cazuri în care procurorii au presupus că victimele mai tinere, chiar și în vârstă de 7 ani, pot exprima un astfel de consimțământ; prin urmare, presupusul făptuitor a fost acuzat de act sexual cu un minor.

Alte aspecte probematice identificate în legătură cu evaluarea consimțământului au fost următoarele:

- organele de urmărire penală au apreciat valabilitatea consimțământului victimei numai prin raportare la percepția greșită a agresorului cu privire la vârsta victimei;
- aprecierea consimțământului copilului victimă ca fiind valabil s-a făcut prin referire la relațiile preexistente dintre victimă și făptuitor, inclusiv conversațiile telefonice și interacțiunea pe rețelele de socializare.

O altă problemă sistemică ilustrată în raport se referă la modul în care parchetele gestionează cazurile în care o victimă de etnie romă este căsătorită de familie cu un bărbat adult. Nu este clar cum a fost determinată etnia în acest caz. Se subliniază că există cazuri în care încetarea procesului penal se decide pe motiv că părinții fetei au fost de acord cu relația, iar copilul și adultul locuiesc împreună, fiind logodiți. Mai mult, un motiv recurent pentru încetarea procedurii este „tradiția romilor în care fetele se căsătoresc de tinere”. Adesea, părinții nu sunt audiați.

Raportul arată că a aprecia ca valabil consimțământul exprimat în asemenea împrejurări, care cel mai adesea pun victimele în imposibilitatea de a rezista în fața unei constrîngeri devenite tradiție și asimilată normalității, nu face decât să încurajeze astfel de practici. Prin urmare, „tradiția” grupului etnic eludează prevederile legii, cu consecințe importante asupra interesului superior al copilului și perpetuarea acestor obiceiuri și practici.

Informațiile furnizate au fost dezagregate pe infracțiuni (viol, agresiune sexuală, act sexual cu un minor, corupție sexuală a minorilor și recrutarea minorilor în scopuri sexuale) Nu s-a făcut nicio dezagregare pe anumite grupe de vârstă sau pe alte caracteristici, cum ar fi locul de reședință, statutul social etc. Copiii nu au fost implicați în niciun fel în activitatea de cercetare.

S-a constatat că principalele probleme pe care le au copiii victime în timpul procedurilor sunt următoarele:

- Lipsa spațiilor special amenajate pentru audierea copiilor victime;
- Reaudierea copiilor victime chiar de și 4-5 ori în cursul procedurilor judiciare, fapt care poate duce la revictimizare;
- Jurisprudența divergentă și practica neunitară în legătură cu noțiunea de consimțământ în cauzele care implică infracțiuni sexuale cu copii victime. În funcție de parchetul sau instanța în care se examinează cazul, copiii sub 12 ani pot fi considerați victime ale violului sau victime ale infracțiunii de act sexual cu un minor.

Unele dintre aceste concluzii sunt similare cu cele ale cercetării de față. Este cazul problemelor legate de audierea repetată a copiilor și lipsa camerelor de audiere pentru copii, așa cum am detaliat în Secțiunea. 3.4.4. O altă constatare similară se referă la modul în care sunt tratate cazurile în care sunt implicați copiii romi. În cadrul unuia dintre focus-grupuri, un participant a declarat că în cazuri în care sunt implicate tinere fete de etnie romă, există o practică de a înceta procedura dacă tânăra are deja copii, considerându-se că este prea târziu pentru a interveni și acest lucru nu va face decât să dăuneze nou-născutului.¹⁴⁷ Un alt participant la același focus-grup a subliniat că este nevoie de claritate în definirea căsătoriilor timpurii și a căsătoriilor forțate și că sprijinul organizațiilor neguvernamentale rome este esențial în acest sens.

(Cu privire la acuzațiile de abuz sexual asupra fetelor rome) „De fiecare dată când a existat un copil la mijloc [un copil pe care fata îl născuse], eu am dat soluție de netrimiteră în judecată. În astfel de cazuri afectezi și dreptul copilului la ambii părinți. Ancheta vizează acte sexuale cu un minor. Dar dacă au deja un copil, ce pot face? Pe bune acum. Îi dai o renunțare cu muncă, îi ceri să-și ceară scuze [și gata]... (Magistrat, focus grup)¹⁴⁸

Revizuirea la nivel european a practicilor și a lacunelor din sistemele de asistență judiciară pentru copiii din Belgia, Franța, Ungaria, România și Țările de Jos¹⁴⁹

Acest studiu a fost comandat de organizația neguvernamentală Terre des Hommes în cadrul proiectului CLEAR-Rights.¹⁵⁰ Principalul obiectiv al acestui proiect este de a crește asistența juridică

¹⁴⁷ Focus-grup cu judecători și procurori, 21 iulie 2022.

¹⁴⁸ Focus-grup cu judecători și procurori, 21 iulie 2022.

¹⁴⁹ L. Graziani et. al., (2021), Revizuirea la nivel european a practicilor și a lacunelor din sistemele de asistență judiciară pentru copiii din Belgia, Franța, Ungaria, România și Țările de Jos, p. 10, disponibil la: [Revizuire EU_RO.pdf \(childhub.org\)](https://childhub.org/RO.pdf)

¹⁵⁰ Mai multe informații despre proiect sunt accesibile la: <https://childhub.org/en/child-protection-online-library/clear-rights-european-review-practices-and-gaps-legal-aid-systems-children#:~:text=The%20main%20objective%20of%20the,assistance%2C%20in%20line%20with%20the>.

pentru copii, mai precis de a îmbunătăți accesul egal la un avocat pentru copiii suspecți sau acuzați de infracțiuni, prin consolidarea accesului la asistență judiciară de calitate și specializată finanțată de guvern și la asistență juridică pro bono, în conformitate cu Directiva 2016/800/UE privind garanțiile procedurale pentru copiii care sunt persoane suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale. Finanțarea este asigurată de Programul Justiție al Uniunii Europene (din ianuarie 2021 până în decembrie 2022).

Acest proiect se concentrează pe cinci țări europene: Belgia, Franța, Ungaria, România și Țările de Jos.

Obiectivele studiului au fost următoarele:

1. Să prezinte o imagine de ansamblu asupra accesibilității și calității oferite de sistemele de asistență juridică pentru copiii aflați în conflict cu legea, inclusiv identificarea lacunelor și a practicilor promițătoare;
2. Să ofere o imagine de ansamblu asupra capacităților și nevoilor de formare pentru avocații care asigură asistență judiciară și avocații pro bono;
3. Să elaboreze recomandări pe baza lacunelor și a practicilor promițătoare identificate.

Metodologia studiului a inclus analiza documentară, consultări pe teren cu profesioniști din cele cinci țări și analiza instrumentelor naționale de raportare. La începutul procesului a fost elaborat un set de chestionare, urmând o abordare practică și fezabilă. S-au făcut ajustări minimale, i.e., interviuri față în față, întâlniri online, Survey Monkey, discuții de grup, în funcție de disponibilitatea partenerilor din fiecare țară, situațiile concrete și constrângerile datorate pandemiei de COVID-19. În România au fost realizate interviuri cu 4 avocați, 2 experți în politici publice, 2 reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale, 2 asistenți sociali și un avocat stagiar. De asemenea, pentru a se asigura că opiniile copiilor sunt luate în considerare în proiect și pentru a ajuta partenerii să elaboreze materiale prietenoase cu copii, în România a fost înființat un Consiliu Consultativ al Copiilor.

Studiul a concluzionat următoarele în legătură cu România:

- În general, asistența juridică include consultarea și reprezentarea în proceduri judiciare, cu instituții dedicate responsabile de organizarea acesteia;
- Asistența juridică este disponibilă și gratuită pentru copii, însă avocații nu sunt întotdeauna specializați în justiția juvenilă. Procesul de acreditare sau certificare nu este clar;
- Condițiile de acordare a asistenței juridice pentru copii nu sunt optime din cauza lipsei de finanțare. Există constrângeri bugetare importante și mulți avocați se simt frustrați;
- În unele locuri, în special în zonele rurale, avocații nu sunt disponibili; traducătorii sunt adesea disponibili în capitală, dar nu în afara Bucureștiului.
- Cunoașterea drepturilor copilului și a justiției juvenile, inclusiv o abordare interdisciplinară, poate fi îmbunătățită. Au existat mai multe inițiative și proiecte de consolidare a aptitudinilor, dar costul instruirii și supraîncărcarea cu muncă sunt încă considerate un obstacol.
- Mulți copii nu sunt suficient de pregătiți și informați. Chiar și atunci când copiii au fost informați de către avocat, ei tot nu înțeleg neapărat procedura.
- Este nevoie de consolidarea colaborării între diferiții actori care lucrează cu copiii în conflict cu legea, inclusiv polițiști, asistenți sociali, psihologi și specialiști în sănătate mintală.

Concluziile acestui studiu coincid cu cele ale prezentului raport în ceea ce privește asistența juridică disponibilă pentru copiii implicați în proceduri judiciare, așa cum sunt descrise în Secțiunea 3.4.3. Deși asistența juridică a copiilor este disponibilă din punct de vedere tehnic și e gratuită, avocații care îi sprijină pe copii nu trebuie să aibă o pregătire specifică. În plus, după cum s-a subliniat în acest raport și în special în capitolul 3.3., colaborarea multidisciplinară a profesioniștilor care se ocupă de copii în sistemul de justiție este foarte limitată și, atunci când există, rămâne informală. Prin urmare, este necesară consolidarea colaborării dintre părțile interesate relevante.

Salvați Copiii - Analiza sistemului de identificare și referire a abuzului în cazul copiilor cu vârsta sub 11 (2018)¹⁵¹

Studiul a examinat raportarea abuzului, neglijării sau exploatării copiilor sub 11 ani și a urmărit găsirea unor răspunsuri la următoarele întrebări:

- Cine identifică de obicei abuzul, neglijarea și exploatarea copiilor?
- Unde sunt identificate aceste fenomene sociale?
- Ce se întâmplă cu identificarea copilului victimă a abuzului, neglijării sau exploatării?
- Ce specialiști sunt implicați de facto în protecția victimelor drepturilor copilului și cum colaborează?

În prima etapă a cercetării a fost adoptată o abordare calitativă pentru a evalua modalitățile de interacțiune a profesioniștilor cu atribuții în prevenirea și combaterea violenței asupra copiilor. A urmat o cercetare exploratorie care a vizat atât identificarea percepțiilor și atitudinilor specialiștilor în domeniu, ale părinților și copiilor cu privire la problematica ridicată de obiectivele studiului, cât și identificarea de soluții pentru îmbunătățirea serviciilor disponibile pentru protecția victimelor violenței.

Metodele de cercetare utilizate au fost focus-grupul și interviul individual în profunzime, metode care permit o investigare detaliată a percepțiilor și atitudinilor subiecților. În total, au fost realizate 62 de interviuri și 10 focus-grupuri cu asistenți sociali și manageri ai serviciilor sociale, profesori și directori, consilieri școlari, doi copii, magistrați (judecători și procurori), medici, părinți, polițiști, psihologi clinicieni/psihoterapeuți și reprezentanți ai Autorității Naționale pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție.

Numărul cazurilor de abuz și violență împotriva copiilor este raportat pentru anul 2016, conform prevederilor Autorității Naționale pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție. Informațiile sunt dezagregate în funcție de mediul de proveniență al copilului (rural sau urban), de sexul victimei și de specificul abuzului și violenței pe grupe de vârstă. În 2016, cele mai multe cazuri au fost raportate de profesioniști în domeniu – 9,581 de raportări – fără a fi furnizate informații despre categoriile de profesioniști care au realizat raportarea. Au urmat plângeri de la persoane fizice (7,540 de cazuri), de la copii (2,417 de cazuri) și anchete din oficiu inițiate de serviciile sociale (424 de cazuri).

Studiul Salvați Copiii România subliniază că multe tipuri de abuz și violență nu sunt niciodată raportate, chiar și atunci când există terți care știu despre ele. Există o toleranță socială crescută față de abuzul fizic ușor (palmuire, trasul de urechi și de păr) și cel emoțional (umilire, adresarea de cuvinte vulgare) atunci când acestea au loc între membrii familiei, chiar dacă se petrec în contexte sociale sau spații publice.

S-a constatat că acest lucru rămâne adevărat chiar și în rândul unor profesori care declară că au întâlnit cazuri în care copiii sunt victime ale abuzurilor fizice grave în familie, dar nu au considerat că este necesar să le raporteze; au încercat să „compenseze”, „să consoleze copilul”, oferindu-le șansa „de a găsi o oază de liniște în școală”. Medicii generaliști au declarat la rândul lor că nu raportează întotdeauna astfel de cazuri, mai ales dacă consideră că sănătatea copilului nu a fost pusă în pericol, deoarece părinții copilului s-ar „muta” la alt medic de familie sau din cauza faptului că nu au instrumente/nu cunosc procedurile.

---

¹⁵¹ Salvați Copiii, Analiza sistemului de identificare și referire a abuzului în cazul copiilor cu vârsta sub 11 ani, (2018), available at <https://www.salvaticopiii.ro/sci-ro/files/a4/a4afa9be-8055-4320-b96b-ae9a0dda39fa.pdf>; vezi și Salvați Copiii România, Studiu privind incidența violenței asupra copiilor, 2021, disponibil la: https://www.salvaticopiii.ro/sci-ro/media/Documente/Studiu-violenta-asupra-copilului-Salvati-Copiii-2021_1.pdf.

Nici exploatarea prin muncă sau folosirea unui copil în scopul cerșetoriei nu este întotdeauna raportată. Asta pentru că raportarea este percepută ca inutilă, deoarece nu se va întâmpla nimic, iar copilul se va „întoarce în stradă în curând”.

La nivelul poliției și al sistemului judiciar, în măsura în care cazurile de violență sunt transmise acestor instituții, procedurile de lucru sunt standardizate și unitare. Problemele identificate se referă la lipsa spațiilor destinate audierii copilului victimă și lipsa pregătirii în domeniu în privința audierii copiilor victime. În ceea ce privește raportarea, majoritatea sesizărilor provin de la autoritățile pentru protecția copilului. Colaborarea cu instituțiile din domeniul asistenței sociale s-a constatat a fi uneori dificilă din cauza practicilor neunitare, a absenței/nerespectării procedurilor sau a lipsei de echipamente sau personal specializat.

Aceste concluzii sunt similare cu cele rezultate din cercetarea efectuată în cadrul prezentului raport. Problemele legate de audierea copiilor sunt similare, așa cum este detaliat în secțiunea 3.4.4; acestea se referă la lipsa sălilor de audiere adecvate și suficiente și lipsa pregătirii profesioniștilor în audierea copiilor. În plus, colaborarea insuficientă între diferiții actori care lucrează cu copiii implicați în proceduri judiciare este subliniată, așa cum este detaliat în raportul nostru și în special în capitolul 3.3.

3.7. Lacune, provocări și recomandări

Raportarea și înregistrarea infracțiunilor împotriva copiilor (Secțiunea 3.1.)

Lacune și provocări

Raportarea se face de obicei direct la poliție sau apelând Serviciul Național de Urgență 112. Aceasta din urmă a fost identificată drept cea mai eficientă metodă de raportare, dat fiind că sesizarea trebuie înregistrată în legătură cu fiecare apel; aceasta înseamnă că autoritățile trebuie să inițieze o formă de anchetă. Situația poate fi diferită atunci când alte modalități de sesizare sunt utilizate, existând situații practice care sugerează că nu toate sesizările realizate oral la poliție ajung să fie investigate. Raportarea poate fi făcută și în fața parchetului. Se pare că atunci când plângerile sunt realizate în formă orală, ele nu sunt întotdeauna examinate. Mai mult, este de obicei sarcina unor polițiști care nu au o pregătire specială în lucrul cu copiii victime, copiii martori sau copiii care vin să raporteze infracțiunile ca terți să se ocupe de sesizări și înregistrări .

Recomandări

- Să se asigure existența unui mecanism eficient de sesizare pentru plângerile privind infracțiunile în care sunt implicați copiii:
  - Diseminarea informațiilor despre mecanismele existente de preluare a plângerilor, cum ar fi Serviciul Național de Urgență 112 și Linia Națională de Asistență pentru Copii 119;
  - Crearea de servicii speciale pentru sesizarea acestor infracțiuni în secțiile de poliție sau în școli (de exemplu, cutii poștale speciale; personal specializat în primirea copiilor);
  - Să se asigure că și copiii provenind din grupuri vulnerabile și rudele lor apropiate au acces la mecanismele existente de preluare a plângerilor, și identificarea și eliminarea barierelor discriminatorii sau obstacolelor procedurale (cum ar fi nevoia de reprezentant legal în această etapă incipientă)
- Să se asigure că profesioniștii care interacționează cu copiii beneficiază de o pregătire adecvată prin:
  - Oferirea de oportunități de formare periodică și continuă în toată țara;

- Încurajarea profesioniștilor să trateze orice aspect de care se plâng copiii ca pe o potențială sesizare și să acționeze, indiferent de tipul de și nivelul de gravitate al infracțiunii;
- Includerea de instruiți cu privire la comunicarea în mod direct cu copiii, într-o manieră sigură, respectuoasă și fără amenințări.

Referiri de la terți către poliție/parchete (Secțiunea 3.2.)

Lacune și provocări

De obicei, terții sesizează poliției cazuri de infracțiuni în care sunt implicați copii prin intermediul mecanismelor generale de sesizare, în special a liniei de asistență 112 a Serviciului Național de Urgență. Atunci când acești terți sunt specialiști care lucrează cu copiii, cum ar fi profesorii, asistenții sociali sau medicii, procedura de urmat este aceeași. Deși există exemple de colaborare între diferite autorități, această colaborare este de natură informală și nu este obligatorie și nici reglementată sub nicio formă. Datele legate de astfel de referiri nu sunt colectate într-o manieră individualizată cuprinzătoare.

Recomandări

- Să se asigure formarea specialiștilor care lucrează cu copiii pentru a exista garanția că aceștia sunt conștienți de obligațiile lor și de posibilitățile pe care le au de a raporta astfel de infracțiuni (de exemplu, profesori, medici, asistenți sociali etc.). În plus, să existe garanția că sunt pregătiți corespunzător pentru a lucra cu copiii prin:
  - Oferirea de oportunități de formare periodică și continuă la nivelul întregii țări, inclusiv în echipe multidisciplinare în care fiecare dintre specialiștii care interacționează cu copiii să înțeleagă mandatul și limitările altor categorii socioprofesionale;
  - Încurajarea specialiștilor să trateze orice aspect de care se plâng copiii ca pe o potențială sesizare și să acționeze în conformitate cu aceasta;
  - Includerea de instruiți cu privire la comunicarea în mod direct cu copiii, într-o manieră sigură, respectuoasă și fără amenințări.
- Să se creeze la nivel local mecanisme formale de lucru pentru a se asigura că specialiștii care lucrează cu copiii au un canal separat de comunicare cu organele de cercetare penală. Ar trebui să fie stabilite protocoale de colaborare între organele de urmărire penală și instituțiile care le pot sesiza; aceste protocoale ar trebui să includă proceduri specifice care ar trebui urmate, persoane de contact și modele de sesizare;
  - Să se pună la dispoziție oportunități de formare multidisciplinară și să se promoveze comunicarea regulată/grupuri de lucru.
  - Instituțiile care fac sesizări regulate către organele de urmărire penală ar trebui să instituie mecanisme cuprinzătoare de colectare a datelor cu privire la aceste procese; datele ar trebui să fie dezaggregate, incluzând informații detaliate despre victimă, cum ar fi vârsta, sexul, dizabilitatea, etnia, mediul social etc. Aceste instituții includ, de exemplu, Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați (ANES) și Direcțiile Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului.

Referiri din partea poliției/procuraturii către serviciile de sprijin pentru victime/ organizațiile pentru drepturile copilului/autoritățile de protecție a copilului (secțiunea 3.3.)

Lacune și provocări

Copiii implicați în proceduri judiciare au nevoie de sprijinul a diverse tipuri de specialiști; pe lângă avocații, polițiștii și procurorii implicați în dosar, este adesea necesară intervenția altor profesioniști, precum psihologi sau asistenți sociali. De aceea este necesar ca poliția și procurorii să colaboreze cu alte autorități și să solicite sprijinul acestora în susținerea copiilor victime. Deși în România există unele exemple de astfel de colaborări, ele rămân la nivel informal, fiind determinate de la caz la caz și depinzând de pregătirea, bunăvoința și posibilitățile de implicare ulterioară ale organelor de urmărire penală.

Recomandări

- Să se ofere instruire polițiștilor și procurorilor pentru a exista garanția că aceștia sunt conștienți de obligațiile lor și de posibilitățile de a asigura copiilor implicați în proceduri legale sprijinul de care ar putea avea nevoie (de exemplu, consiliere, cazare etc.). Să se pună la dispoziție liste cu serviciile oferite de diferite entități guvernamentale și neguvernamentale active la nivel local.
- Stabilirea unor mecanisme formale la nivel local pentru a se asigura că polițiștii și procurorii care lucrează cu copii au un canal special de comunicare cu autoritățile relevante și profesioniștii care pot și sunt capabili să ofere sprijin copiilor implicați în proceduri penale (asistenți sociali, pediatri, psihologi, organizații neguvernamentale).

Parcursul răspunsului justiției penale în cazurile de infracțiuni împotriva minorilor (Secțiunea 3.4.)

Lacune și provocări

Un copil implicat în proceduri legale poate intra în contact cu o varietate de specialiști, de la polițiști, procurori și judecători, până la medici legiști, psihologi și psihiatri. Celor mai mulți dintre acești profesioniști **le lipsește pregătirea specializată în lucrul cu copiii**. După cum s-a subliniat în acest raport, s-au luat măsuri pentru a se îmbunătăți accesul la formare și asistență. Cu toate acestea, o astfel de instruire rămâne disponibilă pentru un număr limitat de persoane și este oferită ad-hoc, în anumite ocazii, nereușind să acopere nevoia reală, și adesea se datorează angajamentului personal al profesioniștilor care lucrează cu copiii victime ale infracțiunilor. Intervențiile ad-hoc nu pot satisface nevoia unei formări juridice structurate, continue și coerente. Oportunitățile de formare au fost identificate drept una dintre provocările majore cu care se confruntă toți profesioniștii care lucrează cu copiii, atât în ceea ce privește înțelegerea comună a prevederilor de fond și a procedurilor, cât și pentru dezvoltarea abilităților și atitudinilor care respectă drepturile copiilor.

Când un copil implicat în proceduri are nevoie și i se asigură reprezentarea legală, aceasta este adesea exercitată de un **avocat desemnat din oficiu**. De regulă, acești avocați nu sunt pregătiți să lucreze cu copiii și nu au cunoștințe despre modul în care să gestioneze infracțiunile comise de copii sau împotriva copiilor. În plus, deseori avocatul se schimbă în diferitele etape ale procedurii.

Investigațiile încep de obicei, atunci când este cazul, cu **audierea copilului** victimă sau a copilului făptuitor. Această audiere are loc cel mai frecvent în prezența unui reprezentant legal, fără ca oportunitatea prezenței acestei/acestor persoane să fie evaluată. Copiii victime ale infracțiunilor sunt uneori audiați în mod repetat de organele de urmărire penală, în prezența sau în absența unui avocat și a unui psiholog sau reprezentant al serviciilor sociale, fără a fi indicat nivelul de pregătire al acestor specialiști. Ulterior, victima este audiată din nou de procuror, când, de regulă este asistată de un avocat și un psiholog. Uneori, victimele sunt audiate și de 4 sau 5 ori în timpul procedurilor, ceea ce

poate fi traumatizant. Aceste concluzii sunt similare cu cele prezentate de CSM, așa cum este menționat în raportul descris în Secțiunea 3.6.2.¹⁵²

*"Avem atât de multe cazuri cu clasări unde nu trebuie să fie așa. Dar chiar și așa-zisele succese, finalizate cu o condamnare, nu sunt neapărat un succes din perspectiva victimei." (magistrat în timpul focus-grupului)*¹⁵³

Potrivit articolului 111(8) din Codul procedură penală, înregistrarea audio sau audio-video a ședinței este obligatorie atunci când victima este copil. Cu toate acestea, textul de lege prevede că, atunci când o astfel de înregistrare nu este posibilă, acest aspect trebuie consemnat în declarația luată de la victimă, cu indicarea detaliată a motivului pentru care înregistrarea nu a fost posibilă. În practică, în majoritatea cazurilor, înregistrarea unor astfel de audieri nu are loc, organele de cercetare penală nedispunând de echipamentul necesar pentru astfel de acțiuni. Un raport al Inspecției Judiciare publicat în 2021 a subliniat că în cauzele pe care le-a evaluat nu a fost niciodată utilizată o înregistrare, dată fiind lipsa mijloacelor tehnice pentru efectuarea ei.¹⁵⁴

Lipsa acestor înregistrări are consecințe grave. În primul rând, repetarea audierii poate duce la revictimizare. În al doilea rând, din perspectiva obiectivului aflării adevărului, audierea copilului numai prin luarea unei declarații scrise nu va aduce rezultate semnificative, obținându-se cel mult, ca probă, o declarație în care relatarea copilului este filtrată și reformulată; astfel, prin revizuirea ulterioară a declarației scrise nu se va putea stabili care declarații și formulări aparțin copilului și care aparțin altor persoane implicate în anchetă.

În ceea ce privește modul în care sunt desfășurate aceste audieri, deși există unele practici promițătoare, lipsa unei metodologii general valabile, obligatorii și bine cunoscute pentru audierea copiilor și lipsa unei pregătiri profesionale specializate sunt cele mai importante două provocări cu care se confruntă profesioniștii atunci când interacționează cu copiii pe parcursul traseului lor legal.

În ceea ce privește locul în care au loc audierile, există foarte puține camere speciale de audiere în toată țara, majoritatea lor nefiind echipate adecvat. Existența unui număr suficient de camere de audiere adecvate este vitală pentru crearea unui sistem de justiție prietenos cu copiii. Printre altele, aceste camere trebuie dotate cu echipamente audio-video care să permită înregistrarea în timp real a audierii și transmiterea înregistrărilor în altă cameră, precum și transcrieri rapide.

Psihologii sunt rareori prezenți și, atunci când sunt prezenți, adesea le lipsesc abilitățile specifice de lucru cu copiii. Această informație a rezultat din focus grupuri și din unul dintre interviurile realizate. Mai mult decât atât, copiii sunt adesea reaudiați cel puțin de un polițist, un procuror și un judecător, în prezența avocatului inculpatului sau chiar a inculpatului. S-au luat măsuri pentru îmbunătățirea situației, fiind amenajate tot mai multe camere speciale de audiere și fiind implicați profesioniști specializați. Cu toate acestea, sunt în continuare necesare măsuri suplimentare. Nu există o bază de

---

¹⁵² După cum s-a subliniat în cadrul focus-grupurilor și în Consiliul Național al Magistraturii – Inspecția Judiciară, 2021, *Raport privind practica instanțelor de judecată și a parchetelor de pe lângă acestea în investigarea și soluționarea cauzelor privind infracțiuni la viața sexuală cu victime minore*, pag. 92-93, disponibil la http://www.inspectiajudiciara.ro/Raportul-privind-practica-instanțelor-de-judecata-si-a-parchetelor-de-pe-langa-acestea-in-investigarea-si-soluționarea-cauzelor-privind-infracțiuni-la-viața-sexuală-cu-victime-minore_2021-07-28.pdf.

¹⁵³ Focus group cu judecători și procurori, 21 iulie 2022.

¹⁵⁴ Consiliul Național al Magistraturii – Inspecția Judiciară, 2021, *Raport privind practica instanțelor de judecată și a parchetelor de pe lângă acestea în investigarea și soluționarea cauzelor privind infracțiuni la viața sexuală cu victime minore*, pag. 92-93, disponibil la http://www.inspectiajudiciara.ro/Raportul-privind-practica-instanțelor-de-judecata-si-a-parchetelor-de-pe-langa-acestea-in-investigarea-si-soluționarea-cauzelor-privind-infracțiuni-la-viața-sexuală-cu-victime-minore_2021-07-28.pdf.

date care să includă informații complete despre camerele de audiere existente sau în curs de a fi create în diverse instituții (poliție, parchete sau instanțe), care ar permite utilizarea eficientă a resurselor.

În ceea ce privește alte garanții procedurale, organele de urmărire penală nu au obligația să informeze victima, pe reprezentantul legal al acesteia sau serviciile sociale despre privarea de libertate ori eliberarea presupușilor făptuitori.

Un alt aspect esențial care trebuie abordat este colaborarea dintre diferitele autorități care lucrează cu copii, inclusiv polițiști, procurori, judecători, asistenți sociali și psihologi. Rolul echipelor multidisciplinare este puțin înțeles, iar diferiții profesioniști implicați nu știu întotdeauna cum să lucreze împreună sau care este mandatul real al celor cu care cooperează. Colaborarea rămâne în cea mai mare parte bazată pe inițiative personale, fiind împiedicată de lipsa resurselor și volumul mare de muncă. Focus-grupurile au relevat că adesea diferiții profesioniști nu au o imagine completă a mandatului, precum și a limitărilor legale ale mandatului altor profesioniști/instituții. În special, asistenții sociali au ca punct de referință principal legislația care protejează drepturile copiilor și legislația secundară adoptată ulterior, în timp ce polițiștii, precum și procurorii, folosesc drept cadru de referință pentru analiza lor prevederile Codului de procedură penală.

De asemenea, prioritățile diferiților profesioniști sunt semnificativ diferite: în timp ce procurorii se concentrează asupra minorilor victime ale infracțiunilor sexuale și consideră acest grup ca fiind prioritatea absolută, asistenții sociali și majoritatea polițiștilor care au participat la focus grupuri subliniază eșecul de a răspunde la abuz, neglijare și violență domestică împotriva copiilor.

Participanții la focus-grupuri au discutat despre vulnerabilitățile specifice ale copiilor, cum ar fi etnia romă, dizabilitățile, orientarea sexuală sau identitatea de gen, participanții la focus grupul cu reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale subliniind că necesită o atenție deosebită. În timp ce participanții au afirmat în unanimitate că există o discriminare a copiilor aparținând unor grupuri vulnerabile, în cadrul focus grupurilor cu magistrați și cu polițiști nu au fost considerate necesare măsuri speciale pentru a răspunde vulnerabilităților lor specifice.

Recomandări

- Să se asigure că profesioniștii care interacționează cu copiii (inclusiv avocați, judecători, procurori, ofițeri de poliție, asistenți sociali, medici legiști etc.) beneficiază de o pregătire adecvată prin:
  - Stabilirea unui curriculum de bază relevant ca parte a formării inițiale și includerea lui în bibliografia utilizată pentru selecția profesioniștilor care vor interacționa cu copiii.
  - Oferirea de oportunități de formare periodică și continuă în toată țara, în mod ideal la nivel local și implicarea în instruirea diferiților specialiști care interacționează cu copiii și acoperind prevederile de fond și procedurile, precum și dezvoltarea abilităților și atitudinilor respectuoase față de drepturile copiilor – includerea unor instruirii despre cum să se comunice cu copiii în mod direct, într-un mod sigur, respectuos și neamenințător; este necesară luarea în calcul a vulnerabilității specifice a copiilor și a discriminării intersecționale; de exemplu, este necesară includerea de recomandări în privința răspunsului în cazul copiilor romi supuși căsătoriilor forțate sau timpurii, care pot duce la teste de virginitate abuzive, relații sexuale forțate, avorturi forțate sau sarcini forțate.
  - Includerea cursurilor relevante în formarea inițială a tuturor profesioniștilor relevanți, inclusiv specialiști în protecție socială, medici, psihologi, polițiști, procurori și judecători. Pentru profesioniștii din domeniul juridic urmarea cursurilor relevante HELP ale Consiliului Europei ar putea fi cerința minimă obligatorie pentru a asigura cunoștințele teoretice care ar trebui completate cu ateliere practice orientate spre dezvoltarea abilităților, atitudinilor și valorilor;
  - Furnizarea de cursuri în mod regulat pentru toți acești profesioniști, cu obligația de recertificare ar trebui încorporată în legislația secundară; în mod ideal, copiii victime ale

- infracțiunilor ar trebui să interacționeze numai cu profesioniști care sunt atestați corespunzător;
- Crearea unei rețele de sprijin sau a unui program de mentorat în cadrul parchetelor sau al altor organe de cercetare penală pentru a permite schimbul de bune practici și a evita supraîncărcarea profesioniștilor care lucrează cu copii victime ale infracțiunilor.
  - Training-urile ar trebui să includă abilități soft, instrumente practice și schimburi cu alți actori implicați în procedură, inclusiv cu copii.
- Crearea unui proces clar de acreditare sau certificare pentru avocați și alți profesioniști care lucrează cu copiii; să se asigure disponibilitatea unor astfel de profesioniști la nivelul întregii țări.
    - Să se asigure că profesioniștii care lucrează cu copiii sunt evaluați în mod regulat și că există mecanisme serioase de supraveghere și monitorizare;
    - Să se asigure că interesul superior al copilului este respectat în toate etapele procesului; implicarea mai multor tipuri de specialiști pentru a se determina care este interesul superior, și, atunci când este cazul, a copiilor înșiși.
  - Să se asigure că există garanții adecvate în legislație, politici și practică, cum ar fi:
    - Continuitatea reprezentării de către același avocat care oferă asistență juridică pe parcursul întregii proceduri;
    - Evaluarea obligatorie a oportunității prezenței reprezentanților legali în timpul audierilor;
    - Obligația organelor de cercetare penală de a informa copilul victimă sau reprezentantul legal al acestuia și serviciile sociale cu privire la privarea de libertate sau eliberarea presupușilor făptuitori.
  - Să se asigure că există ghiduri sau protocoale disponibile care să sprijine profesioniștii din domeniul juridic în abordarea căsătoriilor forțate și/sau a căsătoriilor timpurii întâlnite în comunitatea romă, care implică adesea practici abuzive, cum ar fi testele de virginitate, relațiile sexuale forțate, avorturile forțate sau sarcinile forțate.
  - Adoptarea unei metodologii de audiere a copiilor victime ale infracțiunilor:
    - Această metodologie ar putea fi inspirată din procedura dezvoltată la nivelul Parchetului de pe lângă Tribunalul București;
    - Să se asigure că este evitată reaudierea și că audierea este întotdeauna efectuată de profesioniști care posedă abilitățile necesare.
    - Doar profesioniștii instruiți în mod regulat în aplicarea protocolului NICHD să interacționeze cu copiii victime ale infracțiunilor și copiii făptuitori.
  - Consolidarea cooperării dintre diferiții actori implicați în audierea copiilor prin promovarea unor grupuri de lucru multidisciplinare atât la nivel central, cât și local.
  - Asigurarea accesului la camerele speciale de audiere prin:
    - Crearea a cel puțin unei astfel de camere la nivelul celor 47 de județe din România (41 de județe și cele 6 sectoare ale Bucureștiului) – în spitale, la sediul parchetului, în cadrul secțiilor de poliție, instanțelor judecătorești, direcțiilor generale de asistență socială și protecția copilului, în funcție de posibilitățile reale; ar trebui elaborată și actualizată în mod regulat o bază de date cu informații despre camerele de audiere existente sau a căror creare este în curs de realizare și a echipamentului tehnic real al acestora.
    - Spațiile de audiere a copiilor trebuie întotdeauna:
      - să aibă un aspect prietenos cu copiii și
      - să fie dotate cu mijloace tehnice, care să permită înregistrarea audio și video a audierilor
      - să fie accesibile tuturor copiilor, inclusiv celor cu un statut vulnerabil, celor care locuiesc în zone izolate și copiilor cu dizabilități.
  - Asigurarea accesului la justiție pentru toți copiii victime ale infracțiunilor, indiferent de apartenența acestora la un anumit grup și indiferent de tipul și nivelul de gravitate al infracțiunii presupuse.
  - Interzicerea testelor de virginitate la nivel național, îndepărtarea acestora de pe lista de servicii asigurate de medicina legală.

Date colectate privind infracțiunile împotriva copiilor (Secțiunea 3.5.)

Lacune și provocări

Datele la nivel național sunt, în general, colectate manual din registre și direct din rapoartele angajaților, și sunt transmise apoi de la nivel local la nivel central, fiecare autoritate relevantă făcând acest lucru în mod separat. Deși pot fi solicitate de orice persoană fizică sau entitate juridică interesată, majoritatea datelor culese nu sunt altfel accesibile publicului.

Colectarea datelor este realizată de mai multe instituții, fără a fi dezagregate în mod adecvat și fără o colaborare strânsă între instituțiile care lucrează cu diferite tipuri de profesioniști. Datele existente rămân fragmentate, actorii implicați nefiind adesea informați despre activitatea relevantă, provocările și rezultatele obținute de alții.

Datele sunt colectate pe teme specifice și limitate, rămânând insuficiente. De exemplu, nu există nicio colectare de date în scopuri statistice atunci când este vorba de vulnerabilități specifice, cum ar fi identitatea de gen, orientarea sexuală, originea etnică, în special originea etnică a romilor, statutul de migrant, statutul socioeconomic, condițiile de viață sau dizabilitățile. Nu există date colectate cu privire la durata anchetei în legătură cu infracțiunile în care sunt implicați copiii, nu există date referitoare la referirea copiilor victime către serviciile de asistență/organizațiile pentru drepturile copilului și autoritățile de protecție.

Recomandări

- Stabilirea unui sistem armonizat de colectare a datelor care să urmărească parcursul cauzelor în cadrul procesului penal. Acest sistem ar trebui:
  - Să impună colaborarea diverselor entități (organe de urmărire penală, instanțe de judecată, precum și servicii de asistență socială);
  - Să obțină date individualizate care acoperă toate tipurile de infracțiuni împotriva copiilor și comise de copii; aceste date ar trebui defalcate în funcție de sex, vârstă, tip de infracțiune, tip de relație a făptuitorului cu victima, mediul social și alte caracteristici ale victimei și orice alt element relevant.
  - Să colecteze și date privind numărul de cazuri care implică copii alocate diferiților profesioniști (polițiști, judecători și avocați), precum și referitoare la timpul mediu necesar pentru a lucra cu astfel de cazuri.

Sondaje, cercetări calitative și indicatori

Lacune și provocări

Cercetarea privind copiii implicați în proceduri judiciare este limitată atunci când vine vorba de studiile efectuate de către sau susținute de autoritățile publice. Majoritatea rapoartelor existente, care, oricum, sunt puține, sunt elaborate de actori neguvernamentali.

Recomandări

Autoritățile române ar trebui:

- Să abordeze, prin cercetări, toate formele de violență și alte infracțiuni comise împotriva copiilor și de către copii, împreună cu cauzele acestui fenomen, amplitudinea sa, principalele lacune și provocări și posibilele soluții;
- Să sprijine cercetări efectuate în acest domeniu de către instituțiile academice, centrele de cercetare, societatea civilă și altele.

4. EVALUARE GENERALĂ

4.1. Provocări și lacune

Infracțiunile în care sunt implicați copii sunt de obicei raportate prin plângeri directe depuse în fața polițiștilor sau prin apelul la Serviciul Național de Urgență 112. Procedura de raportare rămâne aceeași, indiferent cine este persoana sau autoritatea care depune plângerea. Nu există proceduri standardizate sau memorandumuri de înțelegere sau protocoale instituționale care să o reglementeze.

Sesizările orale nu sunt întotdeauna luate în considerare, ceea ce înseamnă că e de preferat ca plângerea să fie făcută în scris sau prin intermediul unui canal oficial care necesită un raport de urmărire, cum ar fi o linie telefonică de asistență. Organele de urmărire penală, fie că este vorba de polițiști sau procurori, nu au de obicei pregătire și specializare în lucrul cu copiii.

În ceea ce privește raportarea, nu există măsuri care să asigure evitarea traumatizării suplimentare sau să asigure confidențialitatea, iar secțiile de poliție nu au săli de așteptare separate pentru copii. Lipsa sălilor separate rămâne problematică în timpul audierilor, atât la nivelul organelor de urmărire penală, cât și în fața instanțelor judecătorești. Camerele speciale de audiere sunt rare, iar audierile au loc adesea fără înregistrare audio-video. Acest lucru face ca mulți copii să fie audiați de mai multe ori, de către persoane diferite.

Colaborarea dintre toți profesioniștii și autoritățile relevante este vitală pentru a se asigura că toți copiii se bucură de dreptul la un proces echitabil și că persoanele care comit infracțiuni împotriva copiilor sunt urmărite și pedepsite în mod corespunzător. Pe lângă aceasta, este de asemenea important să se asigure că toți copiii implicați în proceduri judiciare primesc și sprijinul de care ar putea avea nevoie, în afara sferei juridice; un astfel de sprijin poate include cazare, consiliere și terapie. O astfel de abordare multidisciplinară în tratarea cazurilor copiilor lipsește de cele mai multe ori.

Profesioniștii implicați în aceste proceduri, de la polițiști, procurori și judecători până la medici legiști, psihologi și psihiatri, nu dispun adesea de pregătire specializată în ceea ce privește modul de abordare a copiilor. O astfel de formare rămâne disponibilă pentru un număr limitat de profesioniști, fără a fi asigurată cu regularitate. Intervențiile ad-hoc care au fost identificate nu pot suplini nevoia unei formări profesionale juridice structurate, continue și coerente.

O altă provocare semnificativă a fost identificată în ceea ce privește colectarea datelor și cercetarea. Colectarea datelor este realizată de mai multe instituții, fără ca datele să fie dezagregate în mod adecvat și cu o colaborare foarte redusă între instituțiile care lucrează cu diferite tipuri de profesioniști. Datele existente rămân fragmentate, iar actorii implicați ignoră adesea activitatea relevantă, provocările și rezultatele obținute de alte instituții.

Datele sunt colectate cu privire la aspecte specifice și limitate, rămânând insuficiente. De exemplu, nu se realizează nicio colectare de date în scopuri statistice atunci când este vorba de vulnerabilități specifice, cum ar fi identitatea de gen, orientarea sexuală, originea etnică, în special etnia romă,

statutul de migrant, statutul socioeconomic, situația de trai sau dizabilitatea. Cercetările privind copiii implicați în proceduri legale rămân limitate în ceea ce privește eforturile susținute de autoritățile publice. Cele mai multe dintre rapoartele existente, care sunt oricum în număr mic, sunt publicate de actori neguvernamentali.

4.2. Practici promițătoare

PRACTICĂ PROMIȚĂTOARE

Seminarii privind tehnicile de audiere a minorilor, cu accent pe specificul populației de etnie romă¹⁵⁵

Consiliul Superior al Magistraturii, în parteneriat cu Institutul Național al Magistraturii, Școala Națională de Grefieri și Administrația Tribunalului din Norvegia desfășoară în prezent proiectul „Formare profesională și consolidare a capacității la nivelul sistemului judiciar”, finanțat prin Mecanismul financiar norvegian (MFN) 2014-2021.

Proiectul a fost inițiat în 2020 și e poate prea devreme pentru a-l defini ca practică promițătoare. Totuși, este o încercare promițătoare de abordare a audierii copiilor, incluzând și o dimensiune specifică în ceea ce privește copiii romi. Are ca scop desfășurarea a 15 seminarii, precum și elaborarea unui ghid de tehnici de audiere a minorilor, cu accent pe specificul populației de etnie romă. Echipa de experți selectată pentru desfășurarea acestor activități include 3 magistrați și 3 psihologi. Nu sunt disponibile informații despre profilul formatorilor.

Obiectivele seminariilor sunt următoarele:

- promovarea unei justiții prietenoase cu copiii prin încurajarea asimilării tehnicilor de interviu a copiilor și prin familiarizarea cu metodologia și sistemele utilizate în Norvegia în tratarea cauzelor judiciare care implică copii;
- promovarea cunoștințelor și abilităților legate de psihologia copilului, acordând o atenție deosebită celor care aparțin etniei romă; elementele care trebuie luate în considerare includ înțelegerea consecințelor asupra comportamentului copiilor, a medului social în care trăiesc și a relațiilor sociale și psihologice cu membrii familiei lor; printre aspectele discutate se numără dificultățile generate de executarea hotărârilor judecătorești cu privire la copii și utilizarea tehnicilor specifice audierii copiilor, indiferent de calitatea procesuală a acestora, cu o atenție deosebită fiind acordată informațiilor obținute în urma audierii, în comparație cu restul materialului probator.

Au avut loc 3 cursuri în 2020 și 6 în 2022; toate cursurile au fost organizate în București; restul de 6 seminarii urmează să fie organizate în 2023; cursurile durează două zile, 8 ore pe zi. Au participat 205 profesioniști, inclusiv judecători, procurori, polițiști, consilieri de probațiune și consilieri ai serviciilor sociale. Participanții reflectă intenția de a sprijini crearea de echipe multidisciplinare, pentru a asigura o protecție adecvată minorilor. Nu este disponibilă nicio evaluare a sesiunilor de formare deja realizate.

Asemenea proiecte sunt bine-venite; rămâne însă realmente necesar să subliniem faptul că trebuie să se asigure accesul adecvat și regulat la formare tuturor procurorilor și judecătorilor care lucrează cu copiii.

OPEN BOX PRACTICĂ PROMIȚĂTOARE

---

¹⁵⁵ Institutul Național al Magistraturii, răspunsul din 8 iulie 2022.

Instrumentarea eficientă a dosarelor penale privind infracțiunile împotriva libertății și integrității sexuale comise împotriva victimelor minore

Acesta este un proiect pilot desfășurat de Institutul Național al Magistraturii. Au fost organizate două seminarii în 2021 (Sinaia, 10-14 mai și 14-18 iunie 2021 la care au participat 32 de procurori și ofițeri de poliție) și un seminar de supraveghere în 2022 (Sinaia, 18-19 April 2022 la care au participat 18 procurori și ofițeri de poliție). Seminariile au avut ca scop consolidarea capacității Parchetului de pe lângă Tribunalul București și a parchetelor de sector din subordine de a trata dosarele penale cu privire la infracțiuni împotriva libertății și integrității sexuale a copiilor.

În cadrul acestor seminarii s-a urmărit identificarea direcției de specializare a acestor procurori anume numiți și replicarea ei la nivel național, în vederea extinderii efectelor optimizării jurisprudenței.

Potrivit Institutului Național al Magistraturii, la finalul seminarelor, participanții au putut:

- Să-și aprofundeze cunoștințele cu privire la diferența de clasificare juridică dintre violul unei victime minore și actul sexual cu un minor, precum și jurisprudența națională și jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului;
- Să-și îmbunătățească înțelegerea Ghidului de bune practici privind desfășurarea urmăririi penale în cauzele care au ca obiect infracțiunile prevăzute la art. 218-223 Cod penal săvârșite împotriva minorilor, adoptat la nivelul Parchetului de pe lângă Tribunalul București;¹⁵⁶
- Să ofere exemple de bune practici privind instrumentarea unor astfel de cazuri prin evidențierea dificultăților care apar în administrarea probelor specifice și în lucrul cu copilul victimă;
- Să asimileze tehnici de audiere a copiilor prin cunoașterea și aplicarea unor aspecte din domeniul psihologiei copiilor;
- Să aplice în practică soluțiile identificate în urma dezbaterilor din seminare, prevenind astfel fenomenul de practică judiciară neunitară și creând premise pentru replicarea acestui program pilot la nivel național.

Nu este disponibilă nicio evaluare post-formare.

PRACTICĂ PROMIȚĂTOARE

Evaluarea valabilității declarațiilor – seminarii desfășurate online în 2021, în colaborare cu Asociația pentru Victimele Infracțiunilor Sexuale

Aceste două seminarii au durat 4 zile fiecare și au participat 37 de judecători și procurori. Evaluarea Validității Declarației este o expertiză psihologică a mărturiei judiciare, considerată de procurori ca fiind cel mai utilizat instrument de evaluare a veridicității conținutului verbal folosit până în prezent. Acest tip de evaluare este acceptat ca probă în instanțele mai multor țări europene (Germania, Austria, Suedia, Elveția, Țările de Jos). Tehnica este menită să determine credibilitatea mărturiei copiilor în cazurile de abuz sexual. Utilizarea acestui tip de expertiză este absolut necesară în astfel de cazuri în care, în general, lipsesc probe materiale, martori etc., în condițiile în care declarația copilului victimă este singura posibilitate de obținere a probelor directe.

---

¹⁵⁶ Ghidul de bune practici privind efectuarea urmăririi penale în cauzele având ca obiect infracțiunile prevăzute de art. 218-223 Cod penal comise asupra minorilor, adoptat la nivelul Parchetului de pe lângă Tribunalul București și unităților de parchet din subordine prin Ordinul nr. 1882/I-1/2020 din 25.11.2020 al prim-procurorului Parchetului de pe lângă Tribunalul București.

PRACTICĂ PROMIȚĂTOARE

Grupul de lucru din cadrul Ministerului Justiției și extensiile sale informale la nivel național și local

Ministerul Justiției a înființat un Grup de lucru pe problema victimelor infracțiunilor. Grupul se ocupă și de problemele specifice cu care se confruntă copiii victime.

Grupul de lucru are caracter multidisciplinar și interinstituțional, reunind reprezentanți la nivel instituțional (atât din cadrul procedurilor judiciare, cât și extrajudiciare), ai mediului academic și ai societății civile. Tema copiilor victime ale infracțiunilor – cu accent deosebit pe cele din domeniul libertății și integrității sexuale, a ocupat un loc central în numeroase întâlniri. În urma acestui dialog au reieșit principalele neajunsuri ale sistemului și s-au căutat soluții.

Până pe 19 iulie 2022, când Ministerul a furnizat informațiile, Grupul de lucru organizase 15 întâlniri cu o gamă largă de participanți, inclusiv de la Consiliul Superior al Magistraturii, Institutul Național al Magistraturii, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Ministerul Afacerilor Interne, Inspectoratul General al Poliției Române, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Uniunea Națională a Barourilor din România și Colegiul Psihologilor.

Printre membrii permanenți ai grupului de lucru se numără și 5 organizații neguvernamentale: Asociația DECLIC, Asociația Victimelor Infracțiunilor Sexuale, Federația Organizațiilor Neguvernamentale pentru Copii, Salvați Copiii România și Terre des Hommes. În funcție de tema întâlnirii, sunt invitate să participe și alte organizații.

Această colaborare a dus, printre altele, la organizarea de training-uri privind interacțiunile dintre autorități și victimele infracțiunilor.

Mai important, pornind de la grupul de lucru privind victimele infracțiunilor, a fost înființat un grup de lucru informal cu reprezentanți cheie ai Ministerului Public, Autorității Naționale și Inspectoratului General de Poliție. Această colaborare a condus la dezvoltarea unei rețele informale de specialiști ca puncte focale la nivel județean, cu atribuții în audierea victimelor minore ale infracțiunilor sexuale (polițisti, procurori și asistenți sociali).

PRACTICĂ PROMIȚĂTOARE

Evenimente organizate de societatea civilă și care vizează discutarea lacunelor și provocărilor legate de copiii implicați în proceduri judiciare

Centrul de Resurse Juridice derulează proiectul Justiție prietenoasă cu copii: Dezvoltare conceptului de practică în instanțe, finanțat prin programul UE REC 2014-2020. Una dintre activități a fost organizarea conferinței *Justitia poate fi prietenoasă cu copiii?* - perspectivă internațională și națională,¹⁵⁷ care a avut loc la sfârșitul lunii iunie 2021. Evenimentul a fost organizat în parteneriat cu Centrul Bulgar pentru Drept Nonprofit, Fundația Validity și PRISM Italia și a fost primul dintr-o serie de conferințe despre justiția prietenoasă cu copiii victime, suspecți sau acuzați de săvârșirea unei infracțiuni și care au dizabilități intelectuale, sunt neînsoțiți sau sunt lipsiți de îngrijire părintească.

---

¹⁵⁷ http://www.crj.ro/poate-fi-justitia-prietenoasa-cu-copiii-conferinta-internationala-invitatie-de-participare/?fbclid=I-AR0qfzZkFRU7uTO02ij2u_qhj1Dk33e8jHlkZOQky1hnMNBgXLSZLY321s.

4.3. Sugestii și recomandări

Lucrul cu copiii implicați în proceduri legale trebuie să se facă într-o manieră care să evite traumatizarea copilului, garantând în același timp dreptul la un proces echitabil și la o anchetă eficientă. Pentru a se atinge aceste obiective, este necesar să fie create zone speciale pentru copii, de la săli de așteptare separate în secțiile de poliție, până la spații speciale de audiere la nivelul autorităților implicate, inclusiv secții de poliție, parchete, instituții medicale și instanțe.

Trebuie puse în aplicare procese standardizate, memorandumuri de înțelegere sau protocoale instituționale pentru a se asigura că profesioniștii și autoritățile care intră în contact cu copiii și ajung să cunoască cel mai des astfel de cazuri primesc sprijin în raportarea acestora. În plus, profesioniștii care se ocupă de copii trebuie să posede abilități speciale și să aibă la dispoziție instrumente adecvate.

Pe lângă asigurarea unei participări adecvate în cadrul procedurilor judiciare, trebuie să se asigure și accesul copiilor la servicii de sprijin adecvate. Pentru ca acest lucru să fie realizat, toți profesioniștii implicați trebuie să fie conștienți de serviciile existente și trebuie să colaboreze eficient cu toți furnizorii de servicii relevanți. Trebuie stabilite mecanisme formale de comunicare.

Este extrem de important să se asigure că profesioniștii care interacționează cu copiii (inclusiv avocați, judecători, procurori, polițiști, asistenți sociali, medici legiști etc.) dobândesc o pregătire adecvată, oferindu-li-se oportunități de formare periodică și continuă pe întreg teritoriul țării, în mod ideal la nivel local, și implicând diferiți specialiști care interacționează cu copiii; este necesar să se acopere prevederile de fond și procedurile, dar și să se dezvolte aptitudini și atitudini care respectă drepturile copiilor. În mod ideal, autoritățile vor institui proceduri clare de acreditare sau certificare a avocaților și altor profesioniști care lucrează cu copiii în general.

Trebuie luate măsuri suficiente pentru a se asigura colectarea și cercetarea eficientă a datelor statistice, inclusiv evaluarea periodică bazată pe metodologii și protocoale precise. Este necesar să se instituie un sistem armonizat de colectare a datelor care să urmărească evoluția cauzelor pe parcursul procesului penal. Mai mult, autoritățile ar trebui să abordeze, prin cercetare, toate formele de violență și alte infracțiuni comise împotriva copiilor și de către aceștia, originile acestui fenomen, amplitudinea sa, principalele lacune, provocări și posibilele soluții; trebuie încurajate și susținute cercetările efectuate pe această temă de către instituțiile academice, centrele de cercetare, societatea civilă și alte entități.

5. CONCLUZII

Această cercetare a cartografiat procedurile de raportare și procedurile de colectare a datelor referitoare la copii în calitate de victime ale infracțiunilor și discută procedurile de raportare și colectare a datelor pentru copiii implicați în proceduri legale în România. Studiul examinează raportarea și înregistrarea plângerilor legate de infracțiuni în care sunt implicați copii, precum și referirile în ceea ce privește astfel de cazuri între autorități, separat pentru situațiile în care cazurile sunt sesizate organelor de urmărire penală și pentru situațiile în care cazurile sunt trimise de către aceste organe către furnizorii de servicii de sprijin. De asemenea, se analizează traiectoria prin care trebuie să treacă un copil atunci care intră în contact cu sistemul de justiție penală; se oferă informații despre diferitele etape ale procedurilor, audierea copiilor și asistența juridică și serviciile de sprijin disponibile pentru victime.

Sunt discutate programele de formare disponibile pentru profesioniștii implicați în aceste proceduri, precum și procesele de colectare a datelor și cercetările relevante. Se constată că infracțiunile în care sunt implicați copii pot ajunge la organele de urmărire penală în mai multe moduri, cele mai frecvente fiind raportarea directă la polițiști și apelarea liniei naționale de urgență 112. Alte mijloace includ apelarea liniilor telefonice de asistență specializate pentru infracțiuni precum traficul de persoane sau cele dedicate copiilor victime ale abuzului și neglijării. Astfel de plângeri sunt depuse de victimă, de reprezentantul legal al acesteia sau de alte părți terțe, inclusiv persoane fizice, anumiți profesioniști și instituții - cum ar fi medicii și profesorii.

Odată ce este depusă o plângere, este inițiată, în general, o anchetă. Au fost identificate provocări în ceea ce privește plângerile depuse verbal la polițiști, care nu beneficiază întotdeauna de reacție instituțională. În plus, există grupuri specifice care par să se confrunte cu dificultăți în a ajunge la organele de urmărire penală sau, atunci când acestea sunt contactate, întâmpină dificultăți în a beneficia de o anchetă eficientă și adecvată. Printre aceste grupuri se numără copiii romi, copiii din instituții și copiii LGBTQI+. Se pare că există, în general, un grad mai mare de toleranță față de infracțiunile comise împotriva acestor grupuri, ceea ce duce la un număr mai mic de sesizări și la clasarea mai frecventă.

Din momentul în care un copil ajunge în fața organelor de urmărire penală, acesta se confruntă cu un sistem care, în multe cazuri, este rigid și crud. Profesioniștii cu care copilul se întâlnește nu au beneficiat, cel mai adesea, de o pregătire specializată în lucrul cu copiii și în comunicarea într-o manieră eficientă și neamenințătoare. În ultimii ani au fost dezvoltate programe de formare pentru a remedia această lacună, acestea devenind disponibile pentru tot mai mulți polițiști, procurori și judecători. Cu toate acestea, există o problemă persistentă în ceea ce privește asigurarea faptului că astfel de cursuri de formare sunt furnizate în mod consecvent, în mod regulat și în toate zonele rurale și urbane, având o abordare strategică.

Pe lângă resursele de personal, sistemul nu reușește de prea multe ori să pună la dispoziție spații adecvate și echipamente care să permită evitarea traumatizărilor suplimentare și să asigure o anchetă eficientă. În secțiile de poliție lipsesc sălile de așteptare separate, la fel ca și, prea adesea, camerele de audiere care ar putea fi necesare pentru polițiști, procurori și/sau judecători. În ceea ce privește camerele de audiere, tot mai multe astfel de spații au devenit disponibile în ultimii ani, unele la inițiativa autorităților publice, altele fiind înființate de persoane private sau de organizații neguvernamentale. Totuși, nu toate sunt echipate în mod adecvat, iar majoritatea nu au posibilități funcționale de înregistrare audio-video. Prin urmare, există o nevoie urgentă de a pune la dispoziție astfel de spații în întreaga țară, fiind necesar, de asemenea, un document de politică care să abordeze această chestiune.

Deși există dreptul de a beneficia de asistență juridică gratuită, avocații care o acordă sunt numiți aleatoriu, fără a fi necesară vreo formă de specializare în lucrul cu copiii. Prin urmare, acești profesioniști trebuie să fie incluși în formări periodice și ar putea fi luată în considerare stabilirea unei cerințe de acreditare specială. În mod ideal, același avocat care acordă asistență juridică ar trebui să sprijine copilul în toate etapele procedurii, reducând astfel riscul de re-traumatizare. În ceea ce privește serviciile de sprijin disponibile pentru copiii implicați în procedurile judiciare, legislația internă prevede existența unei varietăți de servicii, inclusiv consiliere și cazare, fără a se analiza nivelul de punere în aplicare a acestei cerințe sau accesibilitatea și eficacitatea serviciilor existente.

Cu toate acestea, în practică, există o colaborare redusă între, pe de o parte, polițiști, procurori și judecători și, pe de altă parte, furnizorii de servicii de sprijin. Acest lucru face ca nu toți copiii care au nevoie de ajutor să fie identificați sau să primească un astfel de ajutor. În plus, numărul acestor servicii nu este suficient pentru a acoperi nevoile existente și acestea nu au întotdeauna calitatea necesară. Alte particularități ale sistemului se referă la dificultățile specifice cu care se confruntă anumite grupuri, cum ar fi fetele, în general, și fetele de etnie romă, în special. În unele institute medico-legale încă se efectuează teste de virginitate, fetele fiind supuse la acestea de către reprezentanții lor legali, împotriva voinței lor. De asemenea, aceste teste sunt uneori luate în considerare în timpul procedurilor judiciare.

Unele fete de etnie romă încă se confruntă cu riscul căsătoriilor forțate și/sau timpurii, ceea ce duce la o serie de alte practici abuzive, cum ar fi testele de virginitate, relațiile sexuale forțate, avorturile forțate și sarcinile forțate. Aceste probleme sunt abordate în mod deficitar atunci când ajung în sistemul de justiție penală, unde prejudecățile sunt omniprezente, iar eficiența dispozițiilor legale este subminată în numele "tradiției".

Colectarea datelor este realizată de o varietate de instituții, adesea manual; datele colectate sunt, de obicei, foarte limitate și nu sunt centralizate. Deși aceste informații sunt disponibile la cerere, o mare parte dintre ele nu sunt publicate în mod regulat și nu se efectuează evaluări bazate pe indicatori. În plus, cercetarea finanțată din fonduri publice este aproape inexistentă, majoritatea studiilor de cercetare existente fiind realizate în cadrul unor proiecte cu finanțare privată sau a unor proiecte susținute cu finanțare UE.

Legiuitorii și factorii de decizie politică nu ignoră aceste probleme, iar măsuri menite să îmbunătățească situația sunt luate din ce în ce mai des, dar lipsesc coerența și o abordare strategică. Sunt create noi linii de asistență telefonică pentru a sprijini raportarea. Sunt create rețele de colaborare informală. Sunt înființate tot mai multe camere de audiere și sunt puse la dispoziție tot mai multe cursuri de formare. Societatea civilă este, de asemenea, reactivă, sprijinind crearea de camere de audiere, acțiuni multidisciplinare și sprijin pro-bono.

Cu toate acestea, există numeroase lacune și provocări care trebuie încă abordate. Fiecare profesionist implicat în proceduri pare să lucreze cu un anumit obiectiv în minte, putând să nu reușească să vadă imaginea de ansamblu. Polițiștii și procurorii se concentrează pe căutarea de probe și pe finalizarea anchetei, fără a lua în considerare nevoile individuale și interesul superior al copilului, care merg dincolo de obținerea unei condamnări; asistenții sociali și alți profesioniști care ar trebui să ofere sprijin sunt rareori implicați, iar atunci când sunt implicați, intră prea des în conflict cu cei care conduc ancheta sau procesul. Lipsa de comunicare este frecventă, iar a discuta despre o justiție prietenoasă cu copiii rămâne, deocamdată, doar un deziderat.

ANEXE

Tabel nr. 3 – Infrațiuni comise împotriva copiilor – numărul sesizărilor depuse în perioada 2017-2021 (Anexă)

(Inspectoratul General al Poliției Române, răspunsul din 12 iulie 2022)

- Infrațiuni săvârșite asupra minorilor – număr de sesizări	2017	2018	2019	2020	2021
Total	8373	8631	9850	8977	10234
Omorul (Art. 188 - 189 CP)	12	14	8	8	7
Tentativă de omor (Art. 188 - 189 CP)	10	10	8	10	7
Determinarea sau înlesnirea sinuciderii (Art. 191 CP)	9	3		1	
Loviri sau alte violențe (Art. 193 CP)	1980	2075	2573	2009	2447
Vătămarea corporală (Art. 194 CP)	8	7	14	8	7
Lovirile sau vătămrile cauzatoare de moarte (Art. 195 CP)				1	
Relele tratamente aplicate minorului (Art. 197 CP)	512	481	536	479	560
Uciderea ori vătămarea nou-născutului săvârșită de către mamă (Art. 200 CP)	11	13	11	10	7
Lipsirea de libertate în mod ilegal (Art. 205 CP)	186	182	315	313	352
Traficul de minori (Art. 211 CP)	156	139	133	133	111
Proxenetismul (Art. 213 CP)	33	40	29	31	30
Exploatarea cerșetoriei (Art. 214 CP)	23	39	20	11	26
Folosirea unui minor în scop de cerșetorie (Art. 215 CP)	380	215	193	98	104
Folosirea prostituției infantile (Art. 216 ¹ CP)		1		2	1
Violul (Art. 218 CP)	780	770	779	726	795
Agresiunea Sexuală (Art. 219 CP)	201	374	436	417	490
Actul sexual cu un minor (Art. 220 CP)	1825	1884	2130	2034	2658
Coruperea sexuală a minorilor (Art. 221 CP)	209	250	203	163	203
Racolarea minorilor în scopuri sexuale (Art. 222 CP)	22	33	42	51	71
Hărțuirea sexuală (Art. 223 CP)	3		6	3	2
Pornografia infantilă (Art. 374 CP)	242	212	380	469	427
Nerespectarea măsurilor privind încredințarea minorului (Art. 379 CP)	1719	1801	1944	1958	1899
Împiedicarea accesului la învățământul general obligatoriu (Art. 380 CP)	52	88	90	42	30

Tabel nr. 4 – Infrațiuni comise împotriva copiilor – numărul cazurilor în care au fost inițiate proceduri penale în perioada 2017-2021 (Anexă)

(Inspectoratul General al Poliției Române, răspunsul din 12 iulie 2022)

- Infracțiuni săvârșite asupra minorilor numărul de cazuri în legătură cu care a fost începută urmărirea penală	2017	2018	2019	2020	2021
Total	1414	1742	1804	1635	2159
Omorul (Art. 188 - 189 CP)					
Tentativă de omor (Art. 188 - 189 CP)					
Determinarea sau înlesnirea sinuciderii (Art. 191 CP)					
Loviri sau alte violențe (Art. 193 CP)	160	189	181	156	200
Vătămarea corporală (Art. 194 CP)	2	4	4	2	2
Lovirile sau vătămarile cauzatoare de moarte (Art. 195 CP)					
Relele tratamente aplicate minorului (Art. 197 CP)	51	90	89	74	93
Uciderea ori vătămarea nou-născutului săvârșită de către mamă (Art. 200 CP)			3	6	2
Lipsirea de libertate în mod ilegal (Art. 205 CP)	52	41	68	52	57
Traficul de minori (Art. 211 CP)					
Proxenetismul (Art. 213 CP)	17	16	11	13	12
Exploatarea cerșetoriei (Art. 214 CP)	2	2	2	1	2
Folosirea unui minor în scop de cerșetorie (Art. 215 CP)	32	30	24	17	10
Folosirea prostituției infantile (Art. 216 ¹ CP)		2		1	2
Violul (Art. 218 CP)	217	267	230	250	303
Agresiunea Sexuală (Art. 219 CP)	59	144	158	184	213
Actul sexual cu un minor (Art. 220 CP)	604	684	747	651	993
Coruperea sexuală a minorilor (Art. 221 CP)	59	111	79	64	84
Racolarea minorilor în scopuri sexuale (Art. 222 CP)	5	6	17	19	27
Hărțuirea sexuală (Art. 223 CP)					
Pornografia infantilă (Art. 374 CP)					
Nerespectarea măsurilor privind încredințarea minorului (Art. 379 CP)	152	151	188	137	152
Împiedicarea accesului la învățământul general obligatoriu (Art. 380 CP)	2	5	3	8	7

Tabel nr. 5 - Situația privind durata medie de soluționare a cauzelor judecate pe fond în fața instanțelor din România, conform obiectului principal al cauzei, în perioada 2017-2021 (Anexă)

Ministerul Justiției, răspunsul din 19 iulie 2022

Anul de referință	Denumire obiect principal al cauzei	Dosare soluționate	Durata medie de soluționare (zile) - TOTAL	Durata medie de soluționare (zile) - PRONUNTAR E	Durata medie de soluționare (zile) - REDACTARE
2017	Total	390	368,44	288,28	80,14
	Actul sexual cu un minor (Art.220 NCP)	268	232,5	200,1	32,3
	Coruperea sexuală a minorilor (Art.221 NCP)	29	340,2	291,7	48,5
	Folosirea unui minor în scop de cerșetorie (Art.215 NCP)	1	210,0	183,0	27,0
	Racolarea minorilor în scopuri sexuale (Art.222 NCP)	1	313,0	254,0	59,0
	Relele tratamente aplicate minorului (Art.197 NCP)	8	335,9	288,8	47,1
	Traficul de minori (Art.211 NCP)	76	276,5	223,5	53,0
	Traficul de minori (Legea nr. 678/2001, Art. 13)	7	871,0	576,9	294,1
2018	Total	365	352,32	312,85	39,45
	Actul sexual cu un minor (Art.220 NCP)	245	268,1	227,1	41,0
	Coruperea sexuală a minorilor (Art.221 NCP)	40	297,9	265,6	32,3
	Folosirea unui minor în scop de cerșetorie (Art.215 NCP)	3	290,0	250,0	40,0
	Racolarea minorilor în scopuri sexuale (Art.222 NCP)	2	275,0	249,0	26,0
	Relele tratamente aplicate minorului (Art.197 NCP)	18	378,9	329,1	49,8
	Traficul de minori (Art.211 NCP)	54	348,7	317,9	30,8
	Traficul de minori (Legea nr. 678/2001, Art. 13)	3	607,7	551,3	56,3
2019	Total	403	467,05	399,18	67,88
	Actul sexual cu un minor (Art.220 NCP)	286	275,2	233,9	41,3
	Coruperea sexuală a minorilor (Art.221 NCP)	30	337,7	299,7	38,1
	Folosirea unui minor în scop de cerșetorie (Art.215 NCP)	1	220,0	211,0	9,0

	Racolarea minorilor în scopuri sexuale (Art.222 NCP)	3	412,0	390,3	21,7
	Relele tratamente aplicate minorului (Art.197 NCP)	13	282,6	259,6	23,0
	Traficul de minori (Art.211 NCP)	64	425,6	351,0	74,6
	Traficul de minori (Legea nr. 678/2001, Art. 13)	6	1.316,3	1.048,8	267,5
2020	Total	381	406,11	340,38	65,75
	Actul sexual cu un minor (Art.220 NCP)	286	285,6	253,8	31,8
	Coruperea sexuală a minorilor (Art.221 NCP)	32	316,8	283,6	33,2
	Racolarea minorilor în scopuri sexuale (Art.222 NCP)	2	138,5	127,5	11,0
	Relele tratamente aplicate minorului (Art.197 NCP)	8	591,6	543,8	47,9
	Traficul de minori (Art.211 NCP)	51	435,7	385,6	50,1
	Traficul de minori (Legea nr. 678/2001, Art. 13)	2	668,5	448,0	220,5
2021	Total	545	536,15	492,87	43,28
	Actul sexual cu un minor (Art.220 NCP)	438	284,8	265,7	19,1
	Coruperea sexuală a minorilor (Art.221 NCP)	29	447,6	414,1	33,5
	Folosirea unui minor în scop de cerșetorie (Art.215 NCP)	1	734,0	728,0	6,0
	Racolarea minorilor în scopuri sexuale (Art.222 NCP)	5	214,6	207,0	7,6
	Relele tratamente aplicate minorului (Art.197 NCP)	14	340,6	307,9	32,7
	Traficul de minori (Art.211 NCP)	58	456,0	422,9	33,1
	Traficul de minori (Legea nr. 678/2001, Art. 13)	2	1.275,5	1.104,5	171,0
Total		2.091	303,4	266,8	36,6

Tabel nr. 6 - Situația persoanelor condamnate printr-o hotărâre definitivă în fața instanțelor din România, conform obiectului principal al cauzei, între 2017-2021 (Anexă)

Ministerul Justiției, răspunsul din 19 iulie 2022

ANul de referință	Denumirea obiectului principal al cauzei	Total personae condamnat e definitiv	Detenție 0-5 ani	Detenție 5-10 ani	Detenție >10 ani	Ame ndă	Suspendare sau amânare executare pedeapsă
2017	TOTAL	407	102	66	15	1	206 (165 și 41)
	Actul sexual cu un minor (Art.220 NCP)	200	38	10	3	0	136 (97 și 30)
	Coruperea sexuală a minorilor (Art.221 NCP)	20	6	1	0	0	13 (11 și 2)
	Folosirea unui minor în scop de cerșetorie (Art.215 NCP)	1	0	0	0	0	1
	Racolarea minorilor în scopuri sexuale (Art.222 NCP)	2	1	0	0	0	1
	Relele tratamente aplicate minorului (Art.197 NCP)	7	1	0	0	0	6
	Traficul de minori (Art.211 NCP)	162	55	59	10	1	42
	Traficul de minori (Legea nr. 678/2001, Art. 13)	15	1	5	2	0	7
2018	TOTAL	288	74	20	4	1	171 (133 și 38)
	Actul sexual cu un minor (Art.220 NCP)	159	28	2	0	0	118 (82 și 36)
	Coruperea sexuală a minorilor (Art.221 NCP)	32	11	2	0	1	16 (16 și 0)
	Folosirea unui minor în scop de cerșetorie (Art.215 NCP)	1	0	0	0	0	1 (0 și 1)
	Racolarea minorilor în scopuri sexuale (Art.222 NCP)	2	2	0	0	0	0
	Relele tratamente aplicate minorului (Art.197 NCP)	13	6	1	0	0	6
	Traficul de minori (Art.211 NCP)	78	26	15	4	0	28 (27 și 1)
	Traficul de minori (Legea nr. 678/2001, Art. 13)	2	1	0	0	0	1 (1 și 0)
2019	TOTAL	311	76	41	6	1	178 (136 și 42)
	Actul sexual cu un minor (Art.220 NCP)	172	34	3	0	1	127 (89 și 38)

	Coruperea sexuală a minorilor (Art.221 NCP)	26	11	3	1	0	10 (8 și 2)
	Folosirea unui minor în scop de cerșetorie (Art.215 NCP)	0	0	0	0	0	0
	Racolarea minorilor în scopuri sexuale (Art.222 NCP)	3	2	0	0	0	1 (1 și 0)
	Relele tratamente aplicate minorului (Art.197 NCP)	6	1	1	0	0	4 (4 și 0)
	Traficul de minori (Art.211 NCP)	101	27	33	4	0	36 (34 și 2)
	Traficul de minori (Legea nr. 678/2001, Art. 13)	3	1	1	1	0	0
2020	TOTAL	274	97	37	5	1	128 (111 și 17)
	Actul sexual cu un minor (Art.220 NCP)	166	51	5	0	0	105 (89 și 16)
	Coruperea sexuală a minorilor (Art.221 NCP)	22	9	2	1	1	9 (9 și 0)
	Folosirea unui minor în scop de cerșetorie (Art.215 NCP)	0	0	0	0	0	0
	Racolarea minorilor în scopuri sexuale (Art.222 NCP)	0	0	0	0	0	0
	Relele tratamente aplicate minorului (Art.197 NCP)	5	3	0	0	0	2 (2 și 0)
	Traficul de minori (Art.211 NCP)	79	34	28	4	0	12 (11 și 1)
	Traficul de minori (Legea nr. 678/2001, Art. 13)	2	0	2	0	0	0
2021	TOTAL	311	77	32	5	3	189 (145 și 44)
	Actul sexual cu un minor (Art.220 NCP)	222	45	11	0	0	161 (120 și 41)
	Coruperea sexuală a minorilor (Art.221 NCP)	12	1	1	2	3	5 (4 și 1)
	Folosirea unui minor în scop de cerșetorie (Art.215 NCP)	0	0	0	0	0	0
	Racolarea minorilor în scopuri sexuale (Art.222 NCP)	10	5	1	0	0	4 (4 și 0)

	Relele tratamente aplicate minorului (Art.197 NCP)	7	1	0	0	0	6
	Traficul de minori (Art.211 NCP)	53	21	19	3	0	10 (9 și 1)
	Traficul de minori (Legea nr. 678/2001, Art. 13)	8	4	0	0	0	4